

แนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย



นางกรรณิกา เครืออินทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2564

**Development Guidelines of Agricultural Learning Centers in
Wiang Chai District, Chiang Rai Province.**

Mrs. Kannika Khrua-inn



A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture Program in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2021

หัวข้อวิทยานิพนธ์ แนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
 อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย
 ชื่อและนามสกุล นางกรรณิกา เครืออินทร์
 วิชาเอก ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
 สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน
 2. รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
 ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2565

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

x  ประธานกรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.ภรณี ต่างวิวัฒน์)

 กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)

 กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ดร. เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ)

 ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
 (รองศาสตราจารย์ ดร.เทพศักดิ์ นุณยรัตพันธุ์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ แนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

ผู้วิจัย นางกรรณิศา เครืออินทร์ รหัสนักศึกษา 2629002409

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา 1) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน 2) รองศาสตราจารย์ ดร.บุญจมาศ อยู่ประเสริฐ

ปีการศึกษา 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลสภาพสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกร 3) ความคิดเห็นต่อประโยชน์และความพึงพอใจต่อศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกร 4) ความแตกต่างด้านความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความพึงพอใจของเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร และ 5) ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกร

ประชากร คือ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรปี 2563/64 จำนวน 6,885 ครัวเรือน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร ยามาเนได้จำนวน 199 ราย โดยแบ่งเป็นเกษตรกรที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร 90 รายและไม่ผ่านการอบรม 109 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาการจัดกลุ่มหมวดหมู่ของข้อมูล และการทดสอบ t-test

ผลการศึกษาพบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 56.86 ปี รายได้ทางการเกษตรเฉลี่ยต่อครัวเรือน 140,629.15 บาท/ปี หนี้สินของครัวเรือนเฉลี่ย 15,577.89 บาท/ปี 2) ความรู้เกี่ยวกับ ศพก. ของเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร โดยภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด โดยคำตอบที่ตอบผิดมากที่สุด คือ ศพก.ดำเนินกิจกรรมฝึกอบรม ศึกษาดูงานด้านการเกษตร และ มีการดำเนินงานเป็นจุดเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมไปสู่เกษตรกรแบบแปลงใหญ่ แหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่เกษตรกรได้รับโดยภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด โดยได้รับจากเจ้าหน้าที่ของรัฐมากที่สุด 3) ความคิดเห็นต่อประโยชน์ของ ศพก. โดยภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด โดยเฉพาะประเด็น การนำความรู้ไปปฏิบัติงานในแปลงของตนเอง เกษตรกรมีความพึงพอใจในด้านเกษตรกรต้นแบบมากที่สุด โดยเฉพาะในประเด็น การเป็นต้นแบบและมีความรู้ทักษะในการถ่ายทอดความรู้ 4) ความแตกต่างด้านความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความพึงพอใจของเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการอบรม พบว่ามีความแตกต่างด้านแหล่งความรู้ ในประเด็นสื่อออนไลน์ อย่างมีนัยยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 5) ปัญหาของเกษตรกร โดยภาพรวมอยู่ระดับน้อยที่สุด โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับไม่มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของ ศพก. โดยเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในภาพรวมระดับมากที่สุด โดยเฉพาะในด้านการให้บริการเรื่องการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก และเกษตรกรเสนอแนวทางพัฒนา ศพก. ในระดับมากที่สุด คือ การพัฒนา ศพก. ผู้ระบบการเกษตรแบบครบวงจร

คำสำคัญ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร แนวทางการพัฒนา

Thesis title: Development Guidelines of Agricultural Learning Centers in
Wiang Chai District, Chiang Rai Province.

Researcher Mrs. Kannika Khrua-inn, **ID:** 2629002409;

Degree: Master of Agriculture Science (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisor: (1) Bampen Keawwan, Associate Professor;

(2) Dr. Benjamas Yooprasert, Associate Professor; **Academic year** 2021

Abstract

The objectives of this research were to study 1) basic personal, social, and economic conditions of farmers 2) knowledge and knowledge resources of farmers 3) opinions towards benefits and satisfaction on agricultural production efficiency increasing learning center of farmers 4) differences in knowledge, knowledge resources, opinions, and satisfaction of farmers who passed and did not pass the knowledge training according to the process of farmer school and 5) problems, suggestions, and development guidelines for agricultural production efficiency increasing learning center of farmers.

The population was farmers who were registered with the department of agriculture in 2020/21 from 6,885 households. The sample size of 199 people was determined by using Taro Yamane formula and classifying into a group of 90 farmers who passed the knowledge training according to the process of farmer school and another group of 109 farmers who did not attend the training through conducting interview. Data were analyzed by using descriptive statistics, data classification, and t-test.

The results of the study found out that 1) most of the farmers were male with the average age of 56.86 years old, earned the average agricultural income per household of 140,629.15 Baht/year, and had the average household debt of 15,577.89 Baht/year. 2) Knowledge about farmers who passed and did not pass the knowledge training according to the process of the farmer school, overall, was at the highest level with the most incorrect answers on training activity operation of the learning center, agricultural field trip, and the operation of learning spot in preparation to collaborative farming. Knowledge resources received by farmers, overall, were at the high level with the highest level from government officers. 3) The opinions towards the benefits of the learning center, overall, were at the highest level especially on the aspect of knowledge adoption in to real practice in their own crops. Farmers were satisfied regarding the model farmer at the highest level especially on being a role model and having skills in knowledge transfer. 4) The differences regarding knowledge resources, opinions, and satisfaction of farmers who passed and did not pass the training revealed that there were the difference in regarding to knowledge resources in online media aspect at statistically significant level of 0.01. 5) Problems of farmers, overall, were at the lowest level especially on the problem about the lack of public relations in the operation of the learning center. Farmers agreed with suggestions, overall, at the highest level especially on the service in providing facilities. Furthermore, farmers proposed the development guideline for the learning center at the highest level in the development of the learning center in to one-stop-service agricultural system.

Keywords: Agricultural productivity efficiency increasing learning center, Development Guidelines

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับการอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษารองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ช่วยตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง และติดตามการทำวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิด ตลอดเวลาที่ทำการวิจัย ทำให้การทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้สำเร็จเรียบร้อย สมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างยิ่ง และขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานวิจัย จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้นำชุมชน เกษตรกร และอาสาสมัครเกษตรทุกท่าน ที่ได้ช่วยประสานงานกับเกษตรกร ในการตอบแบบสัมภาษณ์ และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณสามี และเพื่อน ๆ ทุกคน และเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท รุ่น 22 ภาคเหนือตอนบนทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา นับว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่ายิ่งคุณประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้เกษตรกรทุกท่าน ให้มีกำลังใจในการทำเกษตร และพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพ ยั่งยืน สืบไป และขอมอบให้ท่านอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย ในการศึกษาหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

กรรณิกา เครืออินทร์

ธันวาคม 2564

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	2
สมมติฐานการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดและทฤษฎีความพึงพอใจ.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้.....	10
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต.....	21
สินค้าเกษตร.....	
บริบทอำเภอเวียงชัย.....	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	30
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	35
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	35
เครื่องมือการวิจัย.....	36
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	40
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	41

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร.....	43
ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกร.....	54
ความคิดเห็นต่อประโยชน์และความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน ศพก.ของเกษตรกร.....	64
เปรียบเทียบ ความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความพึงพอใจของเกษตรกร.....	70
ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก.....	71
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	81
สรุปการวิจัย.....	81
อภิปรายผล.....	87
ข้อเสนอแนะ.....	92
บรรณานุกรม.....	95
ภาคผนวก.....	100
ค่าความเชื่อมั่นจากผู้เชี่ยวชาญ.....	102
แบบสัมภาษณ์.....	113
ประวัติผู้วิจัย.....	126



สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงพื้นที่ปกครองอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย.....	27
ตารางที่ 2.2 รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี อำเภอเวียงชัย ปี 2563.....	27
ตารางที่ 2.3 รายละเอียดศูนย์หลักและศูนย์เครือข่าย.....	28
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	36
ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล.....	45
ตารางที่ 4.2 ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิก และประสบการณ์ทางการเกษตร.....	47
ตารางที่ 4.3 สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร รายได้ของครัวเรือน หนี้สินของครัวเรือน.....	49
จำนวนแรงงานภาคการเกษตร ขนาดพื้นที่ทางการเกษตร ประเภทเอกสารสิทธิ์ ในพื้นที่ถือครอง	
ตารางที่ 4.4 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับ ศพก.....	55
ตารางที่ 4.5 สรุประดับความรู้เกี่ยวกับ ศพก. ของเกษตรกร.....	61
ตารางที่ 4.6 ระดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งความรู้ของเกษตรกร.....	62
ตารางที่ 4.7 สรุปแหล่งความรู้ของเกษตรกรภายใน ศพก.....	65
ตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นต่อประโยชน์ของเกษตรกรที่มีต่อ ศพก.....	65
ตารางที่ 4.9 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานของ ศพก.....	68
ตารางที่ 4.10 สรุปความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการใช้บริการของ ศพก.....	70
ตารางที่ 4.11 เปรียบเทียบ ความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความพึงพอใจของเกษตรกร.....	71
ตารางที่ 4.12 ปัญหาในการดำเนินงานของ ศพก.....	72
ตารางที่ 4.13 สรุปปัญหาในการดำเนินงานของ ศพก.....	75
ตารางที่ 4.14 ข้อเสนอแนะในการพัฒนา ศพก.....	75
ตารางที่ 4.15 สรุปข้อเสนอแนะในการพัฒนา ศพก.....	78
ตารางที่ 4.16 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก.....	79

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ภาพที่ 5.1 สรุประดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับ ศพก.....	84
ภาพที่ 5.2 สรุประดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการใช้บริการของ ศพก.....	85
ภาพที่ 5.3 สรุประดับปัญหาในการดำเนินงานของ ศพก. ต่อเกษตรกรในอำเภอเวียงชัย.....	86
ภาพที่ 5.4 สรุปข้อเสนอแนะในการพัฒนา ศพก.ในอำเภอเวียงชัย.....	87



บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากนโยบายคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยเน้นให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อให้เป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของชุมชน เป็นสถานที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตร ประกอบกับในสภาวะปัจจุบันสถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรมีปัญหาในเรื่องต้นทุนการผลิตที่ค่อนข้างสูง ปัญหาโรค แมลง และพื้นดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตที่ได้มีปริมาณน้อย และมีคุณภาพต่ำ เกษตรกรส่วนใหญ่จึงประสบกับปัญหาการขาดทุนซ้ำซาก เกิดหนี้สิน และไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร จึงได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ขึ้น เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนสำหรับแก้ไขปัญหาของชุมชน และสามารถตอบสนองความต้องการด้านการเกษตรของชุมชนได้ และเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเกษตร โดยเน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในประเด็นการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิต ตลอดจนยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิตเกษตรกรในพื้นที่และนอกพื้นที่ที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบ ในลักษณะของเกษตรกรสอนเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรที่มาเรียนรู้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และปลูกฝังจิตสำนึกในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ที่มีการใช้ปัจจัยการผลิตได้อย่างเหมาะสม และการนำองค์ความรู้ที่ได้รับจาก ศพก. ไปประยุกต์ใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต สินค้าที่ค้ำประกันถึงสภาพแวดล้อม และมีระบบการผลิตที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งยังเป็นจุดที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตรต่าง ๆ กับเกษตรกร อีกทั้งยังใช้เป็นจุดนัดพบในการพบปะพูดคุยของเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร และเกษตรกรกับเกษตรกรด้วยกันเอง

อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย มี ศพก. ทั้งหมด 14 ศูนย์ ประกอบด้วยศูนย์หลัก 1 ศูนย์ และศูนย์เครือข่าย 13 ศูนย์ ซึ่งแต่ละศูนย์ฯ มีความพร้อมแตกต่างกัน ทั้งด้านการบริหารจัดการ ขับเคลื่อนการพัฒนา ศพก. ให้เป็นรูปธรรม จึงส่งผลให้การดำเนินงานกิจกรรมของ ศพก. ขาดความต่อเนื่อง และไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการพัฒนาฐานการ

เรียนรู้ เกษตรกรต้นแบบ เจ้าของ ศพก. คณะกรรมการ องค์กรความรู้ เทคโนโลยีการเกษตร และหา
แนวทางการพัฒนา ศพก.ให้เกิดความยั่งยืนและเกษตรกรสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้

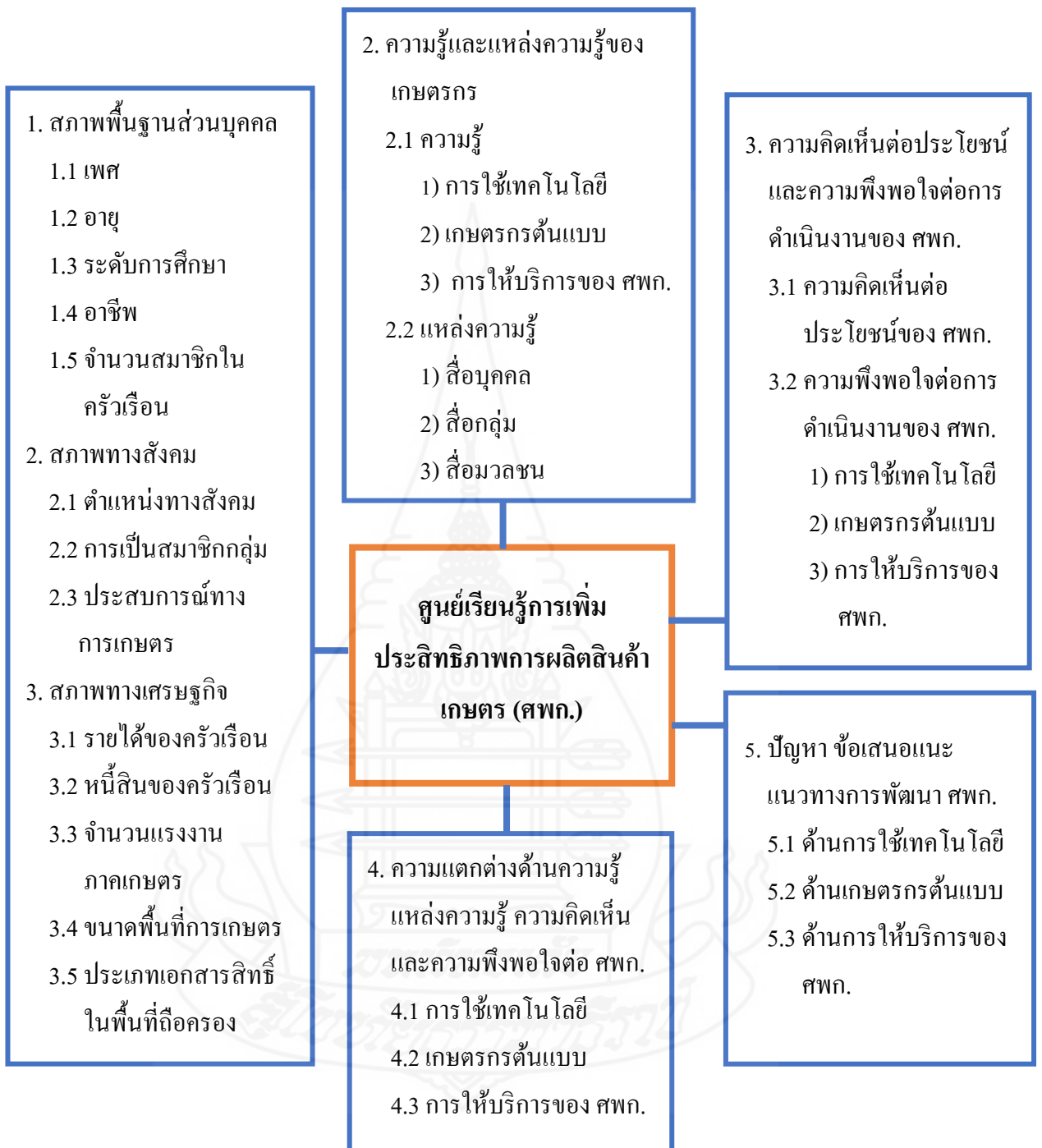
ดังนั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงได้ทำการศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม
ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านความต้องการของเกษตรกร ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
เช่น สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม และเศรษฐกิจ ความรู้แหล่งความรู้ ความคิดเห็นและ
ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงาน ศพก. และหาความแตกต่างของเกษตรกรที่ผ่านการ
อบรมและไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร รวมถึงปัญหา
และข้อเสนอแนะในการใช้บริการ และที่สำคัญคือ แนวทางการพัฒนา ศพก. ให้มีประสิทธิภาพและ
เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถให้เกษตรกรและผู้สนใจด้านการเกษตรเข้าศึกษาเรียนรู้ได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษาความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
สินค้าเกษตรของเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อประ โยชน์และความพึงพอใจต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้
การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกร
- 2.4 เพื่อศึกษาความแตกต่างด้านความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความพึงพอใจ
เกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกร ที่ผ่านและไม่ผ่านการ
อบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร
- 2.5 เพื่อศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม
ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการ
ผลิตสินค้าเกษตร อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย” ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสาร คู่มือการ
ดำเนินงาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1.1



ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

4.1 เกษตรกรที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับ ศพก. มากกว่าเกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม

4.2 เกษตรกรที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกรได้รับความรู้จากแหล่งความรู้เกี่ยวกับ ศพก. มากกว่าเกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม

4.3 เกษตรกรที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อประโยชน์เกี่ยวกับ ศพก. มากกว่าเกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม

4.4 เกษตรกรที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ ศพก. มากกว่าเกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 **ขอบเขตเชิงพื้นที่** การศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

5.2 **ขอบเขตด้านเนื้อหา** การวิจัยในครั้งนี้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจ ความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการใช้บริการของ ศพก. และวิเคราะห์ความแตกต่างด้านความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น ความพึงพอใจของเกษตรกรที่ผ่านอบรมและเกษตรกรที่ไม่ผ่านอบรมหลักสูตรหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร และปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนา ศพก. ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถเข้าเรียนรู้เกิดการแลกเปลี่ยนตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

5.3 **ขอบเขตด้านเวลา** การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในระหว่างเดือนกันยายน ถึงเดือนตุลาคม 2564

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 **เกษตรกร** หมายถึง เกษตรกรอำเภอเวียงชัยที่ทำการเกษตรและขึ้นทะเบียนเกษตรกรไว้กับกรมส่งเสริมการเกษตร และเกษตรกรทั่วไปที่สนใจทำกิจกรรมทางเกษตรกรรม

6.2 **เกษตรกรต้นแบบ** หมายถึง เกษตรกรที่ผ่านการอบรมและเป็นเจ้าของ ศพก. สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรทั่วไป

6.3 **ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)** หมายถึง สถานที่ที่เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ การตลาด แก่เกษตรกร รวมทั้งการให้บริการทางการเกษตร และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่

6.4 ความรู้ หมายถึง เกษตรกรมีความรู้ทางด้านการใช้เทคโนโลยีการเกษตร เกษตรกรต้นแบบ การให้บริการของ ศพก. ที่สามารถนำไปปฏิบัติในพื้นที่การเกษตรของตนเองได้

6.5 แหล่งความรู้ในการหาความรู้ของเกษตรกร หมายถึง การได้รับความรู้เกี่ยวกับการเกษตร จากสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์

6.6 ความคิดเห็น หมายถึง ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อประโยชน์ของ ศพก. ที่มาใช้บริการ ได้รับประโยชน์จากการเข้ามาศึกษาเรียนรู้

6.7 ความพึงพอใจ หมายถึง เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ ศพก. ในการเข้ามาใช้บริการมีความพึงพอใจด้านการใช้เทคโนโลยีการเกษตร เกษตรกรต้นแบบ การให้บริการของ ศพก.

6.8 การให้บริการ หมายถึง การบริการของเกษตรกรเจ้าของ ศพก. ในด้านองค์ความรู้ การถ่ายทอดความรู้ ฐานเรียนรู้ สถานที่เอื้อต่อการศึกษาข้อมูล

6.9 การใช้เทคโนโลยี หมายถึง การใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรของเจ้าของ ศพก. ในการถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้ภายใน ศพก.

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการส่งเสริมการเกษตรให้เหมาะสมกับความต้องการของเกษตรกร

7.2 เกษตรกรทั่วไปในพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีสภาพแวดล้อมและอาชีพที่คล้ายคลึงกัน สามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปปรับใช้ในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรให้มีความหลากหลาย

7.3 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบ และพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรให้เป็นรูปธรรม

7.4 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรให้เกิดความเข้มแข็ง เกิดการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้าการเกษตรได้

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดหลักการ ทฤษฎี รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีความพึงพอใจ
 2. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้
 3. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
 4. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
 5. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานของ ศพก.
 6. บริบทอำเภอเวียงชัย
 7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีความพึงพอใจ

แนวคิดและทฤษฎีความพึงพอใจ เป็นข้อมูลที่ประกอบด้วย การวัดความพึงพอใจ และทฤษฎีความพึงพอใจที่เกี่ยวข้องในการกระตุ้นให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ได้ดังนี้

1.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ได้มีผู้ให้ความหมายและคำจำกัดความไว้หลายประการ คือ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525, น. 288) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “พึง” เป็นคำช่วยกริยาอื่น แปลว่า “ควร” เช่น พึงใจ หมายความว่า พอใจ ชอบใจ

รวัจน์ นนทจันทร์ (2554, น. 8) ได้ให้ความหมายว่าเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถลดความตึงเครียดของผูทำงานให้น้อยลง และความตึงเครียดนี้มีผลมาจากความต้องการของมนุษย์ เมื่อมนุษย์มีความต้องการมากจะเกิดปฏิกิริยาเรียกร้องมากขึ้น ถ้าเมื่อใดความต้องการได้รับการตอบสนอง ความเครียดจะน้อยลงหรือหมดไป และส่งผลทำให้เกิดความพึงพอใจ

สุพัชร์ อนันตพวงศ์ (2555, น. 10) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจของบุคคลในการทำกิจกรรมต่าง ๆ จึงเป็นความรู้สึกหรือเจตคติที่ดีของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมที่ทำนั้น เป็นความรู้สึก

ที่เกิดขึ้นจากผู้ที่ทำกิจกรรม ได้รับการตอบสนองความต้องการของเขาทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ทำให้เขาเกิดความพึงพอใจในการทำกิจกรรม ส่วนที่จะพึงพอใจมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความต้องการของเขาเอง และองค์ประกอบที่เป็นสิ่งจูงใจ

สมคิด แสงมณี (2554, น. 11) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจในงาน หมายถึง ผลที่ได้จากการที่บุคคลได้เข้าไปมีส่วนร่วมในงานที่ตนเองทำ ความพึงพอใจในงานหรือทัศนคติเป็นคำที่ใช้แทนกันได้ และทัศนคติในทางลบจะแสดงให้เห็นถึงความไม่พึงพอใจในงานนั้น ๆ

อาทิตย์ ทองพิมพ์ (2556, น. 6) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพของสภาวะจิตใจ ที่ปราศจากความเครียด ทั้งนี้เพราะธรรมชาติของมนุษย์มีความต้องการ ถ้าความต้องการนั้น ได้รับการตอบสนองทั้งหมด หรือบางส่วนความเครียดก็จะลดน้อยลง ความพึงพอใจจึงจะเกิดขึ้น และในทางกลับกันหากความต้องการนั้นไม่ได้รับการตอบสนองความเครียดและความไม่พอใจก็จะเกิดขึ้นได้

เวียงคอน บุญผาสุก (2555, น. 5) กล่าวว่า พฤติกรรมเกี่ยวกับความพึงพอใจของมนุษย์นั้น คือ ความพยายามที่จะกำจัดความตึงเครียด หรือความกระวนกระวาย หรือภาวะไม่สมดุลภายในร่างกาย เมื่อมนุษย์สามารถกำจัดสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวได้แล้ว มนุษย์ย่อมได้รับความพึงพอใจในสิ่งที่ตนเองต้องการ

เชาวนี คมแก้ว (2555, น. 8) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพคุณภาพหรือผลที่มาจากความสนใจต่าง ๆ และทัศนคติที่บุคคลมีต่อสิ่งนั้น ๆ

วอลเลอร์สไตน์ (Wallerstein, 1971, pp. 6) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย หรือเป็นความรู้สึกขั้นสุดท้ายที่ได้รับผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

โวลแมน (Wolman, 1973, pp. 384) กล่าวคือ ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกมีความสุขเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ความต้องการ หรือแรงจูงใจ

ลูเทนส์ (Luthans, 1977, pp. 420) กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจในงานเป็นผลรวมขององค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งตอบสนองความต้องการและเป็นสภาวะที่เจริญขึ้น เป็นเจตคติซึ่งแฝงอยู่

จากความหมายของความพึงพอใจ ที่ได้กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าความพึงพอใจในการทำงาน หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่องานที่ทำอยู่ หากบุคคลใดมีความพึงพอใจมากจะมีความตั้งใจและอุทิศตนให้กับงานนั้นมากขึ้น ส่วนผู้ที่มีความพึงพอใจน้อยก็จะทำงานเพียงตามหน้าที่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของบุคคล และส่วนประกอบสิ่งจูงใจที่อยู่ในงานนั้น ความรู้สึกเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย และตอบสนองความต้องการตามเจตคติ

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกหรือเจตคติบุคคลที่มีต่องานที่ทำเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจ ส่วนความพึงพอใจจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความต้องการและสิ่งจูงใจต่าง ๆ ซึ่งเกล็ดแก้ว รุ่งสือ (2548, น. 16) อ้างถึงในอาทิตย์ ทองพิมพ์ (2556, น. 14) ได้กล่าวถึง สิ่งจูงใจที่ใช้เป็นเครื่องกระตุ้นบุคคลให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานไว้ ดังนี้

1.2.1 สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุประสงค์ (material inducement) ได้แก่ เงิน สิ่งของหรือสภาวะทางกายให้แก่ผู้ปฏิบัติงานและสิ่งจูงใจที่เป็น โอกาสของบุคคลซึ่งไม่ใช่วัตถุ (personal nonmaterial opportunities) เช่น เกียรติภูมิ อำนาจ การใช้สิทธิพิเศษ

1.2.2 สภาพทางกายที่พึงปรารถนา (desirable physical condition) คือ สิ่งแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอันอาจก่อให้เกิดความสุขทางกายในการทำงาน ได้แก่ สถานที่ทำงาน เครื่องมือ สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงาน

1.2.3 ผลประโยชน์ทางอุดมคติ (ideal benefactions) หมายถึง สมรรถภาพของหน่วยงานที่สนองความต้องการของบุคคลในด้านความภาคภูมิใจที่แสดงฝีมือ การได้มีโอกาสช่วยเหลือครอบครัวตนเองและผู้อื่น รวมทั้งการได้แสดงความภักดีต่อหน่วยงาน

1.2.4 ความดึงดูดใจทางสังคม (associational attractiveness) คือ ความสัมพันธ์อันที่มิตรกับผู้ร่วมงาน อันจะทำให้เกิดความผูกพันและความพึงพอใจร่วมกับหน่วยงานและสภาพของการอยู่ร่วมกัน ที่เป็นความพึงพอใจของบุคคลในด้านสังคมหรือความมั่นคงในสังคม ซึ่งจะทำให้รู้สึกมีหลักประกันและมีความมั่นคงในการทำงาน

1.2.5 การปรับสภาพการทำงานให้เหมาะสมกับวิธีการและทัศนคติของบุคคล (adaptation of conditions to habitual methods and attitudes) หมายถึง การปรับปรุงตำแหน่งงานวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับความสามารถของบุคลากร

1.2.6 โอกาสที่มีส่วนร่วมในการทำงาน (opportunity of enlarged participation) คือ การเปิดโอกาสให้บุคลากรรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในการทำงาน

1.3 การวัดความพึงพอใจ

ภณิดา ชัยปัญญา (2541, น. 11) ได้กล่าวไว้ว่า การวัดความพึงพอใจนั้น สามารถทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้

1.3.1 การใช้แบบสอบถาม โดยผู้ออกแบบสอบถาม ต้องการทราบความคิดเห็นซึ่งสามารถกระทำได้ในลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือก หรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าว อาจถามความพอใจในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ตอบทุกคนมาเป็นแบบแผนเดียวกัน มักใช้ในกรณีที่ต้องการ

ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างมาก ๆ วิธีนี้นับเป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุดในการวัดทัศนคติ รูปแบบของแบบสอบถามจะใช้มาตราวัดทัศนคติ ซึ่งที่นิยมใช้ในปัจจุบันวิธีหนึ่ง คือ มาตราส่วนแบบลิเคิร์ต ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึงทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีคำตอบที่แสดงถึงระดับความรู้สึก 5 คำตอบ เช่น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

1.3.2 การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยจะต้องออกไปสอบถาม โดยการพูดคุย โดยมี การเตรียมแผนงานล่วงหน้า เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด

1.3.3 การสังเกต เป็นวิธีวัดความพึงพอใจ โดยการสังเกตพฤติกรรมของบุคคล เป้าหมายไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูดจา กริยา ท่าทาง วิธีนี้ต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน วิธีนี้เป็นวิธีการศึกษาที่เก่าแก่ และยังเป็นที่ยอมรับใช้อย่างแพร่หลาย จนถึงปัจจุบัน

จากข้อความข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การวัดความพึงพอใจเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่ต้องการมีหลายวิธี เช่น การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกต แต่ละวิธีควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเวลา สถานที่ และคำตอบที่ต้องการได้มา

1.4 ทฤษฎีความพึงพอใจ

ทฤษฎีความพึงพอใจ ได้มีผู้ให้ความหมายและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ ไปสู่การทำงาน หรือความพึงพอใจสัมพันธ์กับงานที่ดำเนินการ ดังนี้

อารี เพชรสุค (2530, น. 58-59) ได้กล่าวถึงทฤษฎีความพึงพอใจไว้ 2 ทฤษฎีดังนี้ ด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักจิตวิทยากลุ่มต่าง ๆ พยายามสรุปให้เห็นว่าความพึงพอใจจะนำไปสู่การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าบุคคลมีความพึงพอใจในการทำงานที่เรารับผิดชอบอยู่เราจะสามารถทำให้งานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีผลผลิตเพิ่มขึ้น มีกำไรเพิ่มขึ้น ความพึงพอใจอาจจะเกิดจาก คำลึงใจ ขวัญจากการทำงาน คนที่ขวัญกำลังใจ คำลึงขวัญสูง บุคคลนั้นจะมีความสุขและเมื่อมีความสุขก็จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ Herzberg และคณะได้นำเอาความพึงพอใจมาอธิบายในรูปตัวแปรการทำงาน ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจ กับกลุ่มที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ ตัวแปรที่ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในการทำงานขององค์กร ได้แก่ การนิเทศงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน ค่าจ้างแรงงาน และนโยบายขององค์กร หรือนโยบายของบริษัท ส่วนตัวแปรที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ ได้แก่ ลักษณะงานที่ก่อให้เกิดความสัมฤทธิ์ผล การยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น และความภาคภูมิใจของผู้นำ

นักมนุษยสัมพันธ์ให้ความสำคัญกับความพึงพอใจมาก โดยเน้นหนักลงไปว่า ความพึงพอใจจะนำไปสู่การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ แต่มีบุคคลที่ไม่เห็นด้วยกับทฤษฎีแรกของมนุษยสัมพันธ์ จึงคิดค้นทฤษฎีใหม่ขึ้นมาซึ่งตรงกันข้ามกับทฤษฎีแรก คือ ผลการทำงานหรือผลงาน

จะนำไปสู่ความพึงพอใจ ในกลุ่มนี้ที่บุคคลสำคัญที่มีแนวคิดแบบหลักก็คือ Porter และ Lawler บุคคลทั้งสองนั้นให้เห็นว่า ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ อีกมากมาย ตลอดจนผลงานที่ปรากฏจะทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน

จากข้อความข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในงานจะสัมพันธ์กับการทำงาน ถ้าคนทำงานมีความพึงพอใจในการทำงานเขาจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และผลผลิตก็จะเพิ่มขึ้นซึ่งจะเป็นผลที่ตามมาด้วย เราสามารถวัดความพึงพอใจได้ด้วยเครื่องมือหลากหลาย ดังนั้นควรเลือกเครื่องมือที่เหมาะสมถึงจะได้ความพึงพอใจในการจะนำมาพัฒนางานได้ต่อไป

2. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ เป็นทั้งข้อมูล แนวคิด หลักการ ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ และแนวคิดเกี่ยวกับแหล่งความรู้ ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ประกอบด้วย ความหมายของความรู้ ประเภทของความรู้ และระดับของความรู้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1.1 ความหมายของความรู้

ความหมายของความรู้ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของความรู้ไว้หลายประการ สามารถสรุปได้ ดังนี้

Good, Carter V. (1973) มีการให้ความหมายของ ความรู้ ไว้ว่าความรู้เป็นข้อเท็จจริงหรือความจริงที่ปรากฏ และเป็นกฎเกณฑ์และข้อมูลต่าง ๆ ที่มนุษย์สามารถรับและประมวลผล รวบรวมสะสมไว้จากประสบการณ์

สุวรรณ เจริญเสาวภาคย์ (2548, น. 25) ได้มีการให้ความหมายของความรู้ไว้ว่าเป็น ทฤษฎี ข้อเท็จจริง ความคิด รูปแบบ หลักการ และข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็น และเป็นการผสมผสานกันระหว่างประสบการณ์ ความคิด ความรอบรู้ และประเมินค่า เป็นการนำเอาสารสนเทศใหม่ ๆ และประสบการณ์มารวมเข้าด้วยกัน

จากข้อความข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความรู้ เป็นข้อเท็จจริงของมนุษย์ที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ แนวคิดของแต่ละบุคคล ซึ่งต้องผ่านการเรียนรู้ ความเข้าใจรวมถึงทักษะ ตรรกะ ที่แสดงผ่านภาษา เครื่องหมาย และสื่อต่าง ๆ จากประสบการณ์ชีวิต การเรียนรู้จนสามารถสรุปสาระแล้ว นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ หรือพัฒนาไปสู่ระดับที่สูงขึ้นต่อไป

2.1.2 ประเภทของความรู้

กรณี ต่างวิวัฒน์ (2554, น. 1-11) ได้จำแนกประเภทของความรู้ตามลักษณะการปรากฏของความรู้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) **ความรู้ชัดแจ้ง หรือความรู้ที่ปรากฏ** เป็นความรู้ที่มีคุณสมบัติเด่นชัด เป็นทฤษฎี ความรู้ที่บุคคลสร้างขึ้น และสามารถแสดงออกมาผ่านภาษาที่เหมาะสมได้โดยการพูดบอกกล่าว แสดงอาการหรือโดยวิธีใด ๆ ให้ปรากฏแก่ผู้อื่น และถูกบันทึกในระบบบันทึกแบบต่าง ๆ บางครั้งจึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม
- 2) **ความรู้ฝังลึก หรือความรู้แฝงเร้น** เป็นความรู้ที่ไม่ได้มีอยู่ในตำรา แต่เป็นทักษะหรือความรู้เฉพาะตัวของแต่ละบุคคลที่ฝังอยู่ในคน รู้ได้เฉพาะตัวเจ้าของและอยู่ในตัวของบุคคลผู้นั้น ไม่ได้เอาออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร

2.1.3 ระดับของความรู้

ระดับของความรู้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ระดับ คือ

- 1) **ความรู้เชิงทฤษฎี** เป็นความรู้เชิงข้อเท็จจริง ว่าจะอะไร เป็นอะไร จะพบในผู้ที่สำเร็จการศึกษามาใหม่ ๆ ที่มีความรู้โดยเฉพาะความรู้ที่ได้จากความรู้ชัดแจ้งซึ่งได้จากการได้เรียนมาก แต่เวลาทำงาน ก็จะไม่มั่นใจ มักจะปรึกษารุ่นพี่ก่อน
- 2) **ความรู้เชิงทฤษฎีและเชิงบริบท** เป็นความรู้เชื่อมโยงกับโลกของความเป็นจริง ภายใต้อสภาพความเป็นจริงที่ซับซ้อนสามารถนำเอาความรู้ชัดแจ้งที่ได้มาประยุกต์ใช้ตามบริบทของตนเองได้ มักพบในคนที่ทำงานไปหลาย ๆ ปี จะมีประสบการณ์มากขึ้น
- 3) **ความรู้ในระดับที่อธิบายเหตุผล** เป็นความรู้เชิงเหตุผลระหว่างเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ผลของประสบการณ์แก้ปัญหาที่ซับซ้อน และนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน สามารถถอดความรู้มาแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น ถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้พร้อมทั้งรับเอาความรู้จากผู้อื่น ไปปรับใช้ในบริบทของตนเองได้
- 4) **ความรู้ในระดับคุณค่า ความเชื่อ** เป็นความรู้ในลักษณะของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่ขับเคลื่อนมาจากภายในตนเองจะเป็นผู้ที่สามารถสกัด ประมวล วิเคราะห์ความรู้ที่ตนเองมีอยู่ กับความรู้ที่ตนเองได้รับมาสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาได้ เช่น สร้างตัวแบบหรือทฤษฎีใหม่ หรือนวัตกรรมขึ้นมาใช้ในการทำงานได้

จากข้อความข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความรู้และระดับความรู้สามารถพัฒนาไปสู่ระดับคุณค่าได้ แต่ต้องเกิดจากการใช้ประสบการณ์ การวิเคราะห์ และสร้างเป็นความรู้ในรูปแบบของตนเองผสมผสานจนเกิดเป็นนวัตกรรมใหม่ที่เหมาะสมกับการใช้ในการทำงานได้

3. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น ประกอบด้วย ความหมายของความคิดเห็น ความสำคัญของความคิดเห็น และองค์ประกอบของความคิดเห็น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ความหมายของความคิดเห็น

สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน (2546, น. 249) ได้ให้ความหมาย ของความคิดเห็นว่า เป็นการพิจารณาว่าเป็นจริง โดยการใช้ปัญญา ความคิดประกอบ ถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ ยืนยันได้เสมอไปก็ตาม

สงวน คำรศ (2551, น. 25) กล่าวว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกโดยการพูด เขียน ความเชื่อ ค่านิยมของบุคคล ความคิดเห็นไม่เหมือนทัศนคติตรงที่ไม่จำเป็นต้องแสดงความรู้ อารมณ์ หรือการแสดงพฤติกรรม ดังนั้นบุคคลถ้าไม่แสดงความคิดเห็นออกมาจะไม่มีบุคคลใด ทราบเลยว่าบุคคลนั้นมีทัศนคติความเชื่อหรือค่านิยมเช่นใด

จากความหมายข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อ การประเมินค่า หรือการคาดเดาที่เกิดการสั่งสมความรู้ หรือประสบการณ์ความรู้ของบุคคลที่สั่งสม มาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง จะด้วยคำพูดหรือการเขียน และอาจได้รับการ ขอมรับหรือปฏิเสธจากบุคคลคนอื่นก็ได้

3.2 ความสำคัญของความคิดเห็น

Best, John W. (1977, pp. 172) ให้ความสำคัญของความคิดเห็นว่า คือ บุคคลที่ถูก วัตถุประสงค์ และการตอบสนอง ซึ่งจะแสดงออกมาในระดับที่สูง ต่ำ มากหรือน้อย โดยทั่วไปแล้ววิธี วัดความคิดเห็น จะใช้การตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ เพื่อจะค้นหาความรู้สึก การตัดสินใจ จากการประเมินค่า หรือทัศนะเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะบุคคล กลุ่มบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ

3.3 องค์ประกอบของความคิดเห็น

Ferguson, L.W. (1952, pp. 81) แบ่งองค์ประกอบของความคิดเห็นได้ 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งเร้าเป็นส่วนประกอบ ทางด้านความรู้ ซึ่งจะช่วยในการประเมินค่า และสรุปผลต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ความคิดเห็นจะแสดง ออกมาในลักษณะของความเชื่อว่าจะไรถูก อะไรผิด

2. องค์ประกอบทางด้านท่าทีความรู้สึก เป็นส่วน ประกอบทางด้านความรู้สึกหรือ อารมณ์ ที่สืบเนื่องมาจากที่บุคคลได้รับประเมิน ความรู้สึก ต่อสิ่งเร้า ทำให้ทราบทิศทางของอารมณ์ หรือความรู้สึกว่าเป็นไปในทางบวกหรือลบ

3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรมหรือด้านปฏิบัติ เป็นส่วนประกอบที่แสดงแนวโน้มของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรม หรือการแสดงออก ความคิดเห็นจึงแสดงออกในลักษณะของการยอมรับหรือการปฏิเสธ

จากความหมายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของความคิดเห็นทั้ง 3 ด้าน ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องหรือสัมพันธ์กันก็ได้

4. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนากษेत्र

แนวคิดการส่งเสริมและพัฒนากษेत्रเป็นทั้งกระบวนการให้การศึกษ และการศึกษานอกระบบ ได้แก่ การเรียนรู้นอกระบบ โรงเรียน การศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษาตลอดชีวิต แนวคิดทุกอย่างย่อมมีปรัชญาเป็นหลักนำในการคิดการปฏิบัติ การส่งเสริมการเกษตรก็เช่นกัน ปรัชญาการส่งเสริมการเกษตร คือ การจัดบริการความรู้การเกษตรแก่เกษตรกร ครอบคลุม และกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้น โดยการช่วยเหลือตนเอง ซึ่งแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ความหมายการส่งเสริมการเกษตร ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร และวิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยมีนักวิชาการกล่าวไว้ ดังนี้

4.1 ความหมายการส่งเสริมการเกษตร

ดิเรก อุทัยห่วย (2527, น. 10) กล่าวว่า iva การส่งเสริมการเกษตร (Agricultural Extension Work) คือ กระบวนการในการให้การศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งรวมทั้งการบริการแก่บุคคลเป้าหมายที่เป็นเกษตรกรและครอบครัว โดยให้บุคคลเป้าหมายเหล่านี้เรียนรู้โดยการกระทำด้วยตนเอง ช่วยตนเอง เพื่อให้บรรลุถึงการกินคือยู่ติของคนในชุมชนโดยส่วนรวม ทั้งนี้โดยมีพื้นฐานตั้งอยู่บนการพัฒนาประชาชนในชุมชน

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2540, น. 28) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรว่า การนำความรู้ วิธีการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรไปแนะนำเผยแพร่ให้แก่เกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรเป้าหมาย แล้วติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือในการปฏิบัติจนประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2543, น. 167) ได้ให้ความหมายของงานส่งเสริมการเกษตรว่าเป็นการถ่ายทอดหรือเผยแพร่บริการความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการเกษตรไปสู่เกษตรกร ตลอดจนให้คำปรึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกษตรกรสามารถนำไปพิจารณาและปฏิบัติยังผลให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มรายได้

จินดา ขลิบทอง (2545, น. 9) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร (Agricultural Extension) คือ การบริหารการศึกษาแบบเสริมหรือขยายออกไปสู่ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะเกษตรกรให้ได้รับความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพและประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตทั้งครอบครัว

บุญทวี จำปา (2548, น.7) ได้สรุปไว้ว่า การส่งเสริมการเกษตรเป็นการให้การศึกษาและให้บริการแก่บุคคลและชุมชนเป้าหมาย ให้เกิดการเรียนรู้จากการลงมือกระทำด้วยตนเองและร่วมมือกันทำ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพที่ดีขึ้น ทั้งทางด้านการผลิต คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม บุคคลและชุมชนเกิดความเข้มแข็งมีขีดความสามารถเพิ่มขึ้นในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้บนหลักการพื้นฐานของการพึ่งตนเองและพึ่งพากันและกัน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ วิธีการ และการใช้เทคโนโลยี ในการถ่ายทอดความรู้ แก่เกษตรกร ให้เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติ จนสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าทางการเกษตร

4.2 ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2556, น. 4-19, 4-50) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกรมาก โดยการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสมไปสู่เกษตรกร ก่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรได้ โดยสามารถสร้างรายได้ พัฒนาสถานะเศรษฐกิจ สังคมชนบท และครอบครัวเกษตรกรให้มีสถานะที่ดีได้ ดังนั้นหากจะพิจารณาถึงความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร จะสามารถวิเคราะห์ถึงสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้

1) การเกษตรเป็นพื้นฐานของการผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงประชากรของโลก การเกษตรจะเป็นแหล่งสำคัญในการสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศ ปัจจุบันประชากรของโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศด้อยพัฒนาซึ่งต้องการอาหารเพื่อดำรงชีวิต ดังนั้น โลกจำเป็นต้องอาศัยความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) คือ ความสามารถในการมีอาหารในการเลี้ยงประชากรเหล่านั้นได้และต้องมีการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตที่เหมาะสม และคุ้มค่าในการลงทุน การผลิตไม่ว่าจะเป็นต้นทุน เทคโนโลยีและทรัพยากรธรรมชาติ จึงจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาเทคโนโลยีผสมผสานกับภูมิปัญญาของเกษตรกร และสามารถทำให้เกษตรกรนำไปใช้ในการผลิตอย่างดีได้

2) การพัฒนาความรู้แก่เกษตรกร โดยเฉพาะการสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการผลิตจากผลการพัฒนาความรู้ผสมผสานกับภูมิปัญญาของตนเองที่ชาญฉลาด และมีความ

สมดุลกับสภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและต้นทุนของการผลิต ซึ่งจะสามารถดำเนินการผลิตที่บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพได้ อีกทั้งการพัฒนาความรู้ดังกล่าวสามารถช่วยสร้างผลต่อการพัฒนาชีวิตครอบครัวและชุมชนชนบทได้อย่างดีด้วย ด้วยเหตุที่เกษตรกรซึ่งถือว่าเป็นแรงงานสำคัญถึงร้อยละ 60 หากได้รับการพัฒนาย่อมจะมีผลต่อสังคมชนบทและสังคมไทยได้เป็นอย่างดียิ่ง

3) การพัฒนารายได้ และสถานะเศรษฐกิจของเกษตรกรและครอบครัวตลอดจนชุมชนชนบทและประเทศไทยผลของการส่งเสริมการเกษตรย่อมก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

4) การพัฒนาชีวิตเกษตรกรและครอบครัวเกษตรกร ซึ่งถือว่าเป็นเป้าหมายสำคัญ เนื่องจากเกษตรกรและครอบครัวจะเป็นเป้าหมายของการพัฒนาในชนบท การส่งเสริมการเกษตรจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสถานะชีวิต ความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้อยู่ในสถานะที่ดีได้ อันเป็นผลต่อการพัฒนาสังคมชนบทที่ดีที่สุดในที่สุด

5) การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการเกษตรที่ดี ย่อมจะต้องคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด เหมาะสมและคุ้มค่ากับการผลิตทางการเกษตร

6) การพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเกษตรกรรม ซึ่งพบว่ามักจะเป็นประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา จำเป็นต้องอาศัยการเกษตรเป็นพื้นฐานของการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ เกษตรกรรมจึงเป็นหัวใจสำคัญของประเทศเหล่านั้น ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน การเกษตรเป็นพื้นฐานเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปัจจุบันแม้ว่าประเทศจะพยายามพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปสู่อุตสาหกรรมใหม่ (New Industrial Country) ก็ตาม แต่พบว่าประสบปัญหาและความล้มเหลวมาก จึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงสภาพความเป็นจริงที่ว่า ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรร้อยละ 65 ยังคงอยู่ในครอบครัวเกษตรกร ยังต้องทำการเกษตรเพื่อยังชีพและเป็นรายได้หลัก ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ของประเทศ หากประชากรกลุ่มนี้ได้รับการพัฒนาที่ดีมีสถานะเศรษฐกิจ สังคมที่ดีมีความมั่นคงย่อมจะสะท้อนต่อผลของการพัฒนาประเทศไทย

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตรมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาผลผลิตของเกษตรกรที่ทำให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยการนำวิทยาการ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาถ่ายทอด แนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรได้นำไปปฏิบัติ รวมถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ย่อมจะทำให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางการเกษตรให้ดียิ่งขึ้น

4.3 รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น. 25-27) อธิบายว่าการส่งเสริมการเกษตรมีวิธีการที่หลากหลาย เมื่อประมวลเป็นรูปแบบต่าง ๆ จะมีรูปแบบสำคัญ ๆ ประมาณ 4 รูปแบบ ซึ่ง FAO ได้รวบรวมจากรูปแบบการส่งเสริมการเกษตรในประเทศต่าง ๆ รูปแบบแต่ละรูปแบบมีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสังคมเกษตรที่แตกต่างกัน สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

4.3.1 การถ่ายทอดเทคโนโลยี มีที่มาจากแนวคิดด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการให้บริการการเกษตรมีเป้าหมายเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตชาวชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และการเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือน รูปแบบดังกล่าวนี้ เช่น

- 1) การส่งเสริมการเกษตรโดยภาครัฐ (Ministry – Based Agricultural)
- 2) การฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน (Training and Visit Extension)

4.3.2 การส่งเสริมแบบมีส่วนร่วม มีที่มาจากแนวคิดด้านการศึกษาในระบบ และการเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ มีเป้าหมายเพื่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตชาวชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ในการเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือน จัดระบบและเอื้ออำนวยให้เกษตรกรสร้างทุนทางสังคม รูปแบบดังกล่าวนี้ เช่น

- 1) การส่งเสริมผ่านผู้นำชุมชน (Animation Rural)
- 2) การพัฒนาชนบทแบบบูรณาการ (Integrated Rural Development)
- 3) การส่งเสริมโดยองค์กรชุมชน (Farmer – Based Extension Organization)

4.3.3 การส่งเสริมแบบตลาดนำการผลิต มีที่มาจากแนวคิดด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการให้บริการการเกษตร มีเป้าหมายเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชาวชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อความมั่นคงทางอาหารและการเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือน รูปแบบดังกล่าวนี้ เช่น

- 1) การส่งเสริมรายสินค้าเกษตร (Commodity – Based Advisory System)
- 2) การส่งเสริมโดยใช้นวัตกรรมและการตลาดนำการผลิต (Innovative, Market – Driven Extension Approaches)
- 3) การให้บริการ/คำแนะนำ แก่เกษตรกรระดับก้าวหน้า โดยภาคเอกชน (Privately Managed Out Grower Advisory Services)
- 4) ความร่วมมือภาครัฐและเอกชน (Public – Private Partnerships)
- 5) ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน เกษตรกร ในการทำสัญญาล่วงหน้า (Contract Farming)

4.3.4 การส่งเสริมการศึกษานอกระบบ มีที่มาจากแนวคิดด้านการศึกษานอกระบบ และการเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ มีเป้าหมายเพื่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตชาวชนบท และปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดระบบและเอื้ออำนวยให้เกษตรกร สร้างทันทางสังคม และฝึกอบรมเกษตรกรให้สามารถจัดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน รูปแบบดังกล่าวนี้ เช่น

- 1) โรงเรียนเกษตรกร (Farmers Field Schools)
- 2) ศูนย์เรียนรู้ชุมชน
- 3) การส่งเสริมโดยใช้ฐานการศึกษา (University - Based Extension)

ความเหมาะสมของการใช้รูปแบบส่งเสริมการเกษตรแปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์หรือเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมในขณะนั้น

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร ที่สำคัญมี 4 รูปแบบ ได้แก่ การถ่ายทอดเทคโนโลยี การส่งเสริมแบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมแบบตลาดนำการผลิต และการส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้ในการทำงานส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้การทำงานส่งเสริมการเกษตรสามารถบรรลุเป้าหมาย และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

4.4 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2536, น. 43) กล่าวว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตร (Extension Teaching Methods) หมายถึง วิธีการที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมติดต่อบุคคลเป้าหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอนให้ความรู้ แจ่มข่าวดสาร แนะนำ จูงใจ ให้ปฏิบัติหรือรับฟังปัญหาข้อคิดเห็นต่าง ๆ

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2545, น. 223-232) กล่าวว่า วิธีส่งเสริมการเกษตร (Agricultural Extension Methods) เป็นกระบวนการของการนำความรู้ วิชาการและเทคโนโลยี ไปสู่เกษตรกร เป็นลักษณะของการถ่ายทอด ซึ่งอาจจะเรียกว่าเป็นวิธีการสอนหรือฝึกอบรม วัตถุประสงค์มุ่งที่จะให้เกษตรกร สามารถสร้างความสนใจความรู้ และนำไปสู่การปฏิบัติของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งวิธีการส่งเสริมการเกษตร มีดังนี้

4.4.1 วิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์

1) วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (Individual Method) ให้เกษตรกรหรือบุคคลผู้รับการถ่ายทอดความรู้ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระ การถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกร โดยตรงเป็นรายบุคคล

(1) การเยี่ยมไร่ นา และบ้านของเกษตรกร (Farmer and Home visit) เจ้าหน้าที่ไปพบปะรับฟังปัญหาและถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรถึงฟาร์มหรือไร่ นา โดยจะเห็นสภาพความเป็นจริงของเกษตรกร

(2) เกษตรกรผู้รับการส่งเสริมมาติดต่อที่สำนักงาน (Office Calls) เกษตรกรมีความสนใจ และเชื่อว่าเจ้าหน้าที่จะให้ข่าวสารหรือความรู้ได้

(3) การติดต่อทางโทรศัพท์ (Telephone Calls) สามารถช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาได้รวดเร็ว ลดเวลา และระยะทางในการติดต่อ

(4) การติดต่อทางจดหมายส่วนตัว (Personal Letter) เขียนจดหมายเมื่อเกิดปัญหาและต้องการคำตอบ หรือเพื่อแจ้งข่าวสาร ติดตามผลการส่งเสริม

(5) การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ (Informal Contract) ได้พบเกษตรกรโดยบังเอิญ เพื่อพูดคุยซักถามปัญหา

2) วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่มบุคคล (Group Methods)

(1) การประชุมกลุ่ม (Group Meeting) ช่วยในการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ต่าง ๆ ระหว่างทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้มีโอกาสร่วมปรึกษาหารือกัน

(2) การฝึกอบรม (Training) ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ (Learning) หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์

(3) การสาธิต (Demonstration) ใช้การบรรยายประกอบการแสดง ทำให้ผู้เรียนรู้ได้ฟังและได้เห็นไปพร้อมกัน การสาธิตแบ่งเป็น 2 แบบ

ก. การสาธิตวิธี (Method Demonstration) เป็นการแสดงให้เห็นถึงวิธีการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนเป็นลำดับไป

ข. การสาธิตผล (Result Demonstration) การแสดงเพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าการปฏิบัติที่ได้ปรับปรุงหรือที่ได้มีการวิจัยค้นคว้า สามารถนำไปปฏิบัติได้ในท้องถิ่น

(4) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Field Trip Study Tour) มีโอกาสได้พบเห็น ผลงานของผู้อื่นซึ่งได้ทำเสร็จแล้ว มีผลในการเพิ่มความเชื่อมั่นให้ยอมรับสิ่งใหม่มากขึ้น

3) การส่งเสริมแบบมวลชน (Mass Method) โดยสื่อสารมวลชนจะช่วยให้การส่งเสริมเผยแพร่แพร่พันธุ์กรรม ใช้กับคนจำนวนมาก ๆ ได้อย่างกว้างขวาง

(1) เอกสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่ (Printed Matter)

(2) ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ (Poster)

- (3) หนังสือพิมพ์ (Newspapers)
- (4) วิทยุ (Radio)
- (5) โทรทัศน์ (Television)
- (6) ภาพยนตร์ (Motion pictures)
- (7) การจัดนิทรรศการ (Exhibition or Exposition)

4.4.2 วิธีการส่งเสริมโดยอิงวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์

1) การส่งเสริมโดยการเลือกการส่งเสริมเพียงเรื่องเดียวมีข้อสมมุติว่า ถ้าผู้รับการเปลี่ยนแปลง พบว่าเขาปฏิบัติได้ผลดีเป็นการง่ายที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องอื่น ๆ ภายหลัง

2) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องที่จะส่งเสริมหลาย ๆ เรื่อง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน ส่งเสริมให้ผลผลิตอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยการปรับปรุงปัจจัยการผลิตหลาย ๆ อย่างตามความจำเป็น

3) การส่งเสริมโดยการเลือกเรื่องทั้งหมดเกี่ยวกับฟาร์มและบ้านเรือน คำนิยามว่า ฟาร์มและบ้านเรือน รวมกันเป็นหน่วยเดียว และคำนึงว่าทำอะไร จึงจะทำให้การจัดการฟาร์มและบ้านเรือน ในลักษณะที่ครอบคลุมที่รายได้สุทธิสูง

4) การส่งเสริมโดยการเลือกห้องที่ใดห้องที่หนึ่งเป็นเป้าหมาย โดยการส่งเสริมเน้นเฉพาะพื้นที่ลักษณะของการผลิต และการเกษตรที่เฉพาะพื้นที่นั้น

4.4.3 วิธีการส่งเสริมโดยอิงเจ้าหน้าที่เป็นเกณฑ์

1) การใช้ *Change agent* ที่มีความรู้แบบกว้าง โดยการถ่ายทอดแบบทั่วไป ไม่เป็นรายวิชา หรือเฉพาะอย่าง

2) การใช้ทีมนักวิชาการ (Team approach) ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาเข้าไปในหมู่บ้านแล้วทำงานเป็นทีม

3) การใช้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน (Interagency หรือ Cooperative approach) ร่วมกันทำงานพร้อมกันหรือประสานกันในการพัฒนาการเกษตร

4) การใช้เจ้าหน้าที่เป็นสื่อมวลชน (Change Agent as Mass Media Approach) โดยการนำเอาสื่อมวลชนต่างๆ มาเป็นตัวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความคิดของเกษตรกร

4.4.4 วิธีการส่งเสริมโดยเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Oriented)

วิวัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศ จะเพิ่มประสิทธิภาพการถ่ายทอด และเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

4.4.5 วิธีการส่งเสริมโดยอ้างอิงชุมชนเป็นเกณฑ์ (Community Oriented) การประสานงานทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นลักษณะผสมผสานกันตามความต้องการ และภูมิปัญญาของท้องถิ่น ซึ่งเรียกว่าศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร โดยจัดให้เป็นศูนย์ของการเรียนรู้ของเกษตรกร ตลอดจนผู้สนใจในการพัฒนาเกษตรในลักษณะครบวงจร

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตรเป็นวิธีการที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมใช้ในการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร โดยใช้วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบผสมผสาน ตลอดจนวิธีการเลือกใช้สื่อต่าง ๆ หลายวิธีผสมผสานกัน เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ เพิ่มทักษะสมรรถภาพ และประสิทธิภาพในการผลิตของเกษตรกรเป้าหมาย รวมถึงการสนับสนุนช่วยเหลือผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรรมให้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืน แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรนำมาใช้เพื่อให้ทราบและเข้าใจ การปฏิบัติงานตามระบบส่งเสริมการเกษตรว่าเป็นอย่างไร

4.5 การพัฒนาการเกษตร

วิรัช วิรัชนิการวรรณ (2561, น 33-36) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ซึ่งประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ระดับโลก และระดับประเทศ ปัจจัยการผลิตประเภทหรือสาขาผลิตภัณฑ์ กระบวนการหรือขั้นตอนทางการเกษตรกรรม ระบบการบริหารงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร รวมทั้งนโยบาย หรือทิศทาง การพัฒนาการเกษตร การนำไปสู่การปฏิบัติ และผลการประเมินการดำเนินงานที่ผ่านมา สามารถพิจารณากำหนดแนวคิดการแนวทางการบริหารงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรในประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

4.5.1 การพัฒนาระบบการบริหารงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร โดยให้ความสำคัญกับประเด็นดังนี้

1) การส่งเสริมแนวทางในการกำหนดรูปแบบ และวิธีการบริหารงานส่งเสริมการเกษตรให้เป็นแบบบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ

2) การส่งเสริมให้นำแนวคิดทางการบริหารสมัยใหม่มาเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์ และการนำไปปฏิบัติ เช่น การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ การบริหารการเปลี่ยนแปลง การจัดการความรู้ และการบริหารความเสี่ยง

3) การส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาสร้างความก้าวหน้าในกระบวนการบริหารงานและในกระบวนการหรือขั้นตอนการเกษตรกรรม เช่น เทคโนโลยีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ เทคโนโลยีระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ และเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมสำหรับกระบวนการหรือขั้นการเกษตรกรรม

4) การส่งเสริมการจัดการความรู้ในการบริหารงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรสำหรับภาคีหรือหุ้นส่วนการพัฒนา รวมทั้งผู้ได้รับประโยชน์หรือผลกระทบจากการดำเนินงาน

4.5.2 การพัฒนาปัจจัยการผลิตทางการเกษตร โดยให้ความสำคัญกับประเด็น ดังนี้

1) การสร้างความเข้มแข็งให้แก่ภาคีหรือหุ้นส่วนการพัฒนา ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

2) การส่งเสริมการทำเกษตรที่สมดุลและยั่งยืน

4.5.3 การพัฒนากระบวนการเกษตรกรรม

1) การส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาในทุกกระบวนการหรือขั้นตอนของการเกษตรกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ มูลค่าให้แก่สินค้าเกษตร

2) การส่งเสริมให้นำการตลาดมาขับเคลื่อนการพัฒนาการเกษตร

4.5.4 การพัฒนาองค์ประกอบอื่น ๆ ในการบริหารงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เช่น สร้างความมั่นคงทางอาหารและการผลิตพืชพลังงานทดแทน การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการจัดการศึกษาด้านการเกษตร

จากแนวทางการพัฒนาการเกษตร สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรต้องมีการกำหนดรูปแบบ และมีการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาสร้างความก้าวหน้าในการบริหารงานและกระบวนการหรือขั้นตอนการเกษตรในการพัฒนาการเกษตร

5. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2564, น. 3-6) ได้ให้ความหมาย องค์ประกอบและกิจกรรมวิธีการดำเนินงานในส่วนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และศูนย์เครือข่ายเพื่อการพัฒนา ได้ดังนี้

5.1 ความหมายของ ศพก. คือ แหล่งเรียนรู้การผลิตสินค้าเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับชุมชน และเป็นศูนย์กลางการบริการ และแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานต่าง ๆ กับเกษตรกรในชุมชน โดยดำเนินการในพื้นที่ของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ สามารถเป็นแบบอย่างให้กับเกษตรกรในชุมชน ในการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเกษตรที่สำคัญของพื้นที่ ตั้งแต่การผลิต การบริหารจัดการ จนถึงการตลาด

จัดตั้งเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนสำหรับแก้ไขปัญหาของชุมชน สามารถตอบสนองความต้องการด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเกษตร โดยเน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในประเด็นการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการผลิต ตลอดจนยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิต เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบ ในลักษณะของเกษตรกรสอนเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรที่มาเรียนรู้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และทำให้เกิดจิตสำนึกในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรได้อย่างเหมาะสม และนำองค์ความรู้ที่ได้รับจาก ศพก. ไปใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต โดยผลิตสินค้าที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม และมีระบบการผลิตที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งยังเป็นจุดที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตรต่าง ๆ กับเกษตรกร อีกทั้งยังใช้เป็นจุดนัดพบในการพบปะพูดคุยของเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร และเกษตรกรกับเกษตรกรด้วยกันเอง

5.2 องค์ประกอบ ศพก. เป็นกลไกส่งเสริมและการเกษตรในการบูรณาการวิชาการ ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานต่าง ๆ กับเกษตรกรในชุมชน ประกอบไปด้วย

5.2.1 เกษตรกรต้นแบบ เป็นเกษตรกรเจ้าของแปลงเรียนรู้ ที่เป็น Smart Farmer มีความรู้ ทักษะและความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้ และประสบความสำเร็จในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงกิจกรรมทางการเกษตร

5.2.2 แปลงเรียนรู้ เป็นแปลงเรียนรู้ของเกษตรกรต้นแบบที่ทำการผลิตสินค้าเกษตรสามารถใช้ประโยชน์ในการสาธิตวิธีและสาธิตกิจกรรมผลผลิตให้เกษตรกรในชุมชนได้เรียนรู้

5.2.3 หลักสูตรการเรียนรู้ เน้นเนื้อหาที่ตอบโจทย์และประเด็นปัญหาทางการเกษตรของชุมชน โดยเกษตรกรต้นแบบ นักส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ และหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมกันวิเคราะห์และกำหนดขึ้นเพื่อให้เกษตรกรและบุคคลทั่วไปได้เข้าอบรม

5.2.4 ฐานเรียนรู้ เป็นจุดเรียนรู้เฉพาะเรื่องที่สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนรู้ เช่น การใช้ปุ๋ยสั่งตัดตามค่าวิเคราะห์ดิน การผลิตเมล็ดพันธุ์ การผลิตสารชีวภัณฑ์ การใช้เครื่องจักรกลการเกษตร การจัดการศัตรูพืช ฯลฯ เพื่อแสดงให้เห็นของจริง และใช้ในการฝึกปฏิบัติให้แก่ผู้เรียนรู้ได้เห็นและนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องได้

5.3 กิจกรรมและวิธีการดำเนินงานภายใต้ ศพก. เพื่อการพัฒนา มีดังนี้

5.3.1 การพัฒนาศักยภาพ ศพก. และศูนย์เครือข่าย เป้าหมาย เพื่อพัฒนาศักยภาพ ศพก. และเครือข่ายให้เป็นแหล่งความรู้ด้านการเกษตรของชุมชน

5.3.2 การบริการจัดการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน มีการจัดสัมมนาแก่เจ้าหน้าที่การจัดเวทีเชื่อมโยงเครือข่ายศูนย์ สพก. และแปลงใหญ่ ให้เกิดเป็นรูปธรรม

5.3.3 การถอดบทเรียน เพื่อกำหนดจุดเด่น และนำนวัตกรรมมาต่อยอดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

5.3.4 ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขับเคลื่อน สพก.

5.3.5 การสนับสนุนการให้บริการของ สพก. เน้นการจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ การอบรมเกษตรกร โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเกษตรกรผู้นำ เกษตรกรรายใหม่ หรือเกษตรกรที่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่แล้ว หรือเกษตรกรเตรียมเพื่อจะเข้าเป็นสมาชิกแปลงใหญ่ จำนวน 30 ราย/อำเภอ

จากแนวคิดข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนา สพก. ต้องมีการพัฒนาทั้งศูนย์หลักและศูนย์เครือข่าย พร้อมทั้งพัฒนาเกษตรกรผู้นำไปพร้อมกัน เพื่อกำหนดหลักสูตรในการพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้รับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย รวมทั้งการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมไปใช้ในการดำเนินการเรียนรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่ และต่อยอดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

5.4 ข้อดีของศูนย์การเรียนรู้

ชนพล นาคะตะเพยกลาง (2555) กล่าวถึงข้อดีของศูนย์การเรียนรู้ไว้ดังนี้

1) เรียนตามอัตราการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนหรือภายในกลุ่ม (Self-Pacing) ศูนย์การเรียนรู้

2) ช่วยให้ผู้เรียนเรียนได้ตามความต้องการ ความสามารถของแต่ละคนหรือผู้เรียนภายในกลุ่ม

3) เรียนรู้อย่างกระฉับกระเฉง (Active Learning) ศูนย์การเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในประสบการณ์การเรียนรู้ การตอบสนองและให้ผลย้อนกลับทันที

4) บทบาทของผู้สอน (Teacher Role) ศูนย์การเรียนรู้จะเปลี่ยนบทบาทของผู้สอนมาเป็นผู้แนะนำและคอยช่วยเหลือการเรียนรู้มากขึ้น

5) กระบวนการกลุ่ม (Group Process) ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม ภาวะเป็นผู้นำยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

5.5 ข้อจำกัดของศูนย์การเรียนรู้

ชนพล นาคะตะเพยกลาง (2555) ได้สรุปข้อจำกัดของศูนย์การเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1) ต้นทุนมาก (Cost) การวางแผน การจัดสร้างศูนย์ การรวบรวมและการจัดวัสดุ ต้องใช้เวลามาก รวมทั้งการซื้อวัสดุอุปกรณ์การออกแบบและพัฒนาสื่อการเรียนที่จะนำมาใช้ใน ศูนย์ก็ต้องใช้เงินจำนวนมาก

2) การจัดการ (Management) ผู้สอนที่จัดการศูนย์การเรียนรู้ต้องมีการจัดระบบและ การจัดการห้องเรียนที่ดี

5.6 การประยุกต์ใช้ศูนย์การเรียนรู้

ธนพล นาคะตะเพยกลาง (2555) ได้สรุปการประยุกต์ใช้ศูนย์การเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1) ศูนย์การเรียนรู้สามารถนำไปใช้กับทุกระดับการศึกษา ทุกรายวิชา
2) ศูนย์ฝึกทักษะ (Skill Centers) ศูนย์นี้ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะเพิ่มขึ้น โดยได้รับการ สอนจากบทเรียนผ่านสื่อหรือวิธีการอื่นมาก่อน ทักษะพื้นฐานจะทำให้ฝึกและปฏิบัติในศูนย์จนทำ ให้มีความชำนาญด้วยตัวผู้เรียนเอง

3) ศูนย์ความสนใจ (Interest Centers) เป็นศูนย์ที่สร้างขึ้นมาเพื่อกระตุ้นให้เกิดความ สนใจใหม่ ๆ และให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

4) ศูนย์สอนเสริม (Remedial Centers) เป็นศูนย์ที่จะช่วยผู้เรียนที่ต้องการช่วยเสริม ความรู้หรือทักษะที่ยังไม่เพียงพอจากการเรียนปกติ หรือแยกผู้เรียนที่ต้องการความช่วยเหลือเป็น พิเศษ

5) ศูนย์เพิ่มพูนความรู้ (Enrichment Centers) ศูนย์นี้จะกระตุ้นประสบการณ์การ เรียนรู้เพิ่มขึ้นหลังจากที่ผู้เรียน ได้เรียนหรือทำกิจกรรมบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้แล้ว เช่น ผู้เรียนที่มี ความสามารถสูงเรียนบทเรียนคณิตศาสตร์จบแล้ว แต่ยังมีเวลาให้ไปเรียนในศูนย์นั้นนับมีบทเรียนยาก เพิ่มขึ้น หรือมีกิจกรรมอื่นให้ทำเพิ่มความชำนาญ หรืออาจจะเป็นศูนย์ที่มีคอมพิวเตอร์ที่มีเกมทาง คณิตศาสตร์

6) ศูนย์สำรอง (Reserved Centers) อาจจะมีศูนย์สำรองไว้ในกรณีที่มีศูนย์แยก กิจกรรม เมื่อผู้เรียนทำกิจกรรมในศูนย์ใดเสร็จแล้วจะเข้าไปทำกิจกรรมในศูนย์อื่น แต่ศูนย์นั้นยังไม่ ว่างเนื่องจากผู้เรียนในศูนย์นั้นยังทำกิจกรรมไม่เสร็จ ก็ให้มารอในศูนย์สำรองนี้ โดยมีกิจกรรมที่ สอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษาเตรียมไว้อาจเป็นกิจกรรมในลักษณะผ่อนคลาย ซึ่งจะทำให้ไม่ว่างใน ขณะที่รอหรือรบกวนผู้ที่กำลังทำกิจกรรมในศูนย์อื่น

จากข้อความข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การจัดการศูนย์การเรียนรู้ต้องมีความพร้อมและ มีการเตรียมข้อมูล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและสามารถทำกิจกรรมให้สำเร็จได้

5.7 การจัดการเรียนรู้แบบศูนย์การเรียนรู้

นภดล ยิ่งยงสกุล (2554) ได้สรุปการจัดการเรียนรู้แบบศูนย์การเรียนรู้ไว้ดังนี้

การจัดการเรียนรู้แบบศูนย์การเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ผู้สอนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองตามความต้องการ ความสนใจและความสามารถจากศูนย์การเรียนรู้ที่ผู้สอนได้จัดเตรียมเนื้อหาสาระ กิจกรรมและสื่อการสอนแบบประสม โดยปกติศูนย์การเรียนรู้จะมีหลายศูนย์ แต่ละศูนย์จะมีเนื้อหาสาระและกิจกรรมเบ็ดเสร็จในตัวเอง ผู้เรียนจะหมุนเวียนกันเข้าศึกษาหาความรู้จากศูนย์ต่าง ๆ ตามที่โปรแกรมได้กำหนดเอาไว้ภายใต้การดูแลของผู้สอนซึ่งผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้จัดเตรียมศูนย์การเรียนรู้ ให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ พร้อมทั้งประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบศูนย์การเรียนรู้แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นเตรียมการ

เตรียมผู้สอน ก่อนจะทำการสอนทุกครั้ง ผู้สอนจะต้องศึกษาข้อมูลและรายละเอียดต่าง ๆ ในคู่มือการสอน เริ่มตั้งแต่จุดประสงค์การเรียนรู้ การนำเข้าสู่บทเรียน การแบ่งกลุ่มผู้เรียน ระยะเวลาที่เหมาะสมในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละศูนย์/ กลุ่ม/ ฐานการเรียนรู้ เนื้อหาวิชาที่จะสอน วิธีการใช้สื่อต่าง ๆ ประกอบการสอน วิธีการวัดประเมินผล จนถึงการสรุปบทเรียนเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ผู้สอนต้องเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นใช้ในแต่ละศูนย์/ กลุ่ม/ ฐานการเรียนรู้ ว่ามีจำนวนเพียงพอและอยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดีหรือไม่ เช่น ใบงาน เอกสารเนื้อหาสาระ (Fact sheets) บัตรกิจกรรม อุปกรณ์การฝึกทดลองประเภทต่าง ๆ แบบประเมินผล เป็นต้น

เตรียมสถานที่ สร้างสิ่งแวดล้อมที่สะดวกสบาย อบอุ่น สะอาด บรรยากาศดี เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียนรู้เป็นลำดับแรก หลังจากนั้นจัดเตรียมโต๊ะ เก้าอี้ เป็นลักษณะกลุ่มย่อยตามเนื้อหาที่จะสอน ให้เพียงพอกับจำนวนคนและกิจกรรมที่จะต้องทำ เช่น จัดโต๊ะเป็นกลุ่ม ๆ ละ 8 คน แต่ละกลุ่มวางป้ายชื่อเรื่องที่ต้องการให้เกิดการเรียนรู้ให้ชัดเจน

2) ขั้นสอน

(1) สร้างกติกการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้สอนชี้แจงกระบวนการเรียนรู้แบบศูนย์การเรียนรู้และสร้างกติกาหรือข้อตกลงร่วมกัน เช่น การรักษาเวลาในการเรียนรู้แต่ละศูนย์ การทำงานเป็นทีม ความรับผิดชอบในการทำกิจกรรม เป็นต้น

(2) ทดสอบก่อนเรียน พร้อมบอกผลการสอบเพื่อให้ทุกคนทราบความรู้พื้นฐานของตนเอง

(3) นำเข้าสู่บทเรียน ผู้สอนใช้กิจกรรมหรือวิธีการที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและเหมาะสมกับผู้เรียน ต่อจากนั้นอาจอธิบายเนื้อหาสาระและวิธีการที่เรียนพอสังเขป

(4) แบ่งกลุ่มผู้เรียน ผู้สอนแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามจำนวนศูนย์/ กลุ่ม/ ฐานการเรียนรู้ และควรแบ่งแบบคละกันตามความสามารถ ความสนใจ เพศ วัย เพื่อให้แต่ละกลุ่มร่วมด้วยช่วยกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

(5) ดำเนินกิจกรรม ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ครบในทุกศูนย์/ กลุ่ม/ ฐานการเรียนรู้ตามที่กำหนด

3) ขั้นสรุปบทเรียน

หลังจากที่ผู้เรียนหมุนเวียนกันทำกิจกรรมภายในครบทุกศูนย์/ กลุ่ม/ ฐานการเรียนรู้ แล้วผู้สอนตั้งคำถามให้ผู้เรียนสะท้อนความรู้สึกและบทเรียนที่ได้รับ ผู้สอนทำหน้าที่สรุปบทเรียนทั้งหมดร่วมกับผู้เรียน

4) ขั้นประเมินผล

เมื่อสรุปบทเรียนแล้วให้ผู้เรียนทำการทดสอบหลังเรียน พร้อมทั้งแจ้งผลการทดสอบให้ทุกคนทราบพัฒนาการของตนเองเมื่อเปรียบเทียบกับผลการทดสอบก่อนเรียน

จากข้อความข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ของศูนย์ต้องมีขั้นตอนการเตรียมพร้อมและต้องมีการจัดวัสดุอุปกรณ์ ต้องศึกษา แบ่งกลุ่ม ปฏิบัติตามขั้นตอนของกระบวนการถ่ายทอดความรู้เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันภายในศูนย์การเรียนรู้

6. บริบทอำเภอเวียงชัย

สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงชัย (2563) ได้จัดทำข้อมูลพื้นฐานของอำเภอเวียงชัยเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ข้อมูล สพก. ประกอบด้วย

6.1 สภาพทางภูมิศาสตร์ เส้นทางหลักที่เชื่อมต่อระหว่างตัวเมืองเชียงรายกับอำเภอเวียงชัย คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1233 จากถนนพหลโยธินแยกศรีทรายมูลถึงแยกบ้านด้าย ระยะทางประมาณ 6 กิโลเมตร แล้วต่อด้วยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1173 อีกประมาณ 6 กิโลเมตร รวมระยะทางประมาณ 12 กิโลเมตร อีกเส้นทางหนึ่ง คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1232 จากถนนพหลโยธินที่ห้าแยกพ้อขุนฯ ผ่านสนามกีฬากลางจังหวัดเชียงรายและตำบลเวียงเหนือ เข้าสู่อำเภอเวียงชัยระยะทางประมาณ 13 กิโลเมตร

6.2 จำนวนหมู่บ้านและประชากร

อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 5 ตำบล จำนวน 75 หมู่บ้าน แบ่งพื้นที่การปกครองเป็นเทศบาล 5 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง ดังนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงพื้นที่ปกครองอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

ที่	ชื่อตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร
1.	เวียงชัย	20	4,426	11,187
2.	ผางาม	15	3,026	9,085
3.	เวียงเหนือ	12	2,111	6,633
4.	คอนศิลา	17	3,116	9,841
5.	เมืองชุม	11	2,388	7,290
	รวม	75	15,067	44,036

ที่มา : สำนักบริหารงานทะเบียน กรมการปกครอง ณ เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2563

6.3 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ในปี 2563 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 5,613 ครัวเรือน ได้แก่ อาชีพทำนา จำนวน 5,217 ครัวเรือน อาชีพทำไร่ ทำสวน ประมง และปศุสัตว์ จำนวน 396 ครัวเรือน รองลงมา อาชีพรับจ้างทั่วไป 3,162 ครัวเรือน อาชีพค้าขาย 920 ครัวเรือน อาชีพอื่น ๆ 423 ครัวเรือน ประกอบธุรกิจส่วนตัว 236 ครัวเรือน อาชีพรับราชการ พนักงานราชการ จำนวน 396 ครัวเรือน พนักงานรัฐวิสาหกิจ 19 ครัวเรือน พนักงานบริษัท 88 ครัวเรือน

ตารางที่ 2.2 รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี อำเภอเวียงชัย ปี 2563

ตำบล	รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี
เวียงชัย	96,062.20
ผางาม	63,050.58
เวียงเหนือ	75,112.41
คอนศิลา	67,404.29
เมืองชุม	22,506.00
เฉลี่ยทั้งสิ้น	78,720.66

ที่มา : ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน กรมพัฒนาชุมชน ปี 2563 อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

6.4 ลักษณะภูมิประเทศ ส่วนใหญ่เป็นที่ราบกว้าง มีภูเขาเรียงรายเป็นแนวเขตติดต่อกับอำเภออื่น ๆ บางส่วนเป็นแนวเขาลอนลึก และลอนตื้นลาดชันจากทิศตะวันตกไปทางทิศ

ตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอ มีระดับความสูงจากน้ำทะเลประมาณ 420 เมตร ทางทิศเหนือ มีภูเขาที่มียอดสูงประมาณ 788 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล

6.5 ลักษณะการถือครองที่ดิน ของเกษตรกรอำเภอเวียงชัย มีจำนวน 7,044 ครัวเรือน พื้นที่ 150,604 ไร่ เฉลี่ยครัวเรือนละ 14.70 ไร่ แบ่งเป็น เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง จำนวน 5,540 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 63.30 รองลงมาคือ เช่า จำนวน 2,783 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 31.80 และอื่น ๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี) จำนวน 429 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 4.90 ตามลำดับ

จากบริบทอำเภอเวียงชัย สามารถสรุปได้ว่า อำเภอเวียงชัยห่างจากตัวเมืองเชียงราย ประมาณ 13 กิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 75 หมู่บ้าน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่การเกษตร รายได้เฉลี่ยทั้งอำเภอประมาณ 78,720.66 บาท ทั้งพื้นที่และความเหมาะสมของเกษตรกรจึงมีอาชีพเกษตรกรกรรมเป็นส่วนใหญ่

6.6 ข้อมูลศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ อำเภอเวียงชัยมี ศพก. ทั้งหมด 14 ศูนย์ ซึ่งแต่ละ ศพก. มีกิจกรรมที่แตกต่างกัน สามารถแยกได้ดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 รายละเอียดศูนย์หลักและศูนย์เครือข่าย

ที่	ชื่อศูนย์หลัก/ เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรม หลักของ ศพก.	หมู่ ตำบล	พิกัด x y	ชื่อ - สกุล ประธานศูนย์
1	ศพก.ตำบลเวียง เหนือ	ศูนย์เรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	4 เวียงเหนือ	597351 2201489	นายทวี ชาวสวน (ศูนย์หลัก)
2	ศพก.ตำบลผางาม	ศูนย์เรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	12 ผางาม	608526 2195637	นางแสงจันทร์ ปวงรังสี (ศูนย์เครือข่าย)
3	ศพก.ตำบลผางาม	ศูนย์เรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	15 ผางาม	609407 2202274	นางจันทร์ฉาย ใจลี (ศูนย์เครือข่าย)
4	ศพก.ตำบลดอน ศิลา	ศูนย์เรียนรู้ด้าน ปศุสัตว์	17 ดอนศิลา	605723 2189680	นายทวี ดอนแสนเทพ (ศูนย์เครือข่าย)

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ที่	ชื่อศูนย์หลัก/ เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรม หลักของ ศพก.	หมู่	ตำบล	พิกัด		ชื่อ - สกุล ประธานศูนย์
					x	y	
5	ศพก.ตำบลคอน ศิลา	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตร ทฤษฎีใหม่	16	คอนศิลา	606505	2193114	นายจินดา อภิวงค์ (ศูนย์เครือข่าย)
6	ศพก.ตำบลเวียง ชัย	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตร ผสมผสาน	9	เวียงชัย	594797	2198925	นายธีระชัย สายสุยา (ศูนย์เครือข่าย)
7	ศพก.ตำบลเวียง ชัย	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว	6	เวียงชัย	598312	2196993	นายอัฐยฉานพงษ์ ธรรมสาร (ศูนย์เครือข่าย)
8	ศพก.ตำบลเมือง ชุม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตร ผสมผสาน	7	เมืองชุม	600012	2199020	นายพิเชษฐ ภิระบรรณ์ (ศูนย์เครือข่าย)
9	ศพก.ตำบลเมือง ชุม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตร ผสมผสาน	5	เมืองชุม	598411	2199975	นางสาวศิริขวัญ มะลิคง (ศูนย์เครือข่าย)
10	ศพก.ตำบลเมือง ชุม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตร ทฤษฎีใหม่	5	เมืองชุม	599340	2200721	นายศรยุทธ นามเมือง (ศูนย์เครือข่าย)
11	ศพก.ตำบลเวียง เหนือ	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตร ทฤษฎีใหม่	5	เวียงเหนือ	598057	2202397	จสอ.สุกานดา ศรีวิชัย (ศูนย์เครือข่าย)
12	ศพก.ตำบลเวียง เหนือ	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง	5	เวียงเหนือ	598461	2201310	นายทรงฤทธิ์ ชันธิวงค์ (ศูนย์เครือข่าย)
13	ศพก.ตำบลเวียง เหนือ	ศูนย์จัดการศัตรูพืช (ศจช.)	4	เวียงเหนือ	597351	2201489	นางสุพิตร อนันต์ (ศูนย์เครือข่าย)
14	ศพก.ตำบลเวียง เหนือ	ศูนย์จัดการดินปุ๋ย ชุมชน (ศคปช.)	4	เวียงเหนือ	597351	2201489	นายรังสรรค์ สมจิตร (ศูนย์เครือข่าย)

ที่มา : ระบบการรายงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร กรมส่งเสริม
การเกษตร ปี 2564

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย พอสรุปได้ดังนี้

7.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

7.1.1 เพศ

นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 114) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 51.9 เป็นเพศชาย ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของ อัญชลี ปัญญาภวาว (2559, น. 57) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พบว่าเกษตรกรร้อยละ 69.4 เป็นเพศชาย

7.1.2 อายุ

นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 57) พบว่า เกษตรกร มีอายุระหว่าง 50-59 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี ปัญญาภวาว (2559, น.32) พบว่าเกษตรกรมีอายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี

7.1.3 ระดับการศึกษา

นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 114) พบว่า มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาซึ่งสอดคล้องกับอัญชลี ปัญญาภวาว (2559, น.57) พบว่า เกษตรกรจบการศึกษาระดับประถมศึกษา

7.1.4 การประกอบอาชีพของครัวเรือน

พิสิทธิ รัตนะ (2557, น. 58) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนบ้านถ่อนนาลับ ในจังหวัดอุดรธานี พบว่า อาชีพที่เป็นรายได้หลักของเกษตรกร คือ ทำการเกษตร รองลง คือ ค้าขาย/ทำธุรกิจ อาชีพรับจ้าง และรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ อาชีพอื่น ๆ ได้แก่ ทำมุกประดับ ทำสวนผัก และทอผ้า ซึ่งสอดคล้องกับ นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 62) พบว่า การประกอบอาชีพหลักคือ ทำการเกษตรและรับจ้างทั่วไป รองลงมาคือค้าขาย ทำธุรกิจส่วนตัว และรับราชการ

7.1.5 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 57) พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.53 คน ซึ่งแตกต่างจาก สุพรรณ บุตรด้วง (2560, น.52) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการ

ดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภูพบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.98 คน

7.2 ปัจจัยทางสังคม

7.2.1 ตำแหน่งทางสังคม

นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 59) พบว่า เกษตรกรไม่มีสถานะทางสังคม สอดคล้องกับ กวี ดาพลับ (2555, น. 68) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีสถานภาพตำแหน่งทางสังคม

7.2.2 การเป็นสมาชิกกลุ่ม

นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 59) พบว่า การเป็นสมาชิกสถาบันอื่น นอกจาก ศพก. เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้านาคาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ร้อยละ 55.0 ซึ่งแตกต่างจาก ว่าที่ร้อยตรี ภัทรชานนท์ สายแก้ว (2561, น. 83) เรื่อง การจัดการความรู้ ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านข้าวในจังหวัดนครพนม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 31.0 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรและศูนย์ข้าวชุมชน รองลงมาร้อยละ 22.3 เป็นสมาชิกกลุ่ม ชกส.

7.2.3 ประสบการณ์ในการทำการเกษตร

นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 65) พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์เฉลี่ย 10.85 ปี ซึ่งแตกต่างจาก กวี ดาพลับ (2555, น. 66) พบว่า ประสบการณ์การทำการเกษตรส่วนใหญ่มี ประสบการณ์การทำการเกษตรระหว่าง 1 – 10 ปี รองลงมามีประสบการณ์การทำการเกษตร มากกว่า หรือเท่ากับ 21 ปี โดยมีประสบการณ์การทำการเกษตรเฉลี่ย 18.44 ปี สูงสุด 70 ปี และต่ำสุดคือ 1 ปี

7.3 ปัจจัยสภาพเศรษฐกิจ

7.3.1 รายได้

พิสิทธิ์ รัตนะ (2557, น. 60) พบว่า รายได้รวมของครอบครัวเกษตรกร เฉลี่ย 17,753.13 บาท/เดือน รายได้จากอาชีพอื่นพบว่าเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 19,748.21 บาท/เดือน ส่วน กวี ดาพลับ (2555, น. 77) พบว่า รายได้ในภาคการเกษตรเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 28,126.15 บาท/ปี รายได้นอกภาคการเกษตร พบว่าเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 69,783.59 บาท/ปี

7.3.2 หนี้สิน

กัณตินี แวโนะ (2550, น. 36) ได้ศึกษาเรื่อง ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียง กรุงเทพฯ พบว่าเกษตรกรสองในสามไม่มี

หนังสือ ร้อยละ 63.8 ซึ่งแตกต่างจาก สาทิต กาละพวก (2556, น. 51) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดใช้สารเคมีทางการเกษตร ตำบลจอมทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า สมาชิกเกือบสามในสี่ มีหนังสือ

7.3.3 จำนวนแรงงานในครัวเรือน

นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 114) พบว่า จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.17 คน สอดคล้องกับ อัญชลี ปัญญาภว (2559, น. 34) พบว่า จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.27 คน และกวี ดาพลับ (2555, น. 77) พบว่าจำนวนแรงงานในครัวเรือนเกษตรกรมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.48 คน

7.3.4 สภาพการถือครองที่ดิน

นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 114) พบว่า ลักษณะการถือครองที่ดินของสมาชิก สวก. ส่วนใหญ่มีพื้นที่เป็นของตนเอง เฉลี่ย 4.01 ไร่ ส่วนน้อยมีพื้นที่เช่า เฉลี่ย 0.85 ไร่ การถือครองที่ดินของผู้ใช้บริการส่วนใหญ่มีพื้นที่เป็นของตนเองเฉลี่ย 3.79 ไร่ ส่วนน้อยมีพื้นที่เช่าเฉลี่ย 0.62 ไร่ ซึ่งแตกต่างกับสุพรรณ บุตรด้วง (2560, น. 56) พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองของตนเองเฉลี่ย 22.68 ไร่ พื้นที่เช่าเฉลี่ย 24.05 ไร่

7.4 ความรู้

พิเชษฐ์ ศรีป้า (2557, น. 3) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงปางมะโอ พบว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์และการดำเนินงานของศูนย์ในระดับมากที่สุด ซึ่งแตกต่างจาก กริฎาภรณ์ ชัยศุภลักษณ์ (2555, น. 60) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาด้านการเกษตรของเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่าเกษตรกรเกือบครึ่งมีความรู้ปานกลาง รองลงมามากกว่าหนึ่งในสามมีความรู้มาก และมีส่วนน้อยที่มีความรู้น้อยตามลำดับเฉลี่ยจากการตอบแบบสอบถาม 9.11 คะแนน

7.5 แหล่งความรู้

นันทริยา สุวรรณล้อม (2559 น.116) พบว่าเกษตรกรสมาชิก สวก. ได้รับแหล่งการรับรู้จากบุคคล คะแนนเฉลี่ย 2.93 บุคคลที่เป็นแหล่งรับรู้ระดับมากที่สุดได้แก่ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐอื่น เพื่อนเกษตรกรและเครือข่าย ระดับน้อย ได้แก่ ผู้นำชุมชน โทรศัพท์ เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่น และไลน์ เฟสบุ๊ก ซึ่งแตกต่างจาก อัญชลี ปัญญาภว (2557, น. 58) พบว่าการรับแหล่งความรู้เกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรเกษตรกรร้อยละ 87.3 ได้รับแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ได้รับเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้ฯ จากเสียงตามสายหมู่บ้านและเสียงตามสายของค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

7.6 ปัญหาการดำเนินงาน สพก.

อัญชลี ปัญญาภว (2557, น. 61-73) พบว่า ปัญหาด้านต่าง ๆ ดังนี้ เกษตรกรไม่มีความพร้อมและไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพในด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี แปลงเรียนรู้ที่อยู่ไกลจากศูนย์เรียนรู้มากและไม่ได้รับปัจจัยการผลิตจากรัฐ ฐานการเรียนรู้ ยังไม่มีความพร้อมที่จะใช้ฝึกอบรมฯ หลักสูตร ไม่ตรงตามความต้องการของเกษตรกร ข้อเสนอแนะเกษตรกรต้องมีความพร้อมหน่วยงานจัดการหลักสูตรให้เหมาะสมกับพื้นที่ ปรับปรุงฐานเรียนรู้ให้ครบและสอดคล้องกับความต้องการ ซึ่งแตกต่างจาก นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 117 - 127) พบว่า จุดอ่อนของ สพก. ยังไม่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ใน สพก. สถานที่ไม่เอื้ออำนวย อุปสรรคของ สพก. คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ให้ความสำคัญ ในด้านการประสานงานขาดการบูรณาการจากหน่วยงานท้องถิ่น

7.7 ข้อเสนอแนะในการพัฒนา สพก.

นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 117 - 127) พบว่า ข้อเสนอแนะ เกษตรกรหมั่นหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มพูนให้ตนเองอยู่ตลอดเวลา และคัดเลือกเกษตรกรรุ่นใหม่ในการเป็นวิทยากร ถ่ายทอดความรู้ ทดลองการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยให้ทันกับสถานการณ์ หน่วยงานภาคีควรส่งเสริมและสนับสนุน สพก. ให้เป็นแปลงตัวอย่างหรือแปลงสาธิต เพื่อใช้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งแตกต่างจาก สุพรรณ บุตระดั่ง (2560, น. 117) พบว่า ควรมีการพัฒนาด้านการบริหารจัดการของ สพก. มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการให้บริการของ สพก.

7.8 แนวทางการพัฒนา สพก.

นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 117 - 127) พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ สพก. ด้านองค์ประกอบของ สพก. เช่น พัฒนาแปลงเรียนรู้ให้มีความพร้อม มีตัวอย่างจริงในการเข้ามาเรียนรู้ และด้านเกษตรกรต้นแบบ ซึ่งสอดคล้องกับ สุพรรณ บุตระดั่ง (2560, น. 118) พบว่า ควรพัฒนาแปลงเรียนรู้ให้มีความพร้อม มีตัวอย่างจริงในการเข้ามาเรียนรู้ และปรับเปลี่ยนแนวคิดในการเป็นเกษตรกรต้นแบบที่ดี มีแผนการให้บริการด้านการเกษตรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นทั้งแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร เกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน พื้นที่ทำการเกษตร หนี้สินทั้งในและนอกภาคเกษตร การดำรงตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร รวมถึง ความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น ความพึงพอใจ เกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนา ซึ่งจากผลการศึกษางานวิจัยเหล่านี้ทำให้คนในชุมชนให้ความสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้ และปรับเปลี่ยนการทำ

การเกษตรแบบผสมผสานเพื่อลดต้นทุนการผลิต และให้สอดคล้องกับความต้องการของบริบทแต่ละชุมชน และได้นำปัญหา ข้อเสนอแนะมากำหนดเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำตัวแปรดังกล่าวมากำหนดเป็นกรอบการวิจัย



บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) มีการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ เกษตรกรอำเภอเวียงชัยที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2563/64 ทั้งหมด 6,885 คน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563/64)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.07 (1973 : 725-729) อังนินจินดา ขลิบทอง (2544, น. 20) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 199 คน

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (คน)

N = จำนวนหน่วยประชากร (คน)

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

$$\text{แทนค่า} \quad = \frac{6,885}{1 + 6,885 (0.07)^2}$$

$$= 198.206$$

$$\text{กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย (n)} = 199 \text{ คน}$$

โดยมีจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ลำดับ ที่	ตำบล	จำนวนเกษตรกร ที่ขึ้นทะเบียน เกษตรกร (คน)	จำนวนเกษตรกรที่ เป็นกลุ่มตัวอย่าง (คน)	จำนวน เกษตรกรที่ผ่าน การอบรม (คน)	จำนวน เกษตรกรที่ไม่ ผ่านการอบรม (คน)
1	เวียงชัย	1,230	34	30	4
2	เวียงเหนือ	1,603	45	14	31
3	เมืองชุม	1,040	30	10	20
4	ผางาม	1,681	47	24	23
5	คอนศิลา	1,488	43	12	31
	รวม	6,885	199	90	109

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร (ระบบทะเบียนเกษตรกร ปี 2563/64)

หมายเหตุ : จำนวนเกษตรกรผลรวมไม่นับซ้ำครัวเรือน

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

1) เกษตรกรที่ผ่านการอบรม หลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร ตั้งแต่ปี 2561 – 2564 ทั้งหมด 90 คน ทำการเก็บข้อมูลทั้งหมดโดยไม่มี การสุ่มตัวอย่าง

2) เกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม หลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร จำนวน 109 คน กำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก จากรายชื่อเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตรแต่ละตำบล และเก็บข้อมูลจนกว่าจะได้ตัวอย่างครบถ้วนตรงตามจำนวนเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของแต่ละตำบลตามที่กำหนดไว้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ ที่มีคำถามแบบปลายปิด และแบบปลายเปิด มีวิธีการขั้นตอน ดังนี้

2.1 วิธีการสร้างเครื่องมือ

2.1.1 ศึกษาทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลมาสร้างแบบสัมภาษณ์โดยยึดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

2.1.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และจัดทำเครื่องมือวิจัยฉบับร่าง เขียนคำถามฉบับร่างตามกรอบตัวแปรของเครื่องมือที่กำหนดประเด็น จัดเรียงหัวข้อและรายละเอียดคำถาม วิธีการตรวจนับผลการประเมินและสรุปผลการตอบ จัดทำคำชี้แจงในการตอบข้อคำถาม

2.1.3 นำเครื่องมือเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาให้ข้อคิดเห็น จากนั้นจึงนำเครื่องมือดังกล่าวมาดำเนินการแก้ไข

2.2 รายละเอียดของเครื่องมือ

เครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ชนิดของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์
- 2) ลักษณะของเครื่องมือ มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบ (closed-ended questions) และคำถามที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น (open-ended questions) แบบสัมภาษณ์เกษตรกรแบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม ประสบการณ์ทางการเกษตร รายได้ของครัวเรือน หนี้สินของครัวเรือน จำนวนแรงงานภาคเกษตร ขนาดพื้นที่ทางการเกษตร และประเภทเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ถือครอง

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก.

ความรู้ในด้านองค์ประกอบของ ศพก. ด้านการใช้เทคโนโลยีด้านเกษตรกรรมแบบ และด้านการให้บริการของ ศพก. คำถามมีลักษณะให้ตอบถูกหรือผิด ของเกษตรกรในแต่ละด้าน มีคะแนนแต่ละระดับ ดังนี้

1 - 4 ข้อ	=	มีความรู้น้อยที่สุด
5 - 8 ข้อ	=	มีความรู้น้อย
9 - 12 ข้อ	=	มีความรู้ปานกลาง
13 - 16 ข้อ	=	มีความรู้มาก
17 - 20 ข้อ	=	มีความรู้มากที่สุด

แหล่งความรู้ของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. ในด้านการใช้เทคโนโลยีด้านเกษตรกรรมแบบ และด้านการให้บริการของ ศพก. คำถามมีลักษณะเป็น 5 ระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ และแต่ละระดับมีคะแนน ดังนี้

1 คะแนน	=	ระดับการได้รับน้อยที่สุด
2 คะแนน	=	ระดับการได้รับน้อย
3 คะแนน	=	ระดับการได้รับปานกลาง

- 4 คะแนน = ระดับการได้รับมาก
 5 คะแนน = ระดับการได้รับมากที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. ในด้านองค์ประกอบของ ศพก. ด้านเกษตรกรต้นแบบ ด้านการให้บริการของ ศพก. และด้านการใช้เทคโนโลยีของ ศพก. คำถามมีลักษณะเป็น 5 ระดับความคิดเห็น และแต่ละระดับมีคะแนน ดังนี้

- 1 คะแนน = ระดับการเห็นด้วยน้อยที่สุด
 2 คะแนน = ระดับการเห็นด้วยน้อย
 3 คะแนน = ระดับการเห็นด้วยปานกลาง
 4 คะแนน = ระดับการเห็นด้วยมาก
 5 คะแนน = ระดับการเห็นด้วยมากที่สุด

และ ความพึงพอใจของเกษตรกร คำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วน 5 ระดับ และแต่ละระดับมีคะแนน ดังนี้

- 1 คะแนน = ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด
 2 คะแนน = ระดับความพึงพอใจน้อย
 3 คะแนน = ระดับความพึงพอใจปานกลาง
 4 คะแนน = ระดับความพึงพอใจมาก
 5 คะแนน = ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนา ศพก. ที่มีต่อการดำเนินงาน ศพก. ในด้านองค์ประกอบของ ศพก. ด้านการใช้เทคโนโลยี ด้านเกษตรกรต้นแบบ ด้านการให้บริการของ ของ ศพก. และฐานเรียนรู้ คำถามมีลักษณะเป็น 5 ระดับปัญหา และแต่ละระดับมีคะแนน ดังนี้

- 1 คะแนน = ระดับปัญหาน้อยที่สุด
 2 คะแนน = ระดับปัญหาน้อย
 3 คะแนน = ระดับปัญหาปานกลาง
 4 คะแนน = ระดับปัญหามาก
 5 คะแนน = ระดับปัญหามากที่สุด

ข้อเสนอแนะ ที่มีต่อการดำเนินงาน ศพก. ของเกษตรกร คำถาม มีลักษณะเป็น 5 ระดับความคิดเห็น และแต่ละระดับมีคะแนน ดังนี้

- 1 คะแนน = เห็นด้วยน้อยที่สุด
 2 คะแนน = เห็นด้วยน้อย

3 คะแนน	=	เห็นด้วยปานกลาง
4 คะแนน	=	เห็นด้วยมาก
5 คะแนน	=	เห็นด้วยมากที่สุด

แนวทางการพัฒนา ศพก. ในด้านเกษตรกรเจ้าของแปลง ด้านการพัฒนาฐานเรียนรู้ ด้านแปลงเรียนรู้ ด้านหลักสูตรการเรียนรู้ ด้านการใช้เทคโนโลยี คำถามมีลักษณะเป็น 5 ระดับความคิดเห็น และแต่ละระดับมีคะแนน ดังนี้

1 คะแนน	=	เห็นด้วยน้อยที่สุด
2 คะแนน	=	เห็นด้วยน้อย
3 คะแนน	=	เห็นด้วยปานกลาง
4 คะแนน	=	เห็นด้วยมาก
5 คะแนน	=	เห็นด้วยมากที่สุด

2.3 การทดสอบเครื่องมือ

2.3.1 การหาค่าความตรง (Validity)

การหาความเข้ากันของแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้การวิจัยมีความสมบูรณ์เหมาะสม ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์เสนอให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา ความเหมาะสม ให้คำแนะนำแนวทางแก้ไข และทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ (IOC)

สุรพงษ์ คงศักดิ์ และธีรชาติ ธรรมวงศ์ (2556) ได้อธิบายการหาค่าความตรง (IOC) ว่า การหาค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญจากการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์โดยผู้เชี่ยวชาญ IOC (Index of Item - Objective Congruence) หมายถึง ค่าความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ หรือค่าความสอดคล้องระหว่างข้อวัตถุประสงค์ กับคำถาม จะมอบผู้เชี่ยวชาญ 3 คนขึ้นไป ทำการตรวจวิเคราะห์ โดยมีกรวัดผลดังนี้

+1 คะแนน	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
0 คะแนน	เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
-1 คะแนน	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

แล้วคำนวณหาค่า IOC จากผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ ตามสูตร

เกณฑ์ 1. ค่า IOC	มีค่า 0.50 – 1.00 มีค่าความตรงใช้ได้
2. ค่า IOC	มีค่าต่ำกว่า 0.50 ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ได้ค่า IOC 0.977

2.3.2 การทดสอบความเที่ยง (Reliability) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach)

บุญชม ศรีสะอาด (2535, น. 107) ให้รายละเอียดว่า การทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของ (Cronbach) มีสูตรดังนี้

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum Si^2}{St^2} \right]$$

แทนสัญลักษณ์

α หมายถึง สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

K หมายถึง จำนวนข้อคำถาม

$\sum Si^2$ หมายถึง ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

St^2 หมายถึง ความแปรปรวนของคะแนนรวม

โดยมีค่าความเที่ยงของแต่ละตอนดังนี้

ตอนที่ 2 ความรู้ ได้ค่าความเที่ยง 0.73 แหล่งความรู้ ได้ค่าความเที่ยง 0.94

ตอนที่ 3 ความคิดเห็น ได้ค่าความเที่ยง 0.94 ความพึงพอใจของเกษตรกร ได้ค่าความเที่ยง 0.95

ตอนที่ 4 ปัญหา ได้ค่าความเที่ยง 0.87 ข้อเสนอแนะ ได้ค่าความเที่ยง 0.93 และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก. ได้ค่าความเที่ยง 0.93

เกณฑ์ความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย ควรมีค่าสูงกว่า 0.70 จึงจะถือว่า เครื่องมือวิจัยนั้นมีผลการวัดที่มีความเที่ยงและเชื่อถือได้ ซึ่งข้อมูลที่ใช้ทดสอบเป็นไปตามที่กำหนด คือ ค่าความเที่ยงที่ได้ 0.73 – 0.95 ไพบูรณ์ คเชนทรพรรค อังอิงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2539)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสัมภาษณ์จากเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรและเกษตรกรที่ผ่านการอบรมและไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรจำนวน 199 คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ ในระหว่างเดือนกันยายน – พฤศจิกายน 2564 มีการดำเนินงาน ดังนี้

3.1 ประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยแจ้งรายละเอียดการวิจัยและนัดหมายสถานที่ วัน เวลา เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์แก่เกษตรกร

3.2 จัดแจงรายละเอียดการวิจัย เพื่อให้ทราบรายละเอียด วัตถุประสงค์ ที่มาของงานวิจัย

3.3 ผู้วิจัยอธิบายขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแก่เกษตรกร แจงข้อคำถาม ปัญหา วิธีการต่าง ๆ เกี่ยวกับการวิจัย และขอความอนุเคราะห์ในการตอบคำถามตามแบบสัมภาษณ์

3.4 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล เพื่อทำการตรวจสอบความบกพร่องของแบบสัมภาษณ์ หากข้อมูลไม่สมบูรณ์นำมาทำการสัมภาษณ์ข้อมูลใหม่เพิ่มเติมจากเกษตรกรผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลก่อนนำมาวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล (data screening) แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) คือ ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. วิเคราะห์โดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

แหล่งความรู้ของเกษตรกร นำค่าเฉลี่ยของคะแนนมาประเมินระดับความคิดเห็น มี 5 ระดับ ตามเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= \frac{4}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

โดยจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยแบ่งออกเป็นช่วงๆ ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง	ระดับความรู้ที่ได้รับน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	ระดับความรู้ที่ได้รับน้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	ระดับความรู้ที่ได้รับปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	ระดับความรู้ที่ได้รับมาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	ระดับความรู้ที่ได้รับมากที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. ในด้านองค์ประกอบของ ศพก. ด้านเกษตรกรต้นแบบ ด้านการให้บริการ และด้านการใช้เทคโนโลยีของ ศพก. 5 ระดับตามเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นและความพึงพอใจน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นและความพึงพอใจน้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นและความพึงพอใจปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นและความพึงพอใจมาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นและความพึงพอใจมากที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก. วิเคราะห์โดยใช้สถิติ คือ คือ วิธีการแจกแจงความถี่ (frequency) ด้วยค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) และการจัดอันดับ

นำค่าเฉลี่ยของคะแนนมาประเมินระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา การพัฒนาการดำเนินงาน ศพก. มี 5 ระดับ ตามเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย

โดยจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยแบ่งออกเป็นช่วง ๆ ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง	ระดับปัญหาและการเห็นด้วยน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	ระดับปัญหาและการเห็นด้วยน้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	ระดับปัญหาและการเห็นด้วยปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	ระดับปัญหาและการเห็นด้วยมาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	ระดับปัญหาและการเห็นด้วยมากที่สุด

การทดสอบสมมติฐาน

วิเคราะห์ความแตกต่างของเกษตรกร 2 กลุ่ม คือ เกษตรกรที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร และเกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร ว่ามีความแตกต่างด้านความรู้ ด้านแหล่งความรู้ ด้านความคิดเห็น และด้านความพึงพอใจ ระหว่างเกษตรกรด้วยกันหรือไม่ ด้วยการทดสอบ t-test

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาเป็น 5 ตอน ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกร

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบ ความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความพึงพอใจของเกษตรกร

ตอนที่ 5 ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน ศพก.ของเกษตรกร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกรที่ผ่านการอบรมและไม่ผ่านการอบรม หลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ปรากฏตามตารางที่ 4.1 ถึงตารางที่ 4.3 ดังนี้

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

			n = 199
	ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.	เพศ		
	ชาย	124	62.3
	หญิง	75	37.7
2.	อายุ (ปี)		
	31-40	7	3.5
	41-50	40	20.1
	51-60	80	40.2
	มากกว่า 60	72	36.2
	ต่ำสุด = 31 ปี	สูงสุด = 74 ปี	
	ค่าเฉลี่ย = 56.86 ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.745 ปี	
3.	ระดับการศึกษา		
	ไม่ได้รับการศึกษา	2	1.0
	ประถมศึกษาปีที่ 4	102	51.3
	ประถมศึกษาปีที่ 6	16	8.0
	มัธยมศึกษาตอนต้น	20	10.1
	มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)	34	17.1
	อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)	6	3.0
	ปริญญาตรี	18	9.0
ปริญญาโทหรือสูงกว่า	1	0.5	
4.	อาชีพ		
	อาชีพหลัก		
	เกษตรกร	178	89.5
	รับราชการ/เงินเดือนประจำ	13	6.5
	รับจ้างทางการเกษตร	0	0.0
	ประกอบธุรกิจการค้า	6	3.0
	รับจ้างทั่วไป	2	1.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 199		
ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพรอง		
ไม่มี	32	16.1
มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	167	83.9
เกษตรกร	21	10.5
รับจ้างทางการเกษตร	43	21.6
ประกอบธุรกิจการค้า	27	13.6
รับจ้างทั่วไป	74	37.2
อื่น ๆ (รองนายก อบต., แม่บ้าน)	2	1.0
5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
น้อยกว่า 3	47	23.6
3 – 5	142	71.4
6 – 8	10	5.0
ค่าต่ำสุด = 1 คน	ค่าสูงสุด = 7 คน	
ค่าเฉลี่ย = 3.51 คน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.503 คน	

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาแสดงของสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกรที่ผ่านการอบรมและไม่ผ่านการอบรม ดังนี้

เพศ เกษตรกร ร้อยละ 62.3 เป็นเพศชาย ร้อยละ 37.7 เป็นเพศหญิง

อายุ เกษตรกร ร้อยละ 40.2 มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปีมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 36.2 มีอายุมากกว่า 60 ปี ร้อยละ 20.1 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 3.5 มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี อายุต่ำสุด 31 ปี อายุสูงสุด 74 ปี มีอายุเฉลี่ย 56.86 ปี

ระดับการศึกษา เกษตรกร ร้อยละ 51.3 จบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 17.1 จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ร้อยละ 10.1 จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 9.0 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 8.0 จบการศึกษาระดับปริญญาปีที่ 6 ร้อยละ 3.0 จบการศึกษานุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.) ร้อยละ 1.0 ไม่ได้รับการศึกษา และร้อยละ 0.5 จบการศึกษาระดับปริญญาโท ตามลำดับ

การประกอบอาชีพ แบ่งเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 89.5 มีการประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 6.5 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 10 อาชีพรับจ้างทั่วไป และร้อยละ 3.0 อาชีพประกอบธุรกิจ

การค้า ตามลำดับ อาชีพรองร้อยละ 37.2 มีการประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 21.6 อาชีพรับจ้างทางการเกษตร ร้อยละ 16.1 ไม่มีอาชีพรอง ร้อยละ 13.6 อาชีพประกอบธุรกิจการค้า ร้อยละ 10.6 อาชีพเกษตรกร และร้อยละ 1.0 อาชีพอื่น ๆ ตามลำดับ

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 71.4 มีสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 3 – 5 คน มากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 23.6 มีสมาชิกในครัวเรือนน้อยกว่า 3 คน และร้อยละ 5.0 มีสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 6 – 8 คน มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.51 คน

1.2 สภาพทางสังคมของเกษตรกร

ตารางที่ 4.2 ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม และประสบการณ์ทางการเกษตร

			n=199	
	ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
1.	ตำแหน่งทางสังคม			
		ไม่เป็น	149	74.9
		เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	50	25.1
		กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	4	2.0
		ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	9	4.5
		สมาชิก อบต./สท.	8	4.0
		อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	16	8.0
		หมอดินอาสา	12	6.0
		ประมงอาสา	1	0.5
		อาสาปศุสัตว์	2	1.0
		อสม.	13	6.5
	อื่นๆ (รองนายก อบต., อพม.)	2	1.0	
2.	การเป็นสมาชิกกลุ่ม			
		ไม่เป็น	17	8.5
		เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	182	91.5
		สหกรณ์การเกษตร	19	9.5
		กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	9	4.5
		กลุ่มเกษตรกร	3	1.5
		กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	49	24.6
	กลุ่มนาแปลงใหญ่	86	43.2	

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n=199		
ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน	36	18.1
กลุ่มลูกค้า ชกส.	94	47.2
3. ประสบการณ์ทางการเกษตร (ปี)		
น้อยกว่า 11	60	30.2
11 – 20	89	44.7
21 – 30	36	18.1
31 – 40	11	5.5
มากกว่า 40	3	1.5
ต่ำสุด = 2 ปี	สูงสุด = 50 ปี	
ค่าเฉลี่ย = 15.92 ปี	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.918 ปี	

จากตารางที่ 4.2 พบว่าผลการศึกษาแสดงตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม และประสบการณ์ทางการเกษตรของเกษตรกรอำเภอเวียงชัย ดังนี้

ตำแหน่งทางสังคม ของเกษตรกรอำเภอเวียงชัย ร้อยละ 74.9 ไม่มีตำแหน่งทางสังคมมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 8.0 เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 6.5 เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 6.0 เป็นหมอดินอาสา ร้อยละ 4.5 เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 4.0 เป็นสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 2.0 เป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 1.0 เป็นอาสาสมัครและอาชีพอื่น ๆ (รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล, อาสาพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์) และร้อยละ 0.5 เป็นประมงอาสา ตามลำดับ

การเป็นสมาชิกกลุ่ม ของเกษตรกรอำเภอเวียงชัย ร้อยละ 47.2 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ร้อยละ 43.2 เป็นกลุ่มนาแปลงใหญ่ ร้อยละ 24.6 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 18.1 เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน ร้อยละ 9.5 เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 8.5 ไม่เป็นสมาชิก ร้อยละ 4.5 เป็นสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพ และร้อยละ 1.5 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ตามลำดับ

ประสบการณ์ทางการเกษตร ของเกษตรกรอำเภอเวียงชัย ร้อยละ 44.7 ประสบการณ์ทางการเกษตร มากที่สุดระหว่าง 11 – 20 ปี รองลงมาร้อยละ 30.2 น้อยกว่า 11 ปี ร้อยละ 5.5 ระหว่าง 21 – 30 ปี และร้อยละ 1.5 มากกว่า 40 ปี ตามลำดับ ประสบการณ์ทางการเกษตรต่ำสุด 2 ปี สูงสุด 50 ปี ค่าเฉลี่ย 15.92 ปี

1.3 สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตารางที่ 4.3 สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร รายได้ของครัวเรือน หนี้สินของครัวเรือน จำนวนแรงงานภาคการเกษตร ขนาดพื้นที่ทางการเกษตร ประเภทเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ถือครอง

n = 199

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. รายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)		
รายได้ภาคการเกษตร		
ไม่มี	0	0.0
มี	199	100.0
น้อยกว่า 40,001	12	6.0
40,001 – 80,000	50	25.1
80,001 – 120,000	42	21.1
120,001 – 160,000	34	17.1
160,001 – 200,000	29	14.6
มากกว่า 200,000	32	16.1
ค่าต่ำสุด = 20,000 บาท	ค่าสูงสุด = 800,000 บาท	
ค่าเฉลี่ย = 140,629.15 บาท	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.542 บาท	
รายได้นอกภาคเกษตร (บาท/ปี)		
ไม่มี	31	15.6
มี	168	84.4
น้อยกว่า 40,001	81	40.7
40,001 – 80,000	53	26.7
80,001 – 120,000	16	8.0
120,001 – 160,000	11	5.5
160,001 – 200,000	4	2.0
มากกว่า 200,000	3	1.5
ค่าต่ำสุด = 4,200 บาท	ค่าสูงสุด = 500,000 บาท	
ค่าเฉลี่ย = 67,626.19 บาท	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.263 บาท	

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

		n = 199	
สภาพทางเศรษฐกิจ		จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. หนี้สินของครัวเรือน (บาท/ปี)			
หนี้สินภาคเกษตร			
ไม่มี		56	28.1
มี		143	71.9
น้อยกว่า 40,001		128	64.4
40,001 – 80,000		10	5.0
80,001 – 120,000		5	2.5
ค่าต่ำสุด = 1,000 บาท ค่าสูงสุด = 120,000 บาท			
ค่าเฉลี่ย = 21,678.32 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.634 บาท			
หนี้สินนอกภาคเกษตร (บาท/ปี)			
ไม่มี		128	64.3
มี		71	35.7
น้อยกว่า 40,001		68	34.2
40,001 – 80,000		2	1.0
80,001 – 120,000		0	0.0
120,001 – 160,000		1	0.5
ค่าต่ำสุด = 1,000 บาท ค่าสูงสุด = 150,000 บาท			
ค่าเฉลี่ย = 12,492.96 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.564 บาท			
3. จำนวนแรงงานภาคเกษตร			
แรงงานในครัวเรือน (คน)			
1		12	6.0
2		169	85.0
3		18	9.0
ค่าต่ำสุด = 1 คน ค่าสูงสุด = 3 คน			
ค่าเฉลี่ย = 2.03 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.388 คน			

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

		n = 199	
สภาพทางเศรษฐกิจ		จำนวน (คน)	ร้อยละ
แรงงานจ้างประจำ (คน)			
ไม่มี		192	96.5
มี		7	3.5
1		4	2.0
2		2	1.0
3		1	0.5
ค่าต่ำสุด = 1 คน		ค่าสูงสุด = 3 คน	
ค่าเฉลี่ย = 1.43 คน		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.321 คน	
แรงงานจ้างรายวัน (คน)			
ไม่มี		183	92.0
มี		16	8.0
1		4	2.0
2		9	4.5
3		2	1.0
4		0	0.0
5		1	0.5
ค่าต่ำสุด = 1 คน		ค่าสูงสุด = 5 คน	
ค่าเฉลี่ย = 1.38 คน		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.590 คน	
4. ขนาดพื้นที่ทางการเกษตร			
พื้นที่ของตนเอง (ไร่)			
ไม่มี		46	23.1
มี		153	76.9
น้อยกว่า 11		86	43.2
11 – 20		42	21.2
21 – 30		17	8.5
31 – 40		4	2.0
มากกว่า 40		4	2.0
ค่าต่ำสุด = 1 ไร่		ค่าสูงสุด = 67 ไร่	
ค่าเฉลี่ย = 16.57 ไร่		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.099 ไร่	

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

		n = 199	
สภาพทางเศรษฐกิจ		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ที่ดินเช่า (ไร่)			
ไม่มี		111	55.8
มี		88	44.2
น้อยกว่า 11		41	20.6
11 – 20		29	14.6
21 – 30		9	4.5
31 – 40		6	3.0
มากกว่า 40		3	1.5
ค่าต่ำสุด = 1.25 ไร่		ค่าสูงสุด = 59.25 ไร่	
ค่าเฉลี่ย = 15.78 ไร่		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.172 ไร่	
ที่ดินอื่น ๆ (ไร่)			
ไม่มี		147	73.9
มี		52	26.1
น้อยกว่า 11		29	14.6
11 – 20		12	6.0
21 – 30		7	3.5
31 – 40		2	1.0
มากกว่า 40		2	1.0
ค่าต่ำสุด = 1.75 ไร่		ค่าสูงสุด = 87.5 ไร่	
ค่าเฉลี่ย = 14.37 ไร่		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.952 ไร่	
5. ประเภทเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ถือครอง			
ไม่มี		41	20.6
มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		158	79.4
โฉนด นส.4, นส.4 จ.		161	76.7
นส.3, นส.3 ก.		3	1.4
สปก.		38	18.1
คทช.		8	3.8

จากตารางที่ 4.3 พบว่าผลการศึกษาศึกษาแสดงสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร รายได้ของครัวเรือน หนี้สินของครัวเรือน จำนวนแรงงานภาคการเกษตร ขนาดพื้นที่ทางการเกษตร ประเภทเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ถือครอง ของเกษตรกรอำเภอเวียงชัย มีดังนี้

รายได้จากการทำการเกษตร ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรอำเภอเวียงชัย ร้อยละ 25.1 มีรายได้จากการทำการเกษตร ระหว่าง 40,001 – 80,000 บาทต่อปี มากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 21.1 มีรายได้ระหว่าง 80,001 – 120,000 บาทต่อปี ร้อยละ 17.1 มีรายได้ระหว่าง 120,001 – 160,000 บาทต่อปี ร้อยละ 16.1 มีรายได้มากกว่า 200,000 บาทต่อปี ร้อยละ 14.6 มีรายได้ระหว่าง 160,001 – 200,000 บาทต่อปี และร้อยละ 6.0 มีรายได้น้อยกว่า 40,001 บาท โดยมีรายได้ต่ำสุด 20,000 บาทต่อปี สูงสุด 800,000 บาทต่อปี มีรายได้รวมของครัวเรือนจากภาคการเกษตรเฉลี่ย 140,629.15 บาทต่อปี

รายได้นอกภาคเกษตร ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรอำเภอเวียงชัย ร้อยละ 40.7 มีรายได้นอกภาคเกษตร น้อยกว่า 40,001 บาทต่อปี มากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 26.7 มีรายได้ระหว่าง 40,001 – 80,000 บาทต่อปี ร้อยละ 15.6 ไม่มีรายได้นอกภาคเกษตร ร้อยละ 8.0 มีรายได้ระหว่าง 80,001 – 120,000 บาทต่อปี ร้อยละ 5.5 มีรายได้ระหว่าง 120,001 – 160,000 บาทต่อปี ร้อยละ 2.0 มีรายได้ระหว่าง 160,001 – 200,000 บาท และร้อยละ 1.5 มีรายได้มากกว่า 200,000 บาทต่อปี โดยมีรายได้ต่ำสุด 4,200 บาทต่อปี สูงสุด 500,000 บาทต่อปี มีรายได้รวมของครัวเรือนนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 67,626.19 บาทต่อปี

หนี้สินภาคการเกษตร ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรในอำเภอเวียงชัย ร้อยละ 64.4 มีหนี้สินน้อยกว่า 40,001 บาทต่อปี มากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 28.1 ไม่มีหนี้สิน ร้อยละ 5.0 มีหนี้สินระหว่าง 40,001 – 80,000 บาทต่อปี และร้อยละ 2.5 มีหนี้สินระหว่าง 80,001 – 120,000 บาทต่อปี โดยมีหนี้สินต่ำสุด 1,000 บาทต่อปี สูงสุด 500,000 บาทต่อปี มีหนี้สินของเกษตรกรเฉลี่ย 21,678.32 บาทต่อปี

หนี้สินนอกภาคเกษตร ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรในอำเภอเวียงชัย ร้อยละ 64.3 ไม่มีหนี้สินมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 34.2 มีหนี้สินน้อยกว่า 40,001 บาทต่อปี ร้อยละ 1.0 มีหนี้สินระหว่าง 40,001 – 80,000 บาทต่อปี และร้อยละ 0.5 มีหนี้สินระหว่าง 80,001 – 120,000 บาทต่อปี โดยหนี้สินต่ำสุด 1,000 บาทต่อปี สูงสุด 150,000 บาทต่อปี มีหนี้สินของเกษตรกรเฉลี่ย 12,492.96 บาทต่อปี

จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร ปี 2563 ได้ผลการศึกษาศึกษาแสดงข้อมูลจำนวนแรงงานในการทำการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอเวียงชัย ดังนี้

แรงงานในครัวเรือนของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรในอำเภอเวียงชัย ร้อยละ 85.0 มีแรงงานในครัวเรือนจำนวน 2 คน มากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 9.0 มีแรงงานในครัวเรือน 3 คน และ

ร้อยละ 6.0 คน มีแรงงานในครัวเรือน 1 คน ตามลำดับ โดยมีแรงงานในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 3 คน เฉลี่ย 2.03 คน

แรงงานจ้างประจำของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรในอำเภอเวียงชัย ร้อยละ 96.5 ไม่มีแรงงานประจำมากที่สุด ร้อยละ 2.0 จ้างแรงงานประจำ 1 คน ร้อยละ 1.0 จ้างแรงงานประจำ 2 คน และร้อยละ 0.5 จ้างแรงงานประจำ 3 คน เฉลี่ย 1.43 คน

แรงงานจ้างรายวันของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรในอำเภอเวียงชัย ร้อยละ 92.0 ไม่มีแรงงานรายวัน มากที่สุด ร้อยละ 4.5 มีแรงงานรายวัน 2 คน ร้อยละ 2.0 มีแรงงานรายวัน 1 คน ร้อยละ 1.0 มีแรงงานรายวัน 3 คน และร้อยละ 0.5 มีแรงงานรายวัน 5 คน ตามลำดับ โดยมีแรงงานจ้างรายวันต่ำสุด 1 คน สูงสุด 5 คน เฉลี่ย 1.38 คน

ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมดของเกษตรกร ได้ผลการศึกษาแสดงข้อมูลพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมดของเกษตรกร พบว่า

พื้นที่ของตนเอง พบว่า เกษตรกรในอำเภอเวียงชัย ร้อยละ 43.2 มีพื้นที่ของตนเองน้อยกว่า 11 ไร่ มากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 23.1 ไม่มีพื้นที่ของตนเอง ร้อยละ 21.2 มีพื้นที่ของตนเองระหว่าง 11 – 20 ไร่ ร้อยละ 8.5 มีพื้นที่ของตนเองระหว่าง 21 – 30 ไร่ และร้อยละ 2.0 มีพื้นที่ของตนเองระหว่าง 31 – 40 ไร่ และร้อยละ 2.0 มากกว่า 40 ไร่ ตามลำดับ โดยเป็นพื้นที่ของตนเองต่ำสุด 1 ไร่ สูงสุด 67 ไร่ เฉลี่ย 16.57 ไร่

ที่ดินเช่าทำการเกษตร พบว่า เกษตรกรในอำเภอเวียงชัย ร้อยละ 55.8 ไม่มีพื้นที่เช่ามากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 20.6 เป็นที่ดินเช่าน้อยกว่า 11 ไร่ ร้อยละ 14.6 เป็นที่ดินเช่าระหว่าง 11 – 20 ไร่ ร้อยละ 4.5 เป็นที่ดินเช่าระหว่าง 21 – 30 ไร่ ร้อยละ 3.0 เป็นที่ดินเช่าระหว่าง 31 – 40 ไร่ และร้อยละ 1.5 เป็นที่ดินเช่ามากกว่า 40 ไร่ ตามลำดับ โดยเป็นที่ดินเช่าต่ำสุด 1.25 ไร่ สูงสุด 59.25 ไร่ เฉลี่ย 15.78 ไร่

ที่ดินอื่น ๆ พบว่า เกษตรกรในอำเภอเวียงชัย ร้อยละ 73.9 ไม่มีที่ดินที่ผู้อื่นให้เพาะปลูกมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 14.6 เป็นที่ดินอื่น ๆ น้อยกว่า 11 ไร่ ร้อยละ 6 เป็นที่ดินอื่น ๆ ระหว่าง 11 – 20 ไร่ ร้อยละ 3.5 เป็นที่ดินอื่น ๆ ระหว่าง 21 – 30 ไร่ ร้อยละ 1.0 เป็นที่ดินอื่น ๆ ระหว่าง 31 – 40 ไร่ และร้อยละ 1.0 เป็นที่ดินอื่น ๆ มากกว่า 40 ไร่ ตามลำดับ ที่ดินอื่น ๆ ต่ำสุด 1.75 ไร่ สูงสุด 87.5 ไร่ เฉลี่ย 14.37 ไร่

ประเภทเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ถือครองของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรในอำเภอเวียงชัย ร้อยละ 76.7 มีเอกสารสิทธิ์ประเภท โฉนด นส.4 นส.4 จ มากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 20.6 ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ร้อยละ 18.1 มีเอกสารสิทธิ์ประเภท สปก. ร้อยละ 3.8 มีเอกสารสิทธิ์ประเภท ททช. และร้อยละ 1.4 มีเอกสารสิทธิ์ประเภท นส.3, นส.3 ก ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ความรู้ และแหล่งความรู้ของเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการอบรม หลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร และขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปรากฏตามตารางที่ 4.4 ถึงตารางที่ 4.7 ดังนี้

2.1 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับ ศพก.

ตารางที่ 4.4 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับ ศพก.

n = 199

ประเด็นความรู้	เกษตรกรที่ผ่านการอบรม (90 คน)			เกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม (109 คน)			
	เฉลี่ย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง จำนวน (คน)	ร้อยละ	ลำดับ ที่ถูกต้อง	ผู้ตอบได้ถูกต้อง จำนวน (คน)	ร้อยละ	ลำดับ ที่ถูกต้อง
1. ศพก. เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดด้านความรู้ ด้านการเกษตรสาขาต่าง ๆ ในระดับอำเภอ	ถูก	90	100.0	1	109	100.0	1
2. ที่ตั้งของ ศพก. หลักหนึ่งอำเภอมีเพียงหนึ่งศูนย์เท่านั้น	ถูก	84	93.3	11	106	97.2	8
3. ศพก. คือศูนย์กลางประสานงานระหว่างเกษตรกรและชุมชน ที่ก่อตั้งขึ้นจากนโยบายรัฐบาล	ถูก	89	98.9	3	109	100.0	1
4. ศพก. มีองค์ประกอบ คือ เกษตรกรต้นแบบ แปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ และหลักสูตรการเรียนรู้	ถูก	89	98.9	3	106	97.2	8
5. บุคคลที่สามารถถ่ายทอดความรู้ต้องเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น (เฉลี่ย: บุคคลที่สามารถถ่ายทอดใน ศพก. ได้แก่ เกษตรกร เจ้าหน้าที่รัฐ เอกชน ราษฎร ออกม. เกษตรกรผู้นำ ฯลฯ)	ผิด	83	92.2	13	95	87.2	13

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 199

ประเด็นความรู้	เกษตรกรที่ผ่านการอบรม (90 คน)			เกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม (109 คน)			
	เฉลี่ย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง จำนวน (คน)	ร้อยละ	ลำดับ ที่ถูกต้อง	ผู้ตอบได้ถูกต้อง จำนวน (คน)	ร้อยละ	ลำดับ ที่ถูกต้อง
6. ศพก. มีหน้าที่ให้ความรู้ ด้าน วิชาการเทคโนโลยีการเกษตร ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ อำเภอที่ตั้ง ศพก. อยู่เท่านั้น (เฉลี่ย: ศพก. มีหน้าที่ให้ ความรู้ด้านวิชาการ เทคโนโลยีการ เกษตร ให้กับ เกษตรกรในพื้นที่อำเภอที่ตั้ง ศพก. ได้ทุกที่)	ผิด	80	88.9	15	92	84.4	16
7. ศพก. มีโครงสร้างการ บริหารงานโดย คณะกรรมการ ศพก. แต่งตั้ง โดยประธานคณะ อนุกรรมการพัฒนาการ เกษตรระดับจังหวัด	ถูก	89	98.9	3	108	99.1	3
8. คณะกรรมการ ศพก. ระดับ อำเภอมีเกษตรอำเภอทำ หน้าที่เป็นประธาน และ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ (เฉลี่ย: คณะกรรมการ ศพก. ระดับ อำเภอมี ประธาน ศพก. หลัก ทำหน้าที่เป็นประธาน และ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ)	ผิด	70	77.8	16	93	85.3	14

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 199

ประเด็นความรู้	เกษตรกรที่ผ่านการอบรม (90 คน)			เกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม (109 คน)			
	เฉลี่ย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		ลำดับ ที่ถูกต้อง	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		ลำดับ ที่ถูกต้อง
		จำนวน (คน)	ร้อยละ		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
9. บุคคลที่ทำหน้าที่ประธาน ศพก. ต้องเป็นเกษตรกรที่ ผ่านการขึ้นทะเบียนกับกรม ส่งเสริมการเกษตรเท่านั้น	ถูก	84	93.3	11	107	98.2	5
10. ศพก. มีการดำเนินงานใน รูปแบบสหกรณ์ (เฉลี่ย: ศพก. มีหน้าที่ในการ ดำเนินงานในรูปแบบการ ส่งเสริมการลดต้นทุน เพิ่ม ผลผลิต ส่งเสริมการ รวมกลุ่ม)	ผิด	86	95.6	10	93	85.3	14
11. คณะกรรมการบริหารงาน ศพก. มีวาระการปฏิบัติ หน้าที่ 2 ปี	ถูก	83	92.2	13	107	98.2	5
12. เกษตรกรที่เข้ามารับบริการ ของ ศพก. ต้องเป็นเกษตรกร ที่ผ่านการขึ้นทะเบียน เกษตรกรกับกรมส่งเสริม การเกษตรเท่านั้น (เฉลี่ย: เกษตรกรที่เข้ามารับบริการ ของ ศพก. ไม่จำเป็นต้องเป็น เกษตรกรที่ผ่านการขึ้น ทะเบียนเกษตรกรกับกรม ส่งเสริมการเกษตร)	ผิด	69	76.7	17	80	73.4	17

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 199

ประเด็นความรู้	เกษตรกรที่ผ่านการอบรม (90 คน)			เกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม (109 คน)			
	เฉลี่ย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง จำนวน (คน)	ร้อยละ	ลำดับ ที่ถูกต้อง	ผู้ตอบได้ถูกต้อง จำนวน (คน)	ร้อยละ	ลำดับ ที่ถูกต้อง
13. การผลิตสินค้าเกษตร เน้นให้ มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตร ในชุมชน เพื่อเป็นจุด ถ่ายทอดความรู้ด้าน การเกษตรของชุมชน และ เป็นที่ให้บริการข้อมูล ข่าวสารและบริการด้าน การเกษตร โดยมีการจัดงาน Field day ปีละ 1 ครั้ง	ถูก	90	100.0	1	108	99.1	3
14. ศพก. มีการดำเนินงานเพื่อ เป็นจุดเรียนรู้ของชุมชน ใน การสนับสนุนด้านการเกษตร เพื่อเตรียมความพร้อมไปสู่ การเกษตรแบบแปลงใหญ่ เท่านั้น (เฉลี่ย: ศพก. มีการ ดำเนินงานเพื่อเป็นจุดเรียนรู้ ของชุมชนในการสนับสนุน ด้านการเกษตรเพื่อเตรียม ความพร้อมไปสู่การเกษตร แบบแปลงใหญ่และใน รูปแบบอื่น)	ผิด	67	74.4	19	73	67.0	19
15. ศพก. ดำเนินกิจกรรม เผยแพร่ข่าวสาร ด้านการ ผลิต การตลาดและทางเลือก อาชีพแก่เกษตรกรในชุมชน	ถูก	87	96.7	8	73	67.0	19
16. ศพก. ดำเนินงานมีการจัดทำ ฐานข้อมูลพื้นที่เพาะปลูก ร่วมกับชุมชน	ถูก	86	98.9	3	106	97.2	8

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 199

ประเด็นความรู้	เกษตรกรที่ผ่านการอบรม (90 คน)			เกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม (109 คน)			
	เฉลี่ย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		ลำดับ ที่ถูกต้อง	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		ลำดับ ที่ถูกต้อง
		จำนวน (คน)	ร้อยละ		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
17. ศพก. ช่วยประสานงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ ช่วยเหลือเกษตรกรด้าน ความจำเป็นพื้นฐาน (เฉลี่ย: ศพก.ช่วย ประสานงานหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องและช่วยเหลือ เกษตรกรด้านการเกษตร)	ผิด	69	76.7	17	91	83.5	12
18. ศพก. เป็นจุดเรียนรู้ของ เกษตรกรในด้านเกษตร ปศุสัตว์ ประมง	ถูก	88	97.8	7	107	98.2	5
19. ศพก. ดำเนินกิจกรรม การจัด ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ทางด้านการจัดตั้งกลุ่ม การ ผลิต การแปรรูป (เฉลี่ย: ศพก.ดำเนินกิจกรรม การ ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ทางด้านการเกษตร ประมง ปศุสัตว์)	ผิด	60	66.7	20	77	70.6	18
20. ศพก. ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนการประกอบ อาชีพของเกษตรกรด้าน วิชาการ	ถูก	87	96.7	8	106	97.2	8

จากตารางที่ 4.4 พบว่ามีข้อคำถามที่เกษตรกรตอบถูกและตอบผิดมากที่สุด ดังนี้

เกษตรกรที่ผ่านการอบรม ร้อยละ 83.3 ตอบได้ถูกต้องจำนวน 17 - 20 ข้อ ตอบถูกมากที่สุด ร้อยละ 100.0 จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ศพก. เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร สาขาต่าง ๆ ในอำเภอ และการผลิตสินค้าเกษตรเน้นให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อเป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของชุมชนและเป็นที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้าน

การเกษตร โดยการจัดงาน Field day ปีละ 1 ครั้ง รองลงมา ร้อยละ 98.9 ตอบถูกจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ศพก. คือศูนย์กลางประสานงานระหว่างเกษตรกรและชุมชนที่ก่อตั้งขึ้นจากนโยบายรัฐบาล ศพก. มีองค์ประกอบ คือ เกษตรกรต้นแบบ แปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ และหลักสูตรการเรียนรู้ ศพก. มีโครงสร้างการบริหารงาน โดยคณะกรรมการ ศพก. แต่งตั้งโดยประธานคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับจังหวัด ศพก. ดำเนินงานมีการจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่เพาะปลูกร่วมกับชุมชน

เกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม ร้อยละ 90.8 ตอบได้ถูกต้องจำนวน 17 – 20 ข้อ ตอบถูกมากที่สุด ร้อยละ 100.0 จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ศพก. เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร สาขาต่าง ๆ ในอำเภอ และศพก. คือ ศูนย์กลางประสานงานระหว่างเกษตรกรและชุมชนที่ก่อตั้งขึ้นจากนโยบายรัฐบาล รองลงมาตอบถูก ร้อยละ 99.1 ได้แก่ การผลิตสินค้าเกษตรเน้นให้มีศูนย์เรียนรู้ในชุมชนเพื่อเป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของชุมชนและเป็นที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตร โดยการจัดงาน Field day ปีละ 1 ครั้ง และร้อยละ 98.9 ศพก. มีโครงสร้างการบริหารงาน โดยคณะกรรมการ ศพก. แต่งตั้งโดยประธานคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับจังหวัด ตามลำดับ

ส่วนคำถามความรู้ ที่มีผู้ตอบผิดมากที่สุดร้อยละ 66.7 ของเกษตรกรที่ผ่านการอบรม 3 อันดับแรก ได้แก่ ศพก. ดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรม ศึกษาดูงานทางด้านการจัดตั้งกลุ่ม การผลิต การแปรรูป (เฉลี่ย : ศพก. ดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ทางด้านการเกษตร ประมง ปศุสัตว์) ร้อยละ 74.4 ศพก. มีการดำเนินงานเพื่อเป็นจุดเรียนรู้ของชุมชน ในการสนับสนุนด้านการเกษตรเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเกษตรแบบแปลงใหญ่เท่านั้น (เฉลี่ย : ศพก. มีการดำเนินงานเพื่อเป็นจุดเรียนรู้ของชุมชนในการสนับสนุนด้านการเกษตรเพื่อเตรียมความพร้อมไปสู่การเกษตรแบบแปลงใหญ่และในรูปแบบอื่น) ร้อยละ 76.7 เกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการของ ศพก. ต้องเป็นเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตรเท่านั้น (เฉลี่ย : เกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการของ ศพก. ไม่จำเป็นต้องเป็นเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร) และ ศพก. ช่วยประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและช่วยเหลือเกษตรกรด้านความจำเป็นพื้นฐาน (เฉลี่ย : ศพก. ช่วยประสานงานที่เกี่ยวข้องและช่วยเหลือเกษตรกรด้านการเกษตร) ตามลำดับ

คำถามที่เกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรมตอบผิดมากที่สุดร้อยละ 67.0 ตอบผิด 3 อันดับแรก ได้แก่ ศพก. ดำเนินกิจกรรมเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ด้านการผลิต การตลาดและทางเลือกอาชีพแก่เกษตรกรในชุมชน และ ศพก. มีการดำเนินงานเพื่อเป็นจุดเรียนรู้ของชุมชน ในการสนับสนุนด้านการเกษตรเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเกษตรแบบแปลงใหญ่เท่านั้น (เฉลี่ย : ศพก. มีการดำเนินงานเพื่อเป็นจุดเรียนรู้ของชุมชนในการสนับสนุนด้านการเกษตรเพื่อเตรียมความพร้อมไปสู่การเกษตรแบบแปลงใหญ่และในรูปแบบอื่น) ร้อยละ 70.6 ศพก. ดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรม ศึกษาดูงานทางด้านการจัดตั้งกลุ่ม การผลิต การแปรรูป (เฉลี่ย : ศพก. ดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรม

ศึกษาดูงาน ทางด้านการเกษตร ประมง ปศุสัตว์) ร้อยละ 73.4 เกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการของ ศพก. ต้องเป็นเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตรเท่านั้น (เฉลี่ย : เกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการของ ศพก. ไม่จำเป็นต้องเป็นเกษตรกรที่ผ่านการขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 สรุประดับความรู้เกี่ยวกับ ศพก. ของเกษตรกร

n = 199

จำนวนข้อที่ตอบได้	เกษตรกรที่ผ่านการอบรม (90 คน)				เกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม (109 คน)				
	ถูกต้อง	จำนวน	ร้อยละ	ความหมาย	อันดับ	จำนวน	ร้อยละ	ความหมาย	อันดับ
1 - 4	0	0.0	น้อยที่สุด		0	0.0	น้อยที่สุด		
5 - 8	0	0.0	น้อย		0	0.0	น้อย		
9 - 12	1	1.1	ปานกลาง	3	2	1.8	ปานกลาง	3	
13 - 16	14	15.6	มาก	2	8	7.4	มาก	2	
17 - 20	75	83.3	มากที่สุด	1	99	90.8	มากที่สุด	1	
ค่าต่ำสุด = 9 ข้อ	ค่าสูงสุด = 20 ข้อ				ค่าต่ำสุด = 11 ข้อ		ค่าสูงสุด = 20 ข้อ		
ค่าเฉลี่ย = 18.16 ข้อ					ค่าเฉลี่ย = 18.18 ข้อ				
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.205 ข้อ					ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.196 ข้อ				

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.5 พบว่าเกษตรกรในอำเภอเวียงชัยที่ผ่านการอบรมได้ตอบถูกต้องต่ำสุด 9 ข้อ สูงสุด 20 ข้อ เกษตรกรร้อยละ 83.3 ตอบได้ถูกมีความรู้ในด้านการเป็นศูนย์กลางถ่ายทอดความรู้ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร มีการดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตร มีโครงสร้าง คณะทำงาน มีความรู้ที่ตอบถูกจำนวน 17 – 20 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 15.6 ตอบได้ถูกต้อง 13 – 16 ข้อ อยู่ในระดับมาก และร้อยละ 1.1 ตอบได้ 9 – 12 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ เฉลี่ย 18.16 ข้อ

เกษตรกรในอำเภอเวียงชัยที่ไม่ผ่านการอบรมได้ตอบถูกต้องต่ำสุด 11 ข้อ สูงสุด 20 ข้อ เกษตรกร ร้อยละ 90.8 ตอบได้ถูกมีความรู้ในด้านการเป็นศูนย์กลางถ่ายทอดความรู้ การให้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร มีความรู้ที่ตอบถูกต้องจำนวน 17 – 20 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 7.4 ตอบได้ถูกต้อง 13 – 16 ข้อ อยู่ในระดับมาก และร้อยละ 1.8 ตอบได้ 9 – 12 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ เฉลี่ย 18.18 ข้อ

2.2 ระดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ของเกษตรกร

ตารางที่ 4.6 ระดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ของเกษตรกรเกี่ยวกับ ศพก.

n=199

แหล่งข้อมูลข่าวสาร	เกษตรกรที่ผ่านการอบรม (90 คน)				เกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม (109 คน)			
	\bar{X}	S.D	ความหมาย	อันดับ	\bar{X}	S.D	ความหมาย	อันดับ
	สื่อบุคคล	4.69	0.506	มากที่สุด		4.71	0.556	มากที่สุด
1. เจ้าหน้าที่ ส่งเสริม การเกษตร	4.83	0.040	มากที่สุด	1	4.74	0.516	มากที่สุด	1
2. ประธาน ศพก.	4.67	0.540	มากที่สุด	2	4.71	0.532	มากที่สุด	2
3. เกษตรกรผู้นำ	4.64	0.526	มากที่สุด	3	4.69	0.556	มากที่สุด	3
4. ประชาชน ชาวบ้าน, อคม., เกษตรกรรุ่น ใหม่	4.61	0.555	มากที่สุด	4	4.69	0.619	มากที่สุด	3
สื่อกลุ่ม	4.31	0.615	มากที่สุด		4.39	0.693	มากที่สุด	
1. การศึกษา งาน/ทัศนศึกษา	4.12	0.596	มาก	5	4.11	0.832	มาก	5
2. การอบรม	4.24	0.481	มากที่สุด	4	4.28	0.708	มากที่สุด	4
3. การประชุม/ ประชุมกลุ่ม ย่อย	4.39	0.612	มากที่สุด	2	4.50	0.647	มากที่สุด	2
4. ศูนย์เรียนรู้ ต่างๆ	4.47	0.622	มากที่สุด	1	4.53	0.646	มากที่สุด	1
5. การจัดงานวัน สาธิต	4.32	0.762	มากที่สุด	3	4.50	0.633	มากที่สุด	2
สื่อมวลชน	3.91	0.637	มาก		3.75	0.712	มาก	
1. โทรทัศน์	3.83	0.604	มาก	7	3.65	0.583	มาก	5
2. หอกระจาย ข่าว	3.89	0.507	มาก	4	3.68	0.542	มาก	4
3. นิตรรศการ	3.89	0.570	มาก	4	3.56	0.600	มาก	7

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n=199

แหล่งข้อมูลข่าวสาร	เกษตรกรที่ผ่านการอบรม				เกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม			
	(90 คน)				(109 คน)			
	\bar{X}	S.D	ความหมาย	อันดับ	\bar{X}	S.D	ความหมาย	อันดับ
4. หนังสือพิมพ์/วารสาร	3.84	0.686	มาก	6	3.57	0.699	มาก	6
5. เอกสารแผ่นพับ	4.04	0.686	มาก	1	4.06	0.780	มาก	1
6. โปสเตอร์	3.91	0.744	มาก	3	3.92	0.914	มาก	2
7. ป้ายประชาสัมพันธ์	3.94	0.660	มาก	2	3.82	0.862	มาก	3
สื่อออนไลน์	3.97	0.650	มาก		3.73	0.649	มาก	
1. เว็บไซต์(กูเกิล)	4.00	0.670	มาก	1	3.66	0.597	มาก	4
2. ไลน์	3.97	0.529	มาก	2	3.86	0.616	มาก	1
3. เฟสบุ๊ก	3.96	0.733	มาก	3	3.71	0.698	มาก	2
4. ยูทูป	3.96	0.669	มาก	3	3.71	0.685	มาก	2
รวมเฉลี่ยทั้งหมด	4.22	0.602	มากที่สุด		4.15	0.572	มาก	

จากตารางที่ 4.6 พบว่าผลการศึกษาแสดงระดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำเกษตรของเกษตรกรในอำเภอเวียงชัย ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ย 4.18 เมื่อพิจารณาแยกออกเป็นแหล่งความรู้ที่ได้จากแต่ละสื่อ พบว่า

1. สื่อบุคคล

สื่อบุคคลของเกษตรกรที่ผ่านการอบรมในอำเภอเวียงชัย ได้รับความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตร แหล่งความรู้จากสื่อบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.69) โดยได้รับความรู้ในระดับ มากที่สุด จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.83) รองลงมาได้รับความรู้จากประธานศพก. (ค่าเฉลี่ย 4.67) จากเกษตรกรผู้นำ (ค่าเฉลี่ย 4.64) และ จากปราชญ์ชาวบ้าน อคม. เกษตรกรรุ่นใหม่ (ค่าเฉลี่ย 4.61) ตามลำดับ

สื่อบุคคลของเกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรมในอำเภอเวียงชัย ได้รับความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตร แหล่งความรู้จากสื่อบุคคลภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.71) โดยได้รับความรู้ในระดับ มากที่สุด จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.74) รองลงมาได้รับความรู้

จากประธาน ศพก. (ค่าเฉลี่ย 4.71) จากเกษตรกรผู้นำ (ค่าเฉลี่ย 4.69) และ จากปราชญ์ชาวบ้าน อคม. เกษตรกรรุ่นใหม่ (ค่าเฉลี่ย 4.69) ตามลำดับ

2. สื่อกลุ่ม

สื่อกลุ่มของเกษตรกรที่ผ่านการอบรมในอำเภอเวียงชัย ได้รับความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตร แหล่งความรู้จากสื่อกลุ่มภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.31) โดยสื่อกลุ่มที่ให้ ความรู้ในระดับ มากที่สุด คือ ศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 4.47) การประชุมกลุ่ม/ประชุมกลุ่มย่อย (ค่าเฉลี่ย 4.39) การจัดงานวันอาทิตย์ (ค่าเฉลี่ย 4.32) การอบรม (ค่าเฉลี่ย 4.24) และการศึกษาดูงาน/ทัศนศึกษา (ค่าเฉลี่ย 4.12) ตามลำดับ

สื่อกลุ่มของเกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรมในอำเภอเวียงชัย ได้รับความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตร แหล่งความรู้จากสื่อกลุ่มภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.39) โดยสื่อกลุ่มที่ให้ ความรู้ในระดับ มากที่สุด คือ ศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 4.53) การจัดงานวันอาทิตย์ (ค่าเฉลี่ย 4.50) การประชุมกลุ่ม/ประชุมกลุ่มย่อย (ค่าเฉลี่ย 4.50) การอบรม (ค่าเฉลี่ย 4.28) และการศึกษาดูงาน/ทัศนศึกษา (ค่าเฉลี่ย 4.11) ตามลำดับ

3. สื่อมวลชน

สื่อมวลชนที่เป็นแหล่งความรู้ของเกษตรกรที่ผ่านการอบรมในอำเภอเวียงชัย แหล่ง ความรู้จากสื่อมวลชนภาพรวมอยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 3.91) โดยสื่อมวลชนที่ให้ ความรู้ในระดับ มาก คือ เอกสารแผ่นพับ (ค่าเฉลี่ย 4.04) แหล่งความรู้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ ป้าย ประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 3.94) โปสเตอร์ (ค่าเฉลี่ย 3.91) หอกระจายข่าวและนิทรรศการ (ค่าเฉลี่ย 3.89) หนังสือพิมพ์/ วารสาร (ค่าเฉลี่ย 3.84) และโทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.83) ตามลำดับ

สื่อมวลชนที่เป็นแหล่งความรู้ของเกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรมในอำเภอเวียงชัย แหล่งความรู้จากสื่อมวลชนภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.75) โดยสื่อมวลชนที่ให้ ความรู้ในระดับ มาก คือ เอกสารแผ่นพับ (ค่าเฉลี่ย 4.06) แหล่งความรู้ที่อยู่ในระดับมาก คือ โปสเตอร์ (ค่าเฉลี่ย 3.92) ป้ายประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 3.82) หอกระจายข่าว (ค่าเฉลี่ย 3.68) โทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.65) หนังสือพิมพ์/ วารสาร (ค่าเฉลี่ย 3.57) และนิทรรศการ (ค่าเฉลี่ย 3.56) ตามลำดับ

4. สื่อออนไลน์

สื่อออนไลน์ที่เป็นแหล่งความรู้ของเกษตรกรที่ผ่านการอบรมในอำเภอเวียงชัย แหล่ง ความรู้จากสื่อออนไลน์ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 3.97) โดยสื่อออนไลน์ที่ให้ ความรู้ในระดับ มากที่สุด คือ เว็บไซต์ (ภูเกิ้ล) (ค่าเฉลี่ย 4.00) รองลงมาอยู่ในระดับมาก คือ ไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.97) เฟสบุ๊ก และยูทูป (ค่าเฉลี่ย 3.96) ตามลำดับ

สื่อออนไลน์ที่เป็นแหล่งความรู้ของเกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรมในอำเภอเวียงชัย แหล่งความรู้จากสื่อออนไลน์ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 3.73) โดยสื่อออนไลน์ที่ให้ความรู้อยู่ในระดับ มาก คือ ไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.86) เฟสบุ๊ก และยูทูป (ค่าเฉลี่ย 3.71) เว็บไซต์ (ภูเกิ้ล) (ค่าเฉลี่ย 3.66) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 สรุปแหล่งความรู้ของเกษตรกรภายใน ศพก.

n = 199

แหล่งความรู้	เกษตรกรที่ผ่านการอบรม (90 ราย)				เกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม (109 ราย)			
	\bar{X}	S.D	ความหมาย	อันดับ	\bar{X}	S.D	ความหมาย	อันดับ
1. สื่อบุคคล	4.69	0.506	มากที่สุด	1	4.71	0.556	มากที่สุด	1
2. สื่อกลุ่ม	4.31	0.615	มากที่สุด	2	4.39	0.693	มากที่สุด	2
3. สื่อมวลชน	3.91	0.637	มาก	4	3.75	0.712	มาก	3
4. สื่อออนไลน์	3.97	0.650	มาก	3	3.73	0.649	มาก	4
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	4.22	0.602	มากที่สุด		4.15	0.652	มาก	

จากตารางที่ 4.7 สรุปได้ว่า ระดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำเกษตรของเกษตรกรที่ผ่านการอบรม (เฉลี่ย 4.22) ได้รับจากสื่อบุคคลมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.69) รองลงมาคือ จากสื่อกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.31) จากสื่อออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.97) และจากสื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.91) ตามลำดับ

แหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการทำเกษตรของเกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม (เฉลี่ย 4.15) ได้รับจากสื่อบุคคลมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.71) รองลงมาคือ จากสื่อกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.39) จากสื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.75) และจากสื่อออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.73) ตามลำดับ

3. ความคิดเห็นต่อประโยชน์และความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน ศพก. ของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อประโยชน์ และความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน ศพก. ของเกษตรกรที่ผ่านการอบรมกระบวนการเรียนรู้ และเกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรมในอำเภอเวียงชัย ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตรที่ไม่ผ่านการอบรมกระบวนการเรียนรู้ ปรากฏตามตารางที่ 4.8 ถึงตารางที่ 4.10 ดังนี้

3.1 ความคิดเห็นต่อประโยชน์ของเกษตรกรที่มีต่อ สพก.

ตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นต่อประโยชน์ของเกษตรกรที่มีต่อ สพก.

n=199

ความคิดเห็น	เกษตรกรที่ผ่านการอบรม (90 คน)				เกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม (109 คน)			
	\bar{X}	S.D	ความหมาย	อันดับ	\bar{X}	S.D	ความหมาย	อันดับ
1. ความรู้ที่ได้จาก สพก. มีประโยชน์สามารถ นำไปใช้ในการปฏิบัติ งานในแปลงของตนเอง	4.78	0.444	มากที่สุด	1	4.52	0.520	มากที่สุด	7
2. เกิดความสามัคคีในการ ทำงานร่วมกัน	4.57	0.601	มากที่สุด	2	4.53	0.537	มากที่สุด	6
3. มีการเชื่อมโยงระหว่าง เกษตรกรและหน่วยงาน ภาครัฐ	4.37	0.507	มากที่สุด	13	4.54	0.536	มากที่สุด	5
4. เกษตรกรมีความรู้ความ เข้าใจในด้านการเกษตร มากยิ่งขึ้น	4.37	0.550	มากที่สุด	13	4.41	0.565	มากที่สุด	13
5. ทำให้เกิดเครือข่ายการ ผลิตทางการเกษตรของ เกษตรกร	4.42	0.599	มากที่สุด	9	4.47	0.537	มากที่สุด	11
6. เป็นช่องทางทาง ประสานงานระหว่าง เกษตรกรกับหน่วยงาน	4.43	0.562	มากที่สุด	8	4.52	0.537	มากที่สุด	7
7. เป็นแหล่งเรียนรู้ด้าน การเกษตรที่สามารถ แก้ไขปัญหาการเกษตร	4.50	0.525	มากที่สุด	4	4.68	0.488	มากที่สุด	1
8. มีการใช้และพัฒนา เครื่องมือทางการเกษตร ได้อย่างเหมาะสม	4.40	0.577	มากที่สุด	11	4.27	0.484	มากที่สุด	15
9. สามารถปรับเปลี่ยนการ ทำการเกษตรแบบพืช เชิงเดี่ยวเป็นแบบ ผสมผสาน	4.31	0.512	มากที่สุด	15	4.31	0.522	มากที่สุด	14

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n=199

ความคิดเห็น	เกษตรกรที่ผ่านการอบรม (90 คน)				เกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม (109 คน)			
	\bar{X}	S.D	ความหมาย	อันดับ	\bar{X}	S.D	ความหมาย	อันดับ
10. ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านการเกษตรร่วมกัน	4.42	0.540	มากที่สุด	9	4.50	0.538	มากที่สุด	9
11. เกิดการสร้างเครือข่ายด้านการตลาด	4.46	0.584	มากที่สุด	7	4.57	0.567	มากที่สุด	4
12. ฐานเรียนรู้สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างเหมาะสม	4.40	0.577	มากที่สุด	11	4.44	0.630	มากที่สุด	12
13. มีการกระตุ้นและการส่งเสริมจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง	4.47	0.622	มากที่สุด	6	4.49	0.633	มากที่สุด	10
14. สามารถนำความรู้ที่ได้นำไปลดต้นทุนการผลิตได้จริง	4.49	0.546	มากที่สุด	5	4.66	0.531	มากที่สุด	2
15. มีที่ปรึกษาด้านการเกษตรและสามารถกลับมาขอรับการปรึกษาได้ในภายหลัง	4.56	0.563	มากที่สุด	3	4.63	0.539	มากที่สุด	3
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	4.46	0.319	มากที่สุด		4.33	0.350	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.8 พบว่าเกษตรกรในอำเภอเวียงชัยที่ผ่านการอบรมมีความคิดเห็นต่อประโยชน์ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (เฉลี่ย 4.46) โดยอันดับแรก คือ ความรู้ที่ได้จาก ศพก. มีประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานในแปลงของตนเองได้ (เฉลี่ย 4.78) รองลงมา คือ เกิดความสามัคคีในการทำงานร่วมกัน (เฉลี่ย 4.75) และมีที่ปรึกษาด้านการเกษตรสามารถกลับมาขอรับการปรึกษาได้ในภายหลัง (เฉลี่ย 4.56) ตามลำดับ

เกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรมมีความคิดเห็นต่อประโยชน์ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (เฉลี่ย 4.33) 3 อันดับแรก คือ เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรที่สามารถแก้ไขปัญหาการเกษตร (เฉลี่ย 4.68) รองลงมา คือ สามารถ

นำความรู้ที่ได้นำไปลดต้นทุนการผลิตได้จริง (เฉลี่ย 4.66) และมีที่ปรึกษาด้านการเกษตรสามารถกลับมาขอรับการปรึกษาได้ในภายหลัง (เฉลี่ย 4.63) ตามลำดับ

3.2 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานของ ศพก.

ตารางที่ 4.9 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานของ ศพก.

n=199

ความพึงพอใจ	เกษตรกรที่ผ่านการอบรม (90 คน)				เกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม (109 คน)			
	\bar{X}	S.D	ความหมาย	อันดับ	\bar{X}	S.D	ความหมาย	อันดับ
การใช้เทคโนโลยีของ ศพก.	4.30	0.412	มากที่สุด	2	4.28	0.432	มากที่สุด	2
1. มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างเหมาะสม	4.27	0.614	มากที่สุด	3	4.16	0.512	มาก	5
2. การสืบค้นข้อมูลทาง Internet ได้ทันต่อการบริการ	4.18	0.572	มากที่สุด	5	4.25	0.564	มากที่สุด	4
3. เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างเจ้าของกับเกษตรกรโดยตรง	4.27	0.632	มากที่สุด	3	4.37	0.572	มากที่สุด	1
4. การถ่ายทอดความรู้ที่ทันต่อสถานการณ์	4.29	0.525	มากที่สุด	2	4.35	0.567	มากที่สุด	2
5. ฐานเรียนรู้มีการใช้สื่อตามความเหมาะสมของพื้นที่	4.51	0.546	มากที่สุด	1	4.27	0.572	มากที่สุด	3
เกษตรกรต้นแบบ	4.59	0.393	มากที่สุด	1	4.64	0.396	มากที่สุด	1
1. มีความเต็มใจในการถ่ายทอดเทคโนโลยีหลักสูตรเรียนรู้ของ ศพก.	4.51	0.525	มากที่สุด	5	4.61	0.560	มากที่สุด	3
2. มีความรู้ทักษะ ความพร้อมในการถ่ายทอด	4.61	0.555	มากที่สุด	2	4.68	0.488	มากที่สุด	1
3. ประสบความสำเร็จในกิจกรรมการเกษตรในพื้นที่	4.60	0.577	มากที่สุด	3	4.67	0.528	มากที่สุด	2
4. สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเกษตรกรรายอื่นๆได้	4.64	0.504	มากที่สุด	1	4.61	0.527	มากที่สุด	3
5. มีความสามารถในการสื่อสารทำความเข้าใจกับผู้อื่นได้ดี	4.59	0.559	มากที่สุด	4	4.61	0.525	มากที่สุด	3

ตารางที่ 4.9 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานของ ศพก.

n=199

ความพึงพอใจ	เกษตรกรที่ผ่านการอบรม (90 คน)				เกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม (109 คน)			
	\bar{X}	S.D	ความหมาย	อันดับ	\bar{X}	S.D	ความหมาย	อันดับ
การให้บริการของ ศพก.	4.19	0.354	มาก	3	4.09	0.472	มาก	3
1. มีแผนการอบรมที่ชัดเจน	4.13	0.429	มาก	5	3.99	0.536	มาก	5
2. ฐานเรียนรู้มีความพร้อมในการเรียนรู้	4.14	0.439	มาก	4	4.03	0.461	มาก	4
3. สถานที่เพื่อการเรียนรู้	4.28	0.520	มากที่สุด	1	4.06	0.597	มาก	3
4. ระยะเวลาในการอบรมเหมาะสมกับหลักสูตร	4.23	0.562	มากที่สุด	2	4.12	0.729	มาก	2
5. อุปกรณ์และเทคโนโลยีการสื่อสารต่าง ๆ มีความพร้อมในการฝึกอบรม	4.18	0.532	มาก	3	4.24	0.651	มากที่สุด	1
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	4.36	0.386	มากที่สุด		4.34	0.433	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.9 พบว่า เกษตรกรที่ผ่านการอบรมและไม่ผ่านการอบรม มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ ศพก.

1. การใช้เทคโนโลยีของ ศพก.

ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. ที่ผ่านการอบรมในอำเภอเวียงชัย ต่อการใช้เทคโนโลยีของ ศพก. ภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.30) โดยความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด คือ ฐานเรียนรู้มีการใช้สื่อตามความเหมาะสมของพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 4.51) การถ่ายทอดความรู้ที่ทันต่อสถานการณ์ (ค่าเฉลี่ย 4.29) เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างเจ้าของกับเกษตรกรโดยตรง และมีการใช้อิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.27) การสืบค้นข้อมูลทาง Internet ได้ทันต่อการบริการ (ค่าเฉลี่ย 4.18) ตามลำดับ

ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. ที่ไม่ผ่านการอบรมในอำเภอเวียงชัย ต่อการใช้เทคโนโลยีของ ศพก. ภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.28) โดยความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด คือ เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างเจ้าของกับเกษตรกรโดยตรง (ค่าเฉลี่ย 4.37) การถ่ายทอดความรู้ที่ทันต่อสถานการณ์ (ค่าเฉลี่ย 4.35) ฐานเรียนรู้มีการใช้สื่อตามความเหมาะสมของพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 4.27) การสืบค้นข้อมูลทาง Internet ได้ทันต่อการบริการ (ค่าเฉลี่ย 4.25) มีการใช้อิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.16) ตามลำดับ

2. เกษตรกรต้นแบบ

ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. ที่ผ่านการอบรมในอำเภอเวียงชัย ต่อตัวเกษตรกรต้นแบบ ภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.59) โดยความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด คือ สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเกษตรกรรายอื่น ๆ ได้ (ค่าเฉลี่ย 4.64) มีความรู้ทักษะ ความพร้อมในการถ่ายทอด (ค่าเฉลี่ย 4.61) ประสบความสำเร็จในกิจกรรมการเกษตรในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 4.60) มีความสามารถในการสื่อสารทำความเข้าใจกับผู้อื่นได้ดี (ค่าเฉลี่ย 4.59) มีความเต็มใจในการถ่ายทอดเทคโนโลยีหลักสูตรเรียนรู้ของ ศพก. (เฉลี่ย 4.51) ตามลำดับ

ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. ที่ไม่ผ่านการอบรมในอำเภอเวียงชัย ต่อตัวเกษตรกรต้นแบบ ภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.64) โดยความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด คือ มีความรู้ทักษะ ความพร้อมในการถ่ายทอด (ค่าเฉลี่ย 4.68) ประสบความสำเร็จในกิจกรรมการเกษตรในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 4.67) มีความเต็มใจในการถ่ายทอดเทคโนโลยีหลักสูตรเรียนรู้ของ ศพก. สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเกษตรกรรายอื่น ๆ ได้ และมีความสามารถในการสื่อสารทำความเข้าใจกับผู้อื่นได้ดี (เฉลี่ย 4.61) ตามลำดับ

3. การให้บริการของ ศพก.

ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. ที่ผ่านการอบรมในอำเภอเวียงชัย ต่อการให้บริการของ ศพก. ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 4.19) โดยความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก คือ สถานที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.28) ระยะเวลาในการอบรมเหมาะสมกับหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 4.23) อุปกรณ์และเทคโนโลยีการสื่อสารต่าง ๆ มีความพร้อมในการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 4.18) ฐานเรียนรู้มีความพร้อมในการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.14) มีแผนการอบรมที่ชัดเจน (เฉลี่ย 4.13) ตามลำดับ

ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. ที่ไม่ผ่านการอบรมในอำเภอเวียงชัย ต่อการให้บริการของ ศพก. ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ย 4.09) โดยความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก คือ อุปกรณ์และเทคโนโลยีการสื่อสารต่าง ๆ มีความพร้อมในการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 4.24) ระยะเวลาในการอบรมเหมาะสมกับหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 4.12) สถานที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.06) ฐานเรียนรู้มีความพร้อมในการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.03) มีแผนการอบรมที่ชัดเจน (เฉลี่ย 3.99) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 สรุปความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการใช้บริการของ ศพก.

n = 199

ความพึงพอใจ	เกษตรกรที่ผ่านการอบรม (90 คน)				เกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม (109 คน)			
	\bar{X}	S.D	ความหมาย	อันดับ	\bar{X}	S.D	ความหมาย	อันดับ
1. การใช้เทคโนโลยี	4.30	0.412	มากที่สุด	2	4.28	0.432	มากที่สุด	2
2. เกษตรกรต้นแบบ	4.59	0.393	มากที่สุด	1	4.64	0.396	มากที่สุด	1
3. การให้บริการ	4.19	0.354	มาก	3	4.09	0.472	มาก	3
เฉลี่ยรวม	4.36	0.386	มากที่สุด		4.34	0.433	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.10 สรุปได้ว่าความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. ของเกษตรกรที่ผ่านการอบรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (เฉลี่ย 4.36) โดยแบ่งความพึงพอใจได้ดังนี้ มีความพึงพอใจด้านตัวเกษตรกรต้นแบบมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.59) รองลงมาคือ ด้านการใช้เทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ย 4.30) ด้านการให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 4.19) ตามลำดับ

ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. ของเกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (เฉลี่ย 4.34) โดยแบ่งความพึงพอใจได้ดังนี้ มีความพึงพอใจด้านตัวเกษตรกรต้นแบบมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.64) รองลงมาคือ ด้านการใช้เทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ย 4.28) ด้านการให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 4.09) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบ ความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความพึงพอใจของเกษตรกร

ผลการเปรียบเทียบ ความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความพึงพอใจของเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร และเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร ปรากฏตามตารางที่ 4.11 ดังนี้

ตารางที่ 4.11 เปรียบเทียบ ความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความพึงพอใจของเกษตรกร

ประเด็น	เกษตรกรที่ผ่านการอบรม (90 คน)			เกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม (109 คน)			t-test	
	\bar{X}	S.D	คะแนน	\bar{X}	S.D	คะแนน	t-value	Sig
	1. ระดับความรู้เกี่ยวกับ ศพก.	18.16	0.205	มากที่สุด	18.18	0.196	มากที่สุด	0.087
2. ระดับความรู้ที่ได้จากแหล่งความรู้	4.22	0.602	มากที่สุด	4.14	0.652	มาก	1.237	0.218
2.1 สื่อบุคคล	4.69	0.506	มากที่สุด	4.71	0.556	มากที่สุด	0.256	0.798
2.2 สื่อกลุ่ม	4.31	0.615	มากที่สุด	4.39	0.693	มากที่สุด	0.949	0.344
2.3 สื่อมวลชน	3.91	0.637	มาก	3.75	0.712	มาก	1.868	0.063
2.4 สื่อออนไลน์	3.97	0.650	มาก	3.73	0.649	มาก	2.921**	0.004*

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ประเด็น	เกษตรกรที่ผ่านการอบรม			เกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม			t-test	
	(90 คน)			(109 คน)			t-value	Sig
	\bar{X}	S.D	คะแนน	\bar{X}	S.D	คะแนน		
3. ความคิดเห็นต่อ สพก.	4.46	0.319	มากที่สุด	4.33	0.350	มากที่สุด	0.939	0.349
4. ความพึงพอใจต่อ สพก.	4.36	0.386	มากที่สุด	4.34	0.433	มากที่สุด	0.594	0.553
4.1 การใช้เทคโนโลยี	4.30	0.412	มากที่สุด	4.28	0.432	มากที่สุด	0.417	0.677
4.2 เกษตรกรต้นแบบ	4.59	0.393	มากที่สุด	4.64	0.396	มากที่สุด	0.810	0.419
4.3 การให้บริการ	4.19	0.354	มาก	4.09	0.472	มาก	1.749	0.082

หมายเหตุ : * มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

จากตารางที่ 4.11 แสดงการเปรียบเทียบความรู้ ความคิดเห็น และความพึงพอใจของเกษตรกรที่ผ่านการอบรมและไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนระดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งความรู้ที่เกษตรกรได้รับมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในประเด็นสื่อออนไลน์โดยค่าคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 3.97 ของเกษตรกรที่ผ่านการอบรม ร้อยละ 3.73 ของเกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม ซึ่งเกษตรกรที่ผ่านการอบรมมีค่ามากกว่าเกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร

ตอนที่ 5 ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ สพก.

จากการศึกษา ปัญหาการดำเนินงานของ สพก. ในด้านการใช้เทคโนโลยี เกษตรกรต้นแบบ และการให้บริการของ สพก. ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ สพก. ในด้านต่าง ๆ ผลการวิเคราะห์ปรากฏตามตารางที่ 4.12 ถึงตารางที่ 4.16 ดังนี้

5.1 ปัญหาการดำเนินงานของ สพก.

ตารางที่ 4.12 ปัญหาในการดำเนินงานของ สพก.

n=199

ประเด็น	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
การใช้เทคโนโลยีของ สพก.						1.41	น้อยที่สุด	
						(0.401)		
1. การใช้สื่อที่ไม่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้	158 (79.4)	33 (16.6)	8 (4.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.25 (0.517)	น้อยที่สุด	4
2. กิจกรรมการสาธิตและฝึกปฏิบัติในการถ่ายทอดเทคโนโลยีของ สพก. ไม่เหมาะสม	159 (79.9)	32 (16.1)	8 (4.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.24 (0.515)	น้อยที่สุด	5
3. เทคโนโลยีที่มีภายใน สพก. ยังไม่ตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของเกษตรกร	115 (57.8)	78 (39.2)	6 (3.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.45 (0.556)	น้อยที่สุด	3
4. สพก. ยังไม่นำนวัตกรรมเกษตรกรที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้	90 (45.2)	102 (51.3)	7 (3.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.58 (0.561)	น้อยที่สุด	1
5. หลักสูตรในการถ่ายทอดเทคโนโลยีไม่เหมาะสม	94 (47.2)	104 (52.3)	1 (0.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.53 (0.510)	น้อยที่สุด	2
เกษตรกรต้นแบบ						1.19	น้อยที่สุด	
						(0.375)		
1. เกษตรกรต้นแบบขาดทักษะในการถ่ายทอดความรู้	165 (82.9)	30 (15.1)	4 (2.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.19 (0.442)	น้อยที่สุด	3
2. องค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร	161 (80.9)	34 (17.1)	4 (2.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.21 (0.456)	น้อยที่สุด	2

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	n=199							
3. เกษตรกรตื่นแบบขาด แรงจูงใจในการพัฒนา ศพก.	159 (79.9)	36 (18.1)	4 (2.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.22 (0.162)	น้อยที่สุด	1
4. เกษตรกรตื่นแบบไม่ ยอมรับการ เปลี่ยนแปลงระบบ การเกษตรแบบใหม่	166 (83.4)	29 (14.6)	4 (2.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.19 (0.439)	น้อยที่สุด	3
5. เกษตรกรตื่นแบบไม่อยู่ ประจำใน ศพก.	172 (86.4)	23 (11.6)	4 (2.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.16 (0.415)	น้อยที่สุด	5
การให้บริการของ ศพก.						1.45 (0.436)	น้อยที่สุด	
1. ฐานการเรียนรู้ไม่ ตอบสนองความ ต้องการของผู้เรียน	150 (75.4)	44 (22.1)	5 (2.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.27 (0.499)	น้อยที่สุด	5
2. สถานที่ไม่เอื้ออำนวย ในการเรียนรู้	146 (73.4)	46 (23.1)	6 (3.0)	1 (0.5)	0 (0.0)	1.31 (0.552)	น้อยที่สุด	4
3. ฐานการเรียนรู้ไม่มีองค์ ความรู้ที่เป็นประโยชน์	115 (57.8)	78 (39.2)	6 (3.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.45 (0.556)	น้อยที่สุด	3
4. ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกในการเรียนรู้	89 (44.7)	103 (51.8)	7 (3.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.59 (0.561)	น้อยที่สุด	2
5. ไม่มีการประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานของ ศพก.	92 (46.2)	93 (46.7)	13 (6.5)	1 (0.5)	0 (0.0)	1.61 (0.632)	น้อยที่สุด	1
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						1.35 (0.342)	น้อยที่สุด	

จากตารางที่ 4.12 พบว่าปัญหาในการดำเนินงานของ ศพก. ของเกษตรกรในอำเภอเวียงชัย ดังนี้

1. การใช้เทคโนโลยีของ ศพก.

ปัญหาของเกษตรกรในอำเภอเวียงชัย ต่อการใช้เทคโนโลยีของ ศพก. ภาพรวมอยู่ในระดับปัญหาน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.41) โดยปัญหาอยู่ในระดับ มากที่สุด คือ ศพก. ยังไม่นำนวัตกรรม การเกษตรที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ (ค่าเฉลี่ย 1.58) รองลงมา คือ หลักสูตรในการถ่ายทอด เทคโนโลยีไม่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 1.53) เทคโนโลยีที่มีภายใน ศพก. ยังไม่ตอบสนองความต้องการ ในการเรียนรู้ของเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 1.45) การใช้สื่อที่ไม่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้ (เฉลี่ย 1.25) และ กิจกรรมการสาธิตและฝึกปฏิบัติในการถ่ายทอดความเทคโนโลยี ศพก. ไม่เหมาะสม (เฉลี่ย 1.24) ตามลำดับ

2. เกษตรกรต้นแบบ

ปัญหาของเกษตรกรในอำเภอเวียงชัย ต่อตัวเกษตรกรต้นแบบภายใน ศพก. ภาพรวม อยู่ในระดับปัญหาน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.19) โดยมีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด คือ เกษตรกรต้นแบบ ขาดแรงจูงใจในการพัฒนา ศพก. (เฉลี่ย 1.22) รองลงมา คือ องค์กรความรู้ของเกษตรกรต้นแบบใน พื้นที่ไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร (เฉลี่ย 1.21) เกษตรกรต้นแบบขาดทักษะในการ ถ่ายทอดความรู้และเกษตรกรต้นแบบไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงระบบการเกษตรแบบใหม่ (เฉลี่ย 1.19) และ เกษตรกรต้นแบบไม่อยู่ประจำใน ศพก. (เฉลี่ย 1.16) ตามลำดับ

3. การให้บริการของ ศพก.

ปัญหาของเกษตรกรในอำเภอเวียงชัย ต่อการให้บริการของ ศพก. ภาพรวมอยู่ใน ระดับปัญหาน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.45) โดยมีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ไม่มีการประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานของ ศพก. (เฉลี่ย 1.61) รองลงมา คือ ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (เฉลี่ย 1.59) ฐานการเรียนรู้ไม่มีองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ (เฉลี่ย 1.45) สถานที่ไม่เอื้ออำนวยในการ เรียนรู้ (เฉลี่ย 1.31) และฐานการเรียนรู้ไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน (เฉลี่ย 1.27) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 สรุปปัญหาในการดำเนินงานของ ศพก.

n = 199				
ปัญหา	เฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. การใช้เทคโนโลยี	1.41	0.401	น้อยที่สุด	2
2. เกษตรกรต้นแบบ	1.19	0.375	น้อยที่สุด	1
3. การให้บริการ	1.45	0.436	น้อยที่สุด	3
เฉลี่ยรวม	1.35	0.346	น้อยที่สุด	

จากตารางที่ 4.13 สรุปได้ว่าปัญหาในการดำเนินงานของ สพก. ของเกษตรกรในอำเภอเวียงชัย ภาพรวมอยู่ในระดับ น้อยที่สุด (เฉลี่ย 1.35) โดยแบ่งปัญหามากที่สุด ได้ดังนี้ ปัญหาด้านการให้บริการของ สพก. (ค่าเฉลี่ย 1.45) รองลงมาคือ ด้านการใช้เทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ย 1.41) และ ด้านตัวเกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย 1.19) ตามลำดับ

5.2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนา สพก.

ตารางที่ 4.14 ข้อเสนอแนะในการพัฒนา สพก.

ประเด็น	ระดับการเห็นด้วย (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
การใช้เทคโนโลยีของ สพก.						4.19 (0.421)	มาก	
1. ใช้สื่อที่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้	0 (0.0)	3 (1.5)	14 (7.0)	153 (76.9)	29 (14.6)	4.05 (0.525)	มาก	5
2. ปรับเปลี่ยนกิจกรรมการสาธิตและฝึกปฏิบัติในการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้เหมาะสม	0 (0.0)	2 (1.0)	3 (1.5)	171 (85.9)	23 (11.6)	4.08 (0.406)	มาก	4
3. สอบถามความต้องการเรียนรู้ก่อนดำเนินการถ่ายทอด	0 (0.0)	3 (1.5)	10 (5.0)	128 (64.3)	58 (29.1)	4.21 (0.599)	มากที่สุด	3
4. นำนวัตกรรมการเกษตรที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ใน สพก.	0 (0.0)	3 (1.5)	5 (2.5)	104 (52.3)	87 (43.7)	4.38 (0.615)	มากที่สุด	1
5. จัดหลักสูตรในการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้เหมาะสม	0 (0.0)	1 (0.5)	12 (6.0)	121 (60.8)	65 (32.7)	4.26 (0.586)	มากที่สุด	2

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับการเห็นด้วย (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	เกษตรกรต้นแบบ							
1. อบรมเกษตรกรต้นแบบในการถ่ายทอดความรู้และฝึกการเป็นวิทยากร	0 (0.0)	0 (0.0)	14 (7.0)	145 (72.9)	40 (20.1)	4.13 (0.506)	มาก	4
2. จัดศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบ	0 (0.0)	1 (0.5)	12 (6.0)	144 (72.4)	42 (21.1)	4.14 (0.523)	มาก	3
3. สร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรต้นแบบในการพัฒนา ศพก. ให้เป็นรูปธรรม	0 (0.0)	0 (0.0)	13 (6.5)	134 (67.3)	52 (26.1)	4.20 (0.538)	มาก	1
4. สร้างกระบวนการยอมรับการเปลี่ยนแปลงให้กับเกษตรกรต้นแบบ	0 (0.0)	1 (0.5)	12 (6.0)	137 (68.8)	49 (24.6)	4.18 (0.545)	มาก	2
5. ฝึกอบรมเกษตรกรผู้นำที่สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร	0 (0.0)	0 (0.0)	11 (5.5)	156 (78.4)	32 (16.1)	4.11 (0.454)	มาก	5
การให้บริการของ ศพก.						4.31 (0.378)	มากที่สุด	
1. จัดรูปแบบฐานเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (0.5)	165 (82.9)	33 (16.6)	4.16 (0.382)	มาก	5
2. พัฒนาสถานที่ให้เหมาะสม	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (1.0)	160 (80.4)	37 (18.6)	4.18 (0.407)	มาก	4

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับการเห็นด้วย (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
3. จัดทำป้ายฐานเรียนรู้ และองค์ความรู้ที่เป็น ประโยชน์	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (2.0)	117 (58.8)	79 (39.7)	4.38 (0.517)	มากที่สุด	2
4. จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกในการเรียนรู้	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (1.5)	106 (53.3)	90 (45.2)	4.44 (0.527)	มากที่สุด	1
5. ประชาสัมพันธ์การ ดำเนินงานของ สพก. ให้เป็นที่รู้จัก	0 (0.0)	0 (0.0)	9 (4.5)	108 (54.3)	82 (41.2)	4.37 (0.570)	มากที่สุด	3
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						4.22 (0.259)	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.14 พบว่าเกษตรกรในอำเภอเวียงชัยที่ผ่านการอบรมและไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร ปรากฏดังนี้

1. ด้านการใช้เทคโนโลยีของ สพก. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีของ สพก. ต่อเกษตรกรในอำเภอเวียงชัย โดยภาพรวมของข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.19) แต่เมื่อพิจารณาระดับของข้อเสนอแนะพบว่า ระดับของข้อเสนอแนะเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นำนวัตกรรมการเกษตรที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ใน สพก. (ค่าเฉลี่ย 4.38) จัดหลักสูตรในการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.26) สอบถามความต้องการเรียนรู้ก่อนดำเนินการถ่ายทอด (ค่าเฉลี่ย 4.21) ปรับเปลี่ยนกิจกรรมการสาธิตและฝึกปฏิบัติในการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.08) และใช้สื่อที่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.05) ตามลำดับ

2. ด้านเกษตรกรต้นแบบ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับตัวเกษตรกรต้นแบบ ของเกษตรกรในอำเภอเวียงชัย โดยภาพรวมของข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.15) แต่เมื่อพิจารณาระดับของข้อเสนอแนะ พบว่าระดับของข้อเสนอแนะเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรต้นแบบในการพัฒนา สพก. ให้เป็นรูปธรรม (ค่าเฉลี่ย 4.20) สร้างกระบวนการยอมรับการเปลี่ยนแปลงให้กับเกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย 4.18) จัดศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย 4.14) อบรมเกษตรกรต้นแบบการถ่ายทอดความรู้และฝึกการเป็นวิทยากร (ค่าเฉลี่ย 4.13) และฝึกอบรมเกษตรกรผู้นำที่สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.11) ตามลำดับ

3. ด้านการให้บริการของ ศพก. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการของ ศพก. ต่อตัวเกษตรกรในอำเภอเวียงชัย โดยภาพรวมของข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.31) แต่เมื่อพิจารณาระดับของข้อเสนอแนะ พบว่าระดับของข้อเสนอแนะเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.44) จัดทำป้ายฐานเรียนรู้และองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 4.38) ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของ ศพก. ให้เป็นที่รู้จัก (ค่าเฉลี่ย 4.37) พัฒนาสถานที่ให้เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.18) และ จัดรูปแบบฐานเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน (ค่าเฉลี่ย 4.16) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 สรุปข้อเสนอแนะในการพัฒนา ศพก.

n = 199				
ข้อเสนอแนะ	เฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
1. การใช้เทคโนโลยี	4.19	0.421	มาก	2
2. เกษตรกรต้นแบบ	4.15	0.502	มาก	3
3. การให้บริการ	4.31	0.378	มากที่สุด	1
เฉลี่ยรวม	4.22	0.259	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.15 สรุปได้ว่า ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของ ศพก. ของเกษตรกรในอำเภอเวียงชัย อยู่ในระดับ มากที่สุด (เฉลี่ย 4.22) โดยแบ่งข้อเสนอแนะได้ดังนี้ ข้อเสนอแนะที่ควรมีการพัฒนา มากที่สุด คือ การให้บริการของ ศพก. (ค่าเฉลี่ย 4.31) รองลงมา คือ ด้านการใช้เทคโนโลยี ของ ศพก. (ค่าเฉลี่ย 4.19) และเกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย 4.15) ตามลำดับ

5.3 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก.

ตารางที่ 4.16 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก.

ประเด็น	ระดับการเห็นด้วย (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	1. พัฒนา ศพก.สู่ระบบการเกษตรแบบครบวงจร	0 (0.0)	0 (0.0)	6 (3.0)	56 (28.1)			

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

n=199

ประเด็น	ระดับการเห็นด้วย (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
2. เป็นกลไกในการ ขับเคลื่อนและ ประสานงาน ศพก. แปลงใหญ่/เครือข่าย	0 (0.0)	0 (0.0)	8 (4.0)	71 (35.7)	120 (60.3)	4.56 (0.573)	มากที่สุด	3
3. สร้างและพัฒนา เครือข่าย ศพก. ให้ครบ ทุกพื้นที่/ ศูนย์กลาง บริการทางการเกษตร	0 (0.0)	0 (0.0)	9 (4.5)	105 (52.8)	85 (42.7)	4.38 (0.57)	มากที่สุด	10
4. พัฒนากลุ่มให้มีความ เข้มแข็ง/มีส่วนร่วม สร้างความสามัคคีใน ชุมชน	0 (0.0)	0 (0.0)	7 (3.5)	103 (51.8)	89 (44.70)	4.41 (0.561)	มากที่สุด	9
5. เชื่อมโยงเครือข่าย ระหว่างเกษตรกร ภาครัฐ และเอกชน	0 (0.0)	1 (0.5)	5 (2.5)	101 (50.8)	92 (46.2)	4.43 (0.572)	มากที่สุด	8
6. ผลิตสินค้าให้มีคุณภาพ และมาตรฐานภายใต้ การดำเนินงานโดยใช้ ตลาดนำการผลิต	0 (0.0)	1 (0.5)	7 (3.5)	92 (46.2)	99 (49.7)	4.45 (0.592)	มากที่สุด	6
7. สร้างอุดมการณ์และ แนวคิดในการพัฒนา เพื่อนำไปสู่การพัฒนา อย่างมีส่วนร่วม	0 (0.0)	0 (0.0)	7 (3.5)	91 (45.7)	101 (50.8)	4.47 (0.567)	มากที่สุด	5
8. สร้างหลักสูตรการ เรียนรู้เพื่อพัฒนาการ เพิ่มประสิทธิภาพการ ผลิต การบริหารจัดการ สินค้าเกษตร การสร้าง มูลค่าเพิ่ม	0 (0.0)	0 (0.0)	8 (4.0)	95 (47.7)	96 (48.2)	4.44 (0.573)	มากที่สุด	7

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

n=199

ประเด็น	ระดับการเห็นด้วย (จำนวน/ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
9. ยึดมั่นการปฏิบัติตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	0 (0.0)	0 (0.0)	6 (3.0)	76 (38.2)	117 (58.8)	4.56 (0.555)	มากที่สุด	3
10. บูรณาการสนับสนุน งบประมาณการพัฒนา ศวก. ให้ยั่งยืน	0 (0.0)	0 (0.0)	7 (3.5)	70 (35.2)	122 (61.3)	4.58 (0.562)	มากที่สุด	2
เฉลี่ยรวมทั้งหมด						4.49 (0.346)	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.16 พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศวก. เกษตรกร ในอำเภอเวียงชัย ในภาพรวมเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศวก. ในระดับมากที่สุด (เฉลี่ย 4.49) โดยความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน ศวก. ที่อยู่ในอันดับมากที่สุด 3 อันดับได้ดังนี้ อันดับแรก พัฒนา ศวก. สู่ระบบการเกษตรแบบครบวงจร (ค่าเฉลี่ย 4.66) รองลงมา คือ บูรณาการสนับสนุนงบประมาณการพัฒนา ศวก. ให้ยั่งยืน (ค่าเฉลี่ย 4.58) และ ยึดมั่นการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ค่าเฉลี่ย 4.56) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ โดยจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกร 3) ความคิดเห็น และความพึงพอใจเกี่ยวกับผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการเกษตรของเกษตรกร 4) ความแตกต่างด้านความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความพึงพอใจเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรที่ผ่านการอบรมและไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร 5) ปัญหา ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากร ประชากร คือ เกษตรกรอำเภอเวียงชัยที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร ปี 2563/64 กับกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน 6,855 คน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

ใช้กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรอำเภอเวียงชัย ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตร ทาโร ยามาเน โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.07 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 199 ราย ทำการสุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่กำหนด โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) เกษตรกรที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร ตั้งแต่ปี 2561 – 2564 ทั้งหมด 90 คน ทำการเก็บข้อมูลทั้งหมด โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง

2) เกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร จำนวน 109 คน กำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก จากรายชื่อเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตรแต่ละตำบล

และเก็บข้อมูลจนกว่าจะได้ตัวอย่างครบถ้วนตรงตามจำนวนเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของแต่ละตำบลตามที่กำหนดไว้

1.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด แบ่งออกเป็น 4 ตอน ก่อนนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา เพื่อพิจารณา ตรวจสอบความถูกต้อง และให้คำแนะนำแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งได้ค่า IOC = 0.977 และทำการทดสอบแบบสัมภาษณ์ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ ไปทำการทดสอบ (pertest) กับเกษตรกรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 ราย นำผลการสัมภาษณ์ไปทดสอบหาค่าความเที่ยงได้ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา และค่า Cronbach's alpha ในแต่ละตอนได้ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง 0.73 – 0.95 ซึ่งแสดงว่ามีค่าความเที่ยงอยู่ในระดับสูงจึงสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขหลังจากการทดสอบเรียบร้อยแล้ว ไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 199 ราย

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด และการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของเกษตรกร 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติ t-test

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 56.86 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ปีที่ 4 เกษตรกรส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลัก อาชีพรองรับจ้างทั่วไป จำนวนครัวเรือนเฉลี่ย 3.51 คน เกษตรกรส่วนมากไม่มีตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่มมากที่สุด คือ สมาชิกกลุ่มนาแปลงใหญ่ ประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ย 15.92 ปี รายได้ทางการเกษตรเฉลี่ยต่อครัวเรือน 140,629.15 บาทต่อปี รายได้นอกการเกษตรเฉลี่ย 67,626.19 บาทต่อปี หนี้สินของครัวเรือนเฉลี่ย 21,678.32 บาทต่อปี หนี้สินนอกภาคเกษตรเฉลี่ย 12,492.96 บาทต่อปี แรงงานที่ใช้ทางการเกษตร แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.03 คน แรงงานจ้างประจำเฉลี่ย 1.43 คน แรงงานจ้างรายวันเฉลี่ย 1.38 คน ขนาดพื้นที่ถือครองของตนเองเฉลี่ย 16.57 ไร่ พื้นที่เช่าเฉลี่ย 15.78 ไร่ ที่ดินอื่น ๆ เฉลี่ย 14.37 ไร่ ประเภทเอกสารสิทธิ์พื้นที่ถือครองเป็นประเภท โฉนด นส.4, นส.4 จ มากที่สุด

1.3.2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

1) ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับ ศพก. จากการวัดระดับความรู้เกี่ยวกับ ศพก. ของเกษตรกร จำนวน 20 ข้อ คิดเป็นคะแนน 20 คะแนน พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของ ศพก. โดยจัดแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

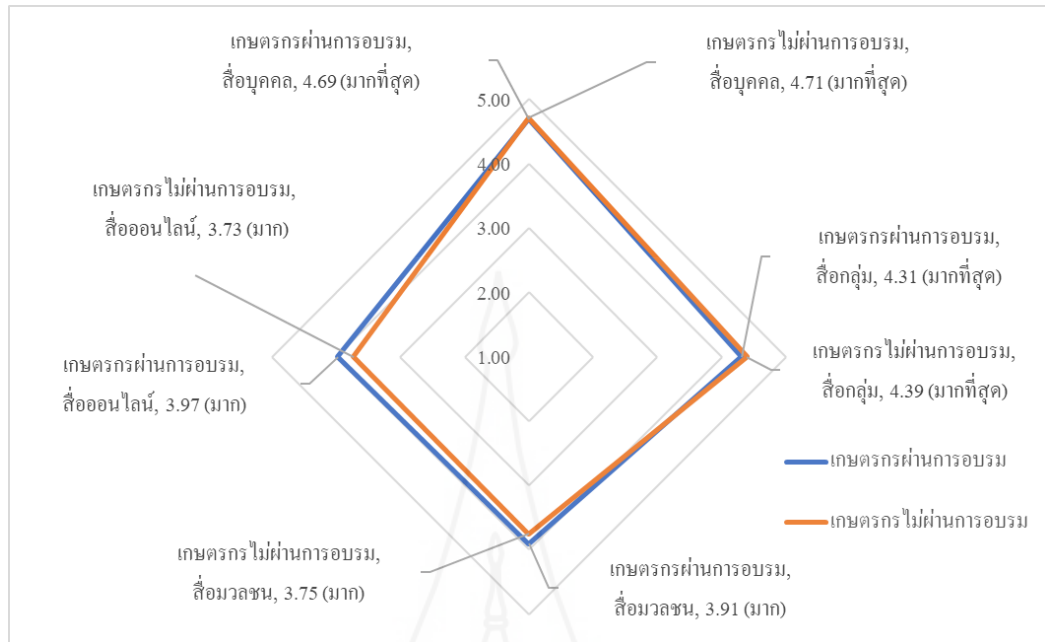
เกษตรกรที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร มีความรู้ ร้อยละ 83.3 อยู่ในระดับมากที่สุด ตอบถูกต้องจำนวน 17 – 20 ข้อคำถามที่ตอบถูกต้องมากที่สุด ร้อยละ 100.0 คือ ศพก. เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร สาขาต่าง ๆ ในอำเภอ และการผลิตสินค้าเกษตรเน้นให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อเป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของชุมชนและเป็นที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตร โดยการจัดงาน Field day ปีละ 1 ครั้ง และร้อยละ 66.7 เกษตรกรตอบผิดมากที่สุด คือ ศพก. ดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรม ศึกษางานทางด้านเกษตร ประมง ปศุสัตว์

เกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร มีความรู้ร้อยละ 90.8 อยู่ในระดับมากที่สุด ตอบถูกต้องจำนวน 17 – 20 ข้อ คำถามที่ตอบถูกต้องมากที่สุด ร้อยละ 100.0 คือ ศพก. เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร สาขาต่าง ๆ ในอำเภอ และศพก. คือศูนย์กลางประสานงานระหว่างเกษตรกรและชุมชนที่ก่อตั้งขึ้นจากนโยบายรัฐบาล และร้อยละ 67.0 คำถามที่ตอบผิดมากที่สุด คือ ศพก. มีการดำเนินงานเพื่อเป็นจุดเรียนรู้

2) ระดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับ ศพก. โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

เกษตรกรที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ระดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรของเกษตรกรที่ผ่านการอบรมภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.22 โดยเมื่อพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท พบว่าได้รับจากสื่อบุคคลมากกว่าสื่ออื่น ๆ รองลงมา คือ สื่อกลุ่ม สื่อออนไลน์ และสื่อมวลชน

เกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ระดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรของเกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.15 โดยเมื่อพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท พบว่าได้รับจากสื่อบุคคลมากกว่าสื่ออื่น ๆ รองลงมา คือ สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์



ภาพที่ 5.1 สรุประดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับ สพก.

1.3.3 ความคิดเห็นต่อประโยชน์และความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน สพก. ของเกษตรกร

1) ความคิดเห็นต่อประโยชน์ของเกษตรกรที่มีต่อ สพก. โดยภาพรวมของเกษตรกรอยู่ในระดับมากที่สุด โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

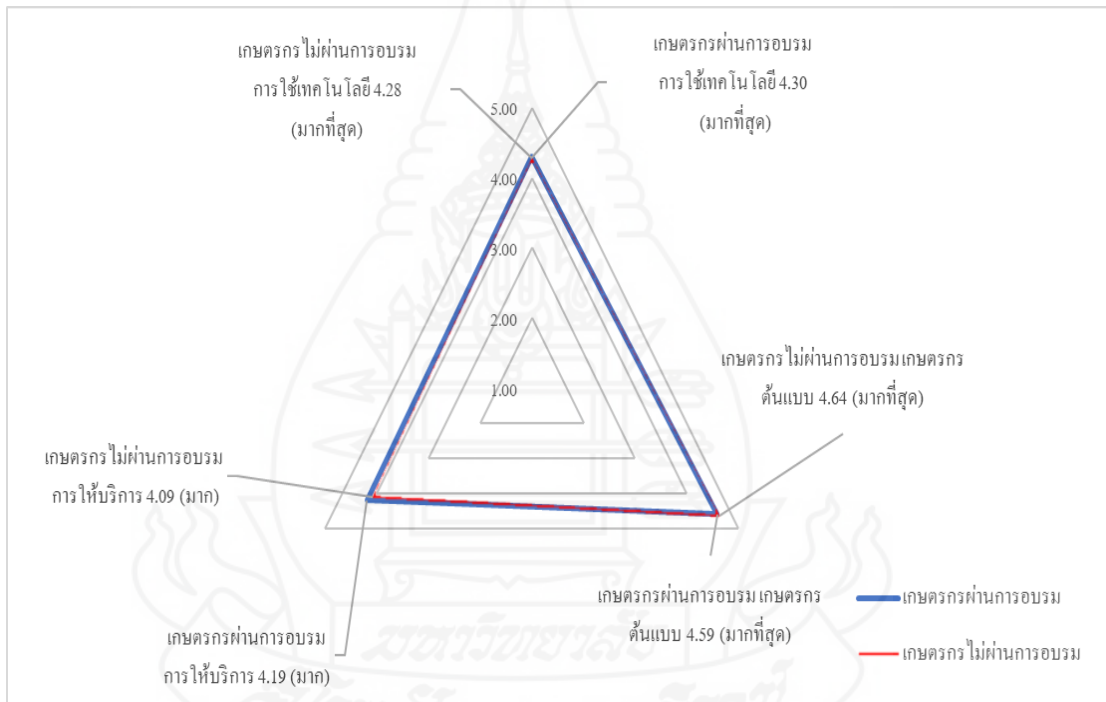
เกษตรกรที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร มีความคิดเห็นต่อประโยชน์ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.46 คือ ความรู้ที่ได้จาก สพก. มีประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานในแปลงของตนเองได้ รองลงมา คือ เกิดความสามัคคีในการทำงานร่วมกัน และมีที่ปรึกษาด้านการเกษตรสามารถกลับมาขอรับการปรึกษาได้ในภายหลัง ตามลำดับ

เกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร มีความคิดเห็นต่อประโยชน์ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.33 คือ เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรที่สามารถแก้ไขปัญหาการเกษตร รองลงมา คือ สามารถนำความรู้ที่ได้นำไปลดต้นทุนการผลิตได้จริง และมีที่ปรึกษาด้านการเกษตรสามารถกลับมาขอรับการปรึกษาได้ในภายหลัง ตามลำดับ

2) ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานของ สพก. โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

เกษตรกรที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ ศพก. ระดับมากที่สุดด้านเกษตรกรต้นแบบ ในหัวข้อ สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเกษตรกรรายอื่น ๆ ได้ รองลงมาด้านการใช้เทคโนโลยีการเกษตร ในหัวข้อ ฐานเรียนรู้มีการใช้สื่อตามความเหมาะสมของพื้นที่ และด้านการให้บริการภายใน ศพก. ในหัวข้อ สถานที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตามลำดับ

เกษตรกรที่ไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ ศพก. ระดับมากที่สุดด้านเกษตรกรต้นแบบ ในหัวข้อ มีความรู้ทักษะ ความพร้อมในการถ่ายทอด รองลงมาด้านการใช้เทคโนโลยีการเกษตร ในหัวข้อ เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างเจ้าของกับเกษตรกร โดยตรง และด้านการให้บริการภายใน ศพก. ในหัวข้อ อุปกรณ์และเทคโนโลยีการสื่อสารต่าง ๆ มีความพร้อมในการฝึกอบรม ตามลำดับ



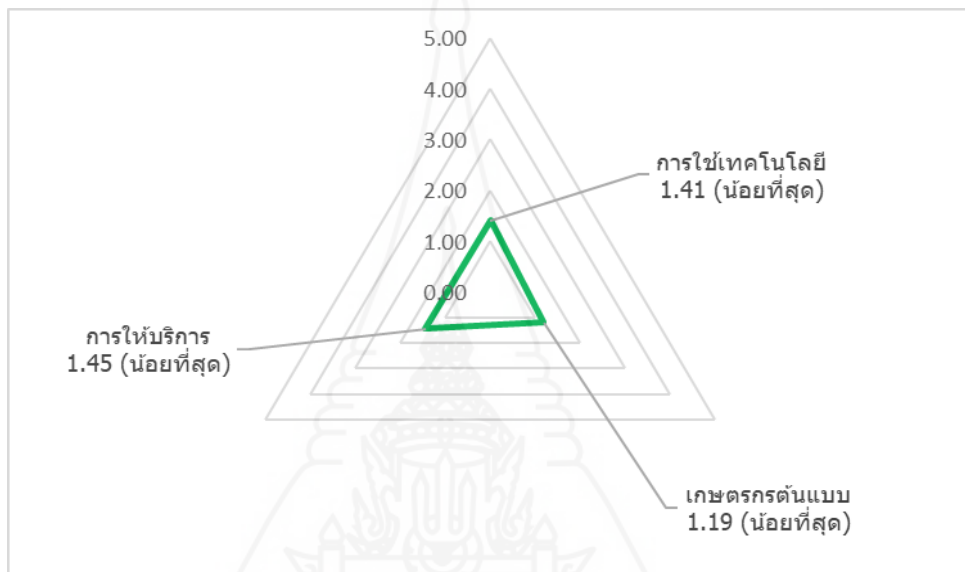
ภาพที่ 5.2 สรุประดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก.

1.3.4 การทดสอบสมมติฐานหาความแตกต่างของตัวแปร

จากการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร พบว่า ทั้ง 2 กลุ่มไม่มีความแตกต่างกัน โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนระดับความรู้ที่ได้รับจากแหล่งความรู้ที่เกษตรกรได้รับมีความแตกต่างกันของเกษตรกรที่ผ่านการอบรมและไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร โดยมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในประเด็นสื่อออนไลน์

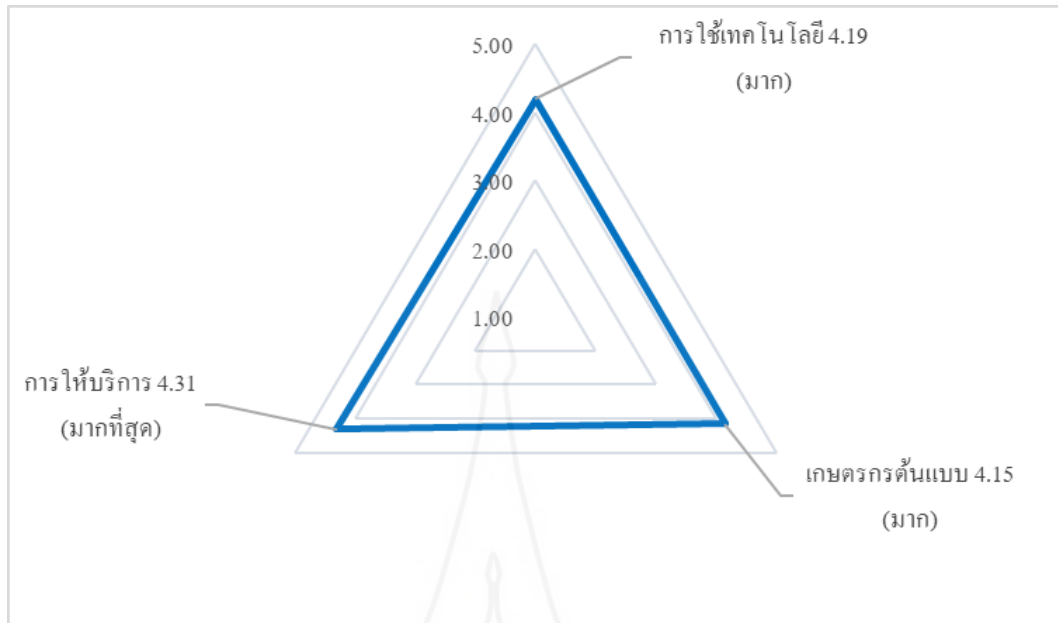
1.3.5 ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก.

1) ปัญหาของการดำเนินงานของ ศพก. ในภาพรวมการเข้ามาศึกษาใน ศพก. มีปัญหาในเกษตรกรต้นแบบน้อยที่สุด โดยด้านที่มีปัญหามากที่สุดจากการเข้าใช้บริการภายใน ศพก. ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการให้บริการภายใน ศพก. เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็นพบว่า ประเด็นที่เกษตรกรคิดว่าเป็นปัญหาในการให้บริการ คือ ไม่มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของ ศพก. ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และฐานการเรียนรู้ไม่มีองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์



ภาพที่ 5.3 สรุประดับปัญหาในการดำเนินงานของ ศพก. ต่อเกษตรกรในอำเภอเวียงชัย

2) ข้อเสนอแนะในการพัฒนา ศพก. ในภาพรวมข้อเสนอแนะจากเกษตรกรอำเภอเวียงชัย ในการพัฒนา ศพก. ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่ควรจะมีการพัฒนามากที่สุด คือ ด้านการให้บริการของ ศพก. ในการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การจัดทำป้ายฐานเรียนรู้และองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของ ศพก. ให้เป็นที่รู้จัก การพัฒนาสถานที่ให้เหมาะสม และการจัดรูปแบบฐานเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน



ภาพที่ 5.4 สรุปข้อเสนอแนะในการพัฒนา ศพก. ในอำเภอเวียงชัย

3) *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก.* ในภาพรวมแนวทางการพัฒนา ศพก. ผู้ระบบการเกษตรแบบครบวงจร การบูรณาการสนับสนุนงบประมาณการพัฒนา ศพก. ให้ยั่งยืน และยึดมั่นการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจ ของเกษตรกร ความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร การหาความแตกต่างของเกษตรกรด้านความรู้ แหล่งความรู้ ความคิดเห็น และความพึงพอใจ ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอเวียงชัย มีสิ่งที่ควรอภิปราย ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจ ของเกษตรกร

2.1.1 *สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล* ผลการวิจัยพบว่า จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนมากเป็นเพศชาย เนื่องจากเพศชายเป็นหัวหน้าครัวเรือนในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับ นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น.114) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 51.9 เป็นเพศชาย เนื่องจากเพศชายเป็นคนทำการเกษตรมากกว่าเพศหญิง เพราะสะดวกและสามารถตอบข้อมูลเกี่ยวกับการเกษตรได้คล่องกว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์มีอายุดำสุด 31 ปี สูงสุด 74 ปี และมีอายุเฉลี่ย 56 ปี ซึ่งสอดคล้องกับ อัญชลี ปัญญาภาว (2559, น. 32)

ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา พบว่าเกษตรกรมีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 55 ปี เกษตรกรร้อยละ 51.3 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สอดคล้องกับ นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 114) พบว่า มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษามากที่สุด จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.51 คน ใกล้เคียงกับ นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 57) พบว่าจำนวนสมาชิกเฉลี่ย 3.53 คน

2.1.2 สภาพทางสังคม พบว่า เกษตรกรที่ตอบแบบสัมภาษณ์ไม่มีตำแหน่งทางสังคม สำหรับการเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 47.2 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มนาแปลงใหญ่ ซึ่งการที่เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันเพราะข้อดีของการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมกันผลิต รวมจำหน่าย ลดความเสี่ยงจากการเกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น การถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง ด้านประสบการณ์ในการทำการเกษตร เฉลี่ย 15 ปี ซึ่งมีความแตกต่างจาก นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 65) พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์เฉลี่ย 10.85 ปี และกวี ดาพลับ (2555, น. 66) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์เฉลี่ย 18.44 ปี อาจเป็นเพราะอายุของเกษตรกรที่ให้สัมภาษณ์ มีความแตกต่างกันทำให้ประสบการณ์ของแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน

2.1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรที่ตอบแบบสัมภาษณ์มีรายได้ของครัวเรือนเกษตรกรเฉลี่ย 104,127.67 บาทต่อปี โดยมีรายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 140,629.15 บาทต่อปี และรายได้นอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 67,626.19 บาทต่อปี และมีหนี้สินของครัวเรือนเฉลี่ย 17,085.64 บาทต่อปี โดยมีหนี้สินภาคเกษตร เฉลี่ย 21,678.32 บาทต่อปี และหนี้สินนอกภาคเกษตร เฉลี่ย 12,492.96 บาทต่อปี จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรในอำเภอเวียงชัยมีรายได้ต่อครัวเรือนมากกว่าหนี้สิน อาจเนื่องมาจากพื้นที่การเกษตรและการประกอบอาชีพมีความหลากหลาย และมีการจัดการด้านการผลิตอย่างเป็นระบบ ทำให้ลดต้นทุนการผลิตรู้จักการใช้ทรัพยากรและการใช้สารชีวภัณฑ์ ลดการใช้สารเคมี ซึ่งแตกต่างกับ กวี ดาพลับ (2555, น. 77) พบว่า รายได้ในภาคเกษตรเฉลี่ย 28,126.15 บาทต่อปี และรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 69,783.59 บาทต่อปี

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับ จำนวนแรงงาน ขนาดพื้นที่ถือครอง และประเภทเอกสารสิทธิ์ พบว่าเกษตรกรในอำเภอเวียงชัย มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.04 คน แรงงานจ้างประจำ เฉลี่ย 1.43 คน และแรงงานจ้างรายวันเฉลี่ย 1.38 คน ขนาดพื้นที่ถือครองส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของตนเองเฉลี่ย 16.57 ไร่ และเป็นโฉนด นส.4, นส.4 จ ซึ่งสอดคล้องกับ นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 114) พบว่าจำนวนแรงงานเฉลี่ย 2.17 คน และพื้นที่ถือครองส่วนใหญ่เป็นของตนเอง

จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรในอำเภอเวียงชัยมีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเองและใช้แรงงานในครัวเรือนมากกว่าจ้างแรงงาน อาจเนื่องจากพื้นที่การถือครองมีจำนวนไม่มากจึงสามารถใช้แรงงานในครัวเรือนได้

2.2 ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกร

จากการศึกษาความรู้ และแหล่งความรู้ของเกษตรกรที่ผ่านการอบรมและไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร พบว่า

2.2.1 ความรู้ของเกษตรกร เกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เกษตรกรที่ตอบถูกมากที่สุด คือ ศพก.เป็นศูนย์กลางถ่ายทอดด้านความรู้ ด้านการเกษตร สาขาต่าง ๆ ในระดับอำเภอ รองลงมา ศพก.คือศูนย์กลางประสานงานระหว่างเกษตรกรและชุมชน ที่ก่อตั้งขึ้นจากนโยบายของรัฐบาล และการผลิตสินค้าเกษตร เน้นให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อเป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตร โดยมีการจัดงาน Field day ปีละ 1 ครั้ง การที่เกษตรกรมีความรู้และตอบถูกได้มากนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรส่วนมากมีการใช้บริการของ ศพก. บ้างและมีการศึกษาข้อมูลด้วยตนเอง หรือมีความสนใจในการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิมเนื่องจากทำให้ต้นทุนการผลิตสูง จึงให้ไปศึกษากับเกษตรกรต้นแบบภายใน ศพก. ทำให้การประเมินความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับ ศพก. อยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับข้อมูลที่เกษตรกรตอบผิดมากที่สุด คือ ศพก. ดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรม ศึกษาดูงานด้านการจัดตั้งกลุ่ม การผลิต การแปรรูป (เฉลี่ย : ศพก. ดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรม ศึกษาดูงานทางด้านการเกษตร ประมง ปศุสัตว์) รองลงมาคือ ศพก. มีการดำเนินงานเพื่อเป็นจุดเรียนรู้ของชุมชน ในการสนับสนุนด้านการเกษตรเพื่อเตรียมความพร้อมไปสู่การเกษตรแบบแปลงใหญ่ เท่านั้น (เฉลี่ย : ศพก. มีการดำเนินงานเพื่อเป็นจุดเรียนรู้ของชุมชนในการสนับสนุนด้านการเกษตรเพื่อเตรียมความพร้อมไปสู่การเกษตรแบบแปลงใหญ่และในรูปแบบอื่น) และ เกษตรกรที่เข้ามารับบริการของ ศพก. ต้องเป็นเกษตรกรที่ผ่านการขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตรเท่านั้น (เฉลี่ย : เกษตรกรที่เข้ามารับบริการของ ศพก. ไม่จำเป็นต้องเป็นเกษตรกรที่ผ่านการขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร) ซึ่งสอดคล้องกับพิเชษฐ ศรีป่า (2557, น. 3) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงปางมะโอ พบว่าเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์และการดำเนินงานของศูนย์ในระดับมากที่สุด

2.2.2 แหล่งความรู้ของเกษตรกร ที่ได้จากสื่อบุคคล สื่อแบบกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ พบว่า แหล่งความรู้ด้านสื่อบุคคลเป็นสื่อที่เกษตรกรได้รับมากที่สุด ส่วนใหญ่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื่องจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีการออกพื้นที่

เพื่อติดตามผลการดำเนินงาน เยี่ยมเยียน พบปะ พูดคุยเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาเรื่องการเกษตรและเรื่องอื่น ๆ ตามสภาพแต่ละพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับ นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 116) พบว่าแหล่งความรู้ของเกษตรกรระดับมากที่สุด ได้แก่ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร และเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ

2.3 ความคิดเห็นต่อประโยชน์และความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน ศพก.ของเกษตรกร

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อประโยชน์ และความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน ศพก.ของเกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร พบว่า

2.3.1 ความคิดเห็นต่อประโยชน์ของเกษตรกรที่มีต่อ ศพก. ที่ผ่านการอบรมและไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นมากที่สุดในการนำความรู้ไปใช้การปฏิบัติงานในแปลงของตนเอง เกิดความสามัคคีในการทำงานร่วมกัน สามารถแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรได้ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับนำไปลดต้นทุนการผลิตได้จริง ซึ่งทำให้เกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการภายใน ศพก. มีความคิดเห็นที่ดีต่อการเข้ามาศึกษาเรียนรู้ แต่มีเกษตรกรบางส่วนให้ความคิดเห็นว่าไม่สามารถปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบพืชเชิงเดี่ยวเป็นแบบผสมผสาน และวิธีการใช้เครื่องมือทางการเกษตรยังไม่เหมาะสม อาจเนื่องจากเกษตรกร ยังไม่เปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพราะยึดติดกับวัฒนธรรม เครื่องมือแบบเดิมทำให้ความคิดเห็นไม่สอดคล้องกับแบบสัมภาษณ์ที่ได้นำไปสอบถาม ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของความคิด Ferguson, L.W. (1952, pp. 81) ได้แบ่งองค์ประกอบความคิดเห็นไว้ทางด้านความคิดความเข้าใจ ด้านท่าทีความรู้สึก และด้านพฤติกรรมหรือด้านการปฏิบัติ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบเป็นตัวแสดงความรู้สึกว่าเกิดการยอมรับหรือปฏิเสธได้

2.3.2 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานของ ศพก. ที่ผ่านการอบรมและไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินงานของ ศพก. ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ ด้านการใช้เทคโนโลยีการเกษตรและเครื่องจักรกล ด้านเกษตรกรต้นแบบ และด้านการให้บริการของ ศพก. ซึ่งเกษตรกรส่วนมากมีความพึงพอใจในตัวเกษตรกรต้นแบบมากที่สุดในเรื่องการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเกษตรกรรายอื่น ๆ ที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้ภายใน ศพก. และเกษตรกรมีความรู้ ทักษะในการถ่ายทอดทำให้เกษตรกรที่เข้ามามีความพึงพอใจและอยากกลับเข้ามาเรียนรู้อีกครั้ง สอดคล้องกับทฤษฎีความพึงพอใจของอารี เพชรสุด (2530, น. 58 - 59) พบว่า ความพึงพอใจในการทำงานสามารถส่งผลให้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้น สำหรับความพึงพอใจน้อยที่สุดในด้านการให้บริการของ ศพก. เรื่องแผนการอบรมที่ไม่ชัดเจน และฐานเรียนรู้ไม่มีความพร้อมในการเรียนรู้

อาจเนื่องจากบางครั้งเจ้าของ ศพก. ต้องมีกิจกรรมของตนเองหรือการพัฒนาฐานการเรียนรู้ยังไม่สอดคล้องกับเกษตรกรที่ต้องการมาเข้าศึกษาเรียนรู้

2.4 อภิปรายการทดสอบสมมติฐานหาความแตกต่างของตัวแปร โดยภาพรวม พบว่าเกษตรกรที่ผ่านการอบรมและไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ไม่มีความแตกต่างกันทั้งทางด้าน ความรู้ ความคิดเห็น และความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ ศพก. แต่มีความแตกต่างด้านแหล่งความรู้ ในประเด็นสื่อออนไลน์โดยมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรมีความตื่นตัวและมีโอกาสเรียนรู้การเข้าถึงสื่อออนไลน์จึงเข้าใจและสามารถเข้าถึงสื่อออนไลน์ได้ง่าย สะดวกในการค้นหาข้อมูล ซึ่งแตกต่างจาก อัญชลี ปัญญาควาว (2557, น. 58) พบว่าการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรพบว่าเกษตรกรร้อยละ 87.3 ได้รับแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ได้รับเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้ฯ จากเสียงตามสายหมู่บ้านและเสียงตามสายของค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

2.5 ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก.

จากการศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก. ของเกษตรกรที่ผ่านการอบรมและไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรการเรียนรู้ตามกระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร พบว่า

2.5.1 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของ ศพก. โดยภาพรวม พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในเรื่องการให้บริการของ ศพก. มากที่สุด เช่น ไม่มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของ ศพก. สถานที่ไม่เอื้ออำนวยในการเรียนรู้ รองลงมาปัญหาด้านการใช้เทคโนโลยีการเกษตร เช่น การใช้สื่อที่ไม่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้ กิจกรรมสาธิตและฝึกปฏิบัติไม่เหมาะสม และปัญหาด้านเกษตรกรต้นแบบ เช่น เกษตรกรขาดแรงจูงใจในการพัฒนา ศพก. และองค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร ซึ่งปัญหาเหล่านี้อาจเป็นเพราะแต่ละพื้นที่และความสนใจของเกษตรกรแต่ละคนไม่ตรงกัน ทำให้เกิดปัญหาในการพัฒนา ศพก. ให้ตรงกับความต้องการของเกษตรกรได้ทุกคน จึงทำให้มีเกษตรกรบางส่วนเท่านั้นที่มีความสนใจทางด้านเกษตรและต้องการพัฒนา ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำการเกษตรแบบเดิมถึงจะมาใช้บริการของ ศพก. ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อัญชลี ปัญญาควาว (2557, น. 61 – 73) พบว่าเกษตรกรไม่มีความพร้อม แปลงเรียนรู้อยู่ไกล ฐานการเรียนรู้ยังไม่พร้อม หลักสูตรไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร

2.5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของ ศพก. โดยภาพรวม พบว่าเกษตรกรมีข้อเสนอแนะให้พัฒนาด้านการบริการของ ศพก. มากที่สุด โดยเฉพาะเรื่องการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวกในการเรียนรู้ และการจัดทำป้ายฐานเรียนรู้ องค์กรความรู้ที่เป็นประโยชน์ภายใน สพก. ซึ่งพบว่า สพก. แต่ละศูนย์ยังขาดและหากมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้มากกว่านี้อาจทำให้มีเกษตรกรมีความสนใจและอยากเข้ามาเรียนรู้มากขึ้น ซึ่งแตกต่างจาก นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 125 – 127) พบว่า ควรพัฒนาด้านการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร ส่งเสริมให้หน่วยงานภาคีเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา สพก. และทำแปลงตัวอย่างหรือแปลงสาธิตเพื่อใช้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ร่วมกัน

2.5.3 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ สพก. โดยภาพรวม พบว่าเกษตรกรเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ สพก. มากที่สุด คือ พัฒนา สพก. ผู้ระบบการเกษตรแบบครบวงจร อาจเป็นเพราะเกษตรกรต้องการเข้ามาศึกษาเรียนรู้ในศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร แล้วสามารถนำกลับไปปฏิบัติได้จริงในทุกกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ นันทริยา สุวรรณล้อม (2559, น. 117-118) พบว่าเกษตรกรต้องการพัฒนาแปลงเรียนรู้ให้มีความพร้อมมีตัวอย่างจริง

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกรเจ้าของ สพก.

1) จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรเจ้าของศูนย์ยังขาดความรู้ด้านการเกษตรอยู่ ดังนั้น เกษตรกรเจ้าของ สพก. ควรหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มพูนให้ตนเองอยู่ตลอดเวลา และทันต่อสถานการณ์ ศึกษาปัญหาในพื้นที่ จะได้เป็นตัวอย่างแก่เกษตรกรในพื้นที่และต่างพื้นที่

2) ควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตรของเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรรุ่นใหม่ เด็กและเยาวชน เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกให้มีความรัก ภาคภูมิใจ เห็นความสำคัญ และสืบทอดอาชีพการเกษตรต่อไป เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 56 ปี

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรให้การส่งเสริมสนับสนุนเกษตรกรเจ้าของ สพก. อย่างต่อเนื่อง เช่น ให้ความรู้ด้านการเกษตรตามหลักวิชาการ ถอดองค์ความรู้ พัฒนาด้านเทคโนโลยี การตลาด โดยจัดให้ตรงกับความต้องการของเกษตรกร เพื่อให้เกิดประโยชน์ที่แท้จริง เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาของเกษตรกรต้นแบบ คือ องค์กรความรู้ของเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกรที่จะเข้ารับการศึกษาเรียนรู้ และการขาดแรงจูงใจในการพัฒนา สพก.

2) จากการศึกษาพบว่า ฐานการเรียนรู้และการให้บริการของ ศพก. ยังไม่เป็นที่พอใจของเกษตรกรที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ควรเป็นที่เล็งในการปรับปรุงฐานเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาวะปัจจุบัน ท้นต่อสถานการณ์ โรค แมลงในปัจจุบัน

3) จากการศึกษาพบว่า สื่อที่เกษตรกรได้รับน้อย คือ สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรหาช่องทางการประชาสัมพันธ์การทำงานของ ศพก. เช่น แจกประชุมประจำเดือน หัวหน้าส่วน กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการดำเนินงานของ ศพก. และ ตั้งกลุ่ม Line และ Facebook ในการติดต่อประสานงาน และให้ข้อมูลข่าวสารของการดำเนินงานของ ศพก.

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) จากการศึกษาพบว่า องค์กรความรู้ภายใน ศพก. ยังไม่สามารถถ่ายทอดให้เป็นรูปธรรมได้ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนองค์ความรู้ วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตแก่ ศพก.

2) จากการศึกษาพบว่า การดำเนินงานของ ศพก. ยังไม่เป็นที่รู้จักของเกษตรกร ดังนั้น ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของ ศพก. ให้เป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชน เช่น การจัดงานมหกรรมแสดงและจำหน่ายสินค้าของเกษตรกร การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตร การแสดงผลงานของปราชญ์เกษตรกร

3.1.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ควรกำหนดนโยบายให้ ศพก. เป็นแปลงตัวอย่าง แปลงสาธิต ที่เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ทางด้านการเกษตร พร้อมสนับสนุนการปรับภูมิทัศน์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกภายในศูนย์ฯ และเส้นทางคมนาคมในการเดินทาง เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า สถานที่ยังไม่เอื้ออำนวยต่อการศึกษาเรียนรู้ใน ศพก. และไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกเท่าที่ควร

2) ควรมีการจัดสรรงบประมาณ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมของเกษตรกรภายใน ศพก. เพื่อให้สามารถเป็นแหล่งศึกษาดูงานและถ่ายทอดความรู้แก่บุคคลที่สนใจได้ เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า วัสดุอุปกรณ์ในการถ่ายทอดความรู้ภายใน ศพก. ยังไม่เพียงพอ รวมถึงเครื่องมือโสตทัศน เพื่อให้เห็นสมัยต่อการพัฒนาด้านการเกษตร

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน

3.2.2 ควรมีการศึกษาความคาดหวังหรือแรงจูงใจต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดทิศทาง หรือวางแผนการดำเนินงานให้ตรงตามความคาดหวังของเกษตรกร

3.2.3 ควรศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เพื่อหาแนวทางการพัฒนาให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

3.2.4 ควรมีการศึกษาวิจัยประเมินผลการดำเนินงาน โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เพื่อหาแนวทางบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่



บรรณานุกรม



บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาชุมชน. (2563). *ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน กรมพัฒนาชุมชน*. อำเภอเวียงชัย จังหวัด เชียงราย: สำนักงานพัฒนาชุมชน.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). *การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (2564). *คู่มือการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร*. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- _____. (2564). *ระบบการรายงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร*. สืบค้นจาก <https://learningpoint.doae.go.th/>
- กวี ดาพลับ. (2555). *การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในอำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- กวีณาภรณ์ ชัยสุภักข์. (2555). *การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาด้านการเกษตรของตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมาจังหวัดนครราชสีมา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เกล็ดแก้ว รุ่งลือ. (2548). *ความพึงพอใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- กัณตินี แวโนะ (2550). *ความเข้าใจและการปรับใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียง กรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ ส่งเสริมการเกษตร). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- จินดา ขลิบทอง. (2544). *กระบวนการวิจัยทางส่งเสริมการเกษตร*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยเพื่อการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร*. (หน่วยที่ 3, น.20). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2545). *การนำสารสนเทศและสื่อไปใช้ในการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมการเกษตร*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชา สารสนเทศและสื่อที่ใช้ในการส่งเสริมการเกษตร*. (หน่วยที่ 6, น.9). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เขาวนิ คมแก้ว. (2555). *ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการเข้าร่วมโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2553/2554 รอบที่ 2 ในเขตอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

- ดิเรก ฤกษ์ห่อราย. (2527). *การส่งเสริมการเกษตร หลักการและวิธีการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 1)
กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชนพล นาคะตะเพยกลาง. (2555). *ศูนย์การเรียนรู้*. สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/197420>.
- นภคณ ชัยขงสกุล. (2554). *การจัดการเรียนรู้แบบศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center)*. สืบค้นจาก
<https://sornordon.wordpress.com/>
- นันทริยา สุวรรณล้อม. (2559). *การพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญธรรม จิตต์อนันต์. (2536). *การจำแนกวิธีการส่งเสริมการเกษตร*. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
_____. (2540). *การส่งเสริมการเกษตร*. (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญทวี จำปา. (2548). *การใช้แนวทางการส่งเสริมแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืน :
ศึกษาเฉพาะกรณี โครงการจัดการที่ดินบนพื้นที่ลาดชันในประเทศไทย* .
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์/กรุงเทพฯ. DOI :
https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_Doi=
- ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543) . *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา* .กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525. (2525, 25 พฤศจิกายน). *ราชบัณฑิตยสภา*.
หน้า 288.
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ . (2543). *การพัฒนากระบวนการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตลำไย
ในเขตภาคเหนือ ประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการ
วิจัย.
_____. (2545). *แนวคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ใน ประมวลสาระชุดวิชา การ
ส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* (หน่วยที่ 4, น. 223 – 232). นนทบุรี: มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2556). *แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร. ใน ประมวลสาระชุดวิชา
การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา*. (หน่วยที่ 4, น. 4-19, 4-50). นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- พิสิทธิ์ รัตนะ. (2557). การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนบ้านถ่อนนาถ้ำ ในจังหวัดอุดรธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- พิเชษฐ ศรีปา. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงปางมะโอ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาศาสตร์พยาบาล). มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค. (2557). การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาวิทยานิพนธ์ชั้น 2* (หน่วยที่ 6 – 7. หน้า 6 - 48). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ (2554). *แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับความรู้และการจัดการความรู้*. การจัดการความรู้เพื่องานส่งเสริมการเกษตร. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี.
- ภณิดา ชัยปัญญา. (2541). *ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อกิจกรรมไร่นาสวนผสมภายใต้โครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรของจังหวัดเชียงราย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ภัทรชานนท์ สายแก้ว. (2561). การจัดการความรู้ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรด้านข้าวในจังหวัดนครพนม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรและสหกรณ์ ส่งเสริมการเกษตร). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2564). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พุทธศักราช 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วรวัจน์ นนทิจันทร์. (2554). *ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการเพาะปลูกข้าวในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ชัยภูมิ และเลย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2561). *การบริหารจัดการยุคดิจิทัล*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โพธิ์เพชร.
- เวียงคอน บุญผาสุก. (2555). *ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการผลิตและการตลาด ผักปลอดสารพิษบ้านนาแสนคำ อำเภอเมืองไชย แขวงอุดมไชย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สงวน คำรศ. (2551). *ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาล ตำบลท่าวังผา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์.

- สมคิด แสงมณี. (2554). *ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของโครงการขยายผลโครงการหลวงห้วยเป้า อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สาธิต กาละพวก. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดใช้สารเคมีทางการเกษตร ตำบลจอมทอง อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- สุพรรณ บุตรด้วง. (2560). *แนวทางพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- สุพัชร์ อนันตบุญพงศ์. (2555). *ความพึงพอใจของเกษตรกรในการประกอบอาชีพทำนาในตำบลชัยบุรี อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สุวรรณ เจริญเสาวภาคย์ และคณะ. (2548). *การจัดการความรู้*. กรุงเทพมหานคร: ก. พลพิมพ์.
- สุรพงษ์ คงศักดิ์ และธีรชาติ ธรรมวงศ์. (2551). *การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC)*. สืบค้นจาก http://mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=656&articlegroup_id=146.2551.
- สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงชัย. (2563). *แผนพัฒนาการเกษตร*. จังหวัดเชียงราย.
- สำนักงานบริหารงานทะเบียน. (2563). *ข้อมูลประชากรอำเภอเวียงชัย*. กรมการปกครอง.
- อัญชลี ปัญญาควาว. (2559). *แนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอคอกคำใต้ จังหวัดพะเยา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต)มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- อาทิตย์ ทองพิมพ์. (2556). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการขึ้นทะเบียนพืชเศรษฐกิจ ในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี*. (การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 4). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- อารี เพชรผุด. (2530). *มนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน*. ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- Best, John W. (1977). *Research in Education*. (3 rd edition). New Jersey: Prentice Hall.
- Ferguson, L.W. (1952). *Personallity Measurement*. New York : McGraw - Hill Book Co.
- Good, Carter V. (1973). *Dictionary of education*. New York: Mc Graw-Hill.



ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาคผนวก ก
ค่าความเชื่อมั่นจากผู้เชี่ยวชาญ



**ตารางสรุปผลวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแบบสอบถามโครงการวิจัย
เรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย**

คำชี้แจง : แบบประเมินความเที่ยงตรง (IOC) ของเครื่องมือการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อคำถาม มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะทำการประเมินความเที่ยงตรงในตอนที่ 2 – 4 โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง

+1	=	แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม
0	=	ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่
-1	=	แน่ใจว่าคำถามไม่มีความเหมาะสม

ข้อ	รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
ความรู้เกี่ยวกับ ศพก. ของเกษตรกร						
1.	ศพก. เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดด้านความรู้ ด้านการเกษตร สาขาต่าง ๆ ในระดับอำเภอ	+1	+1	0	0.667	ใช้ได้
2.	ที่ตั้งของ ศพก. หลักหนึ่งอำเภอมีเพียงหนึ่งศูนย์เท่านั้น	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.	ศพก. คือศูนย์กลางประสานงานระหว่าง เกษตรกรและชุมชน ที่ก่อตั้งขึ้นจากนโยบายรัฐบาล	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.	ศพก. มีองค์ประกอบ คือ เกษตรกรต้นแบบ แปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ และหลักสูตรการเรียนรู้	+1	+1	0	0.667	ใช้ได้
5.	บุคคลที่สามารถถ่ายทอดความรู้ต้องเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น <i>(เฉลย: บุคคลที่สามารถถ่ายทอดได้ทั้งเกษตรกร เจ้าหน้าที่รัฐ เอกชน ประชาชน ออม. เกษตรกรผู้นำ ฯลฯ)</i>	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ข้อ	รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความ คิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
6.	ศพก. มีหน้าที่ให้ความรู้ ด้านวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร ให้กับเกษตรกรในพื้นที่อำเภอที่ตั้ง ศพก.อยู่เท่านั้น <u>(เฉลย: ศพก.มีหน้าที่ให้ความรู้ด้านวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร ให้กับเกษตรกรในพื้นที่อำเภอที่ตั้ง ศพก. ได้ทุกที่)</u>	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
7.	ศพก. มีโครงสร้างการบริหารงานโดยคณะกรรมการ ศพก. แต่งตั้ง โดยประธานคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับจังหวัด	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
8.	คณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอมีเกษตรอำเภอทำหน้าที่เป็น ประธาน และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ <u>(เฉลย: ประธาน คือ ประธาน ศพก.แปลงใหญ่อำเภอ เลขานุการเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร)</u>	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
9.	บุคคลที่ทำหน้าที่ประธาน ศพก. ต้องเป็นเกษตรกรที่ผ่านการขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรเท่านั้น	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
10.	ศพก. มีการในดำเนินงานในรูปแบบสหกรณ์ <u>(เฉลย: ศพก. มีหน้าที่ในการดำเนินงานในรูปแบบการส่งเสริม การลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต ส่งเสริมการรวมกลุ่ม)</u>	+1	+1	0	0.667	ใช้ได้
11.	คณะกรรมการบริหารงาน ศพก. มีวาระการปฏิบัติหน้าที่ 2 ปี	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
12.	เกษตรกรที่เข้ารับบริการของ ศพก. ต้องเป็นเกษตรกรที่ผ่านการขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตรเท่านั้น <u>(เฉลย: เกษตรกรที่เข้ารับบริการของ ศพก. ไม่จำเป็นต้อง เป็นเกษตรกรที่ผ่านการขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริม การเกษตร)</u>	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
13.	การผลิตสินค้าเกษตร เน้นให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อเป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตร โดยมีการจัดงาน Field day ปีละ 1 ครั้ง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ข้อ	รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความ คิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
14.	ศพท. มีการดำเนินงานเพื่อเป็นจุดเรียนรู้ของชุมชน ในการสนับสนุน ด้านการเกษตรเพื่อเตรียมความพร้อมไปสู่การเกษตรแบบแปลงใหญ่ เท่านั้น <u>(เฉลย: ศพท. มีการดำเนินงานเพื่อเป็นจุดเรียนรู้ของชุมชนใน การสนับสนุนด้านการเกษตรเพื่อเตรียมความพร้อมไปสู่การเกษตร แบบแปลงใหญ่และในรูปแบบอื่น)</u>	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
15.	ศพท. ดำเนินกิจกรรมเผยแพร่ข่าวสาร ด้านการผลิต การตลาด และทางเลือกอาชีพแก่เกษตรกรในชุมชน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
16.	ศพท. ดำเนินงานมีการจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่เพาะปลูกร่วมกับ ชุมชน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
17.	ศพท. ช่วยประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและช่วยเหลือ เกษตรกรด้านความจำเป็นพื้นฐาน <u>(เฉลย: ศพท. ช่วยประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ ช่วยเหลือเกษตรกรด้านการเกษตร)</u>	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
18.	ศพท. เป็นจุดเรียนรู้ของเกษตรกรในด้านเกษตร ปศุสัตว์ ประมง	+1	+1	0	0.667	ใช้ได้
19.	ศพท. ดำเนินกิจกรรม การจัดฝึกอบรม ศึกษาดูงานทางด้านการ จัดตั้งกลุ่ม การผลิต การแปรรูป <u>(เฉลย: ศพท. ดำเนินกิจกรรม การฝึกอบรม ศึกษาดูงาน ทางด้านการเกษตร ประมง ปศุสัตว์)</u>	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
20.	ศพท. ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการประกอบอาชีพของ เกษตรกรด้านวิชาการ	+1	+1	0	0.667	ใช้ได้

ข้อ	รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความ คิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
2.2 แหล่งความรู้ของเกษตร						
สื่อบุคคล						
21.	เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
22.	เจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรฯ (ประมง, ปศุสัตว์, พัฒนาที่ดิน ฯลฯ)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
23.	เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่น ๆ (กสน., พัฒนาชุมชน, สหกรณ์ การเกษตร)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
24.	เจ้าหน้าที่เทศบาล/ อบต.	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
25.	ประธาน ศพก. เครือข่าย	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
26.	เกษตรกรผู้นำ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
27.	ปราชญ์ชาวบ้าน, อคม., เกษตรกรรุ่นใหม่	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
สื่อกลุ่ม						
28.	การศึกษาดูงาน/ทัศนศึกษา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
29.	การอบรม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
30.	การประชุม/ประชุมกลุ่มย่อย	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
31.	ศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
32.	การจัดงานวันสาธิต	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
สื่อมวลชน						
33.	โทรทัศน์	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
34.	หอกระจายข่าว	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
35.	นิทรรศการ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
36.	หนังสือพิมพ์	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
37.	เอกสารแผ่นพับ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
38.	โปสเตอร์	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
39.	ป้ายประชาสัมพันธ์	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
40.	วารสาร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ข้อ	รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความ คิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
สื่อออนไลน์						
41.	เว็บไซต์ (Website)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
42.	ไลน์ (Line)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
43.	เฟสบุ๊ก (Facebook)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
44.	ยูทูป (Youtube)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
45.	กูเกิล (Google)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกร						
3.1 ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อ ศพก.						
46.	ความรู้ที่ได้จาก ศพก. มีประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานในแปลงของตนเอง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
47.	เกิดความสามัคคีในการทำงานร่วมกัน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
48.	มีการเชื่อมโยงระหว่างเกษตรกรและหน่วยงานภาครัฐ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
49.	เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในด้านการเกษตรมากยิ่งขึ้น อย่างเป็นรูปธรรม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
50.	ทำให้เกิดเครือข่ายการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
51.	เป็นช่องทางการประสานงานระหว่างเกษตรกรกับหน่วยงานราชการและเอกชน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
52.	เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรที่สามารถแก้ไขปัญหาการเกษตรในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
53.	ทำให้มีการใช้และพัฒนาเครื่องมือทางการเกษตรได้อย่างเหมาะสม	+1	+1	0	0.667	ใช้ได้
54.	สามารถปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบพืชเชิงเดี่ยวเป็นแบบผสมผสาน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ข้อ	รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความ คิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
55.	ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านการเกษตรร่วมกัน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
56.	เกิดการสร้างเครือข่ายด้านการตลาด	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
57.	ฐานเรียนรู้ภายใน ศพก. สามารถตอบสนองความต้องการได้ อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
58.	มีการกระตุ้นและการส่งเสริมจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
59.	สามารถนำความรู้ที่ได้จาก ศพก.นำไปลดต้นทุนการผลิตได้ จริง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
60.	มีที่ปรึกษาด้านการเกษตรและสามารถกลับมาขอรับการปรึกษา ได้ในภายหลัง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.2 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการใช้บริการของ ศพก.						
การใช้เทคโนโลยีของ ศพก.						
61.	มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
62.	การสืบค้นข้อมูลทาง Internet ได้ทันต่อการบริการ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
63.	เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างเจ้าของกับเกษตรกรโดยตรง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
64.	การถ่ายทอดความรู้ที่ทันต่อสถานการณ์	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
65.	ฐานเรียนรู้มีการใช้สื่อตามความเหมาะสมของพื้นที่	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
เกษตรกรต้นแบบ						
66.	มีความเต็มใจในการถ่ายทอดเทคโนโลยีหลักสูตรเรียนรู้ของ ศพก.	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
67.	มีความรู้ทักษะ ความพร้อมในการถ่ายทอด	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
68.	ประสบความสำเร็จในกิจกรรมการเกษตรในพื้นที่	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
69.	สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเกษตรกรรายอื่นๆได้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
70.	มีความสามารถในการสื่อสารทำความเข้าใจกับผู้อื่นได้ดี	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ข้อ	รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความ คิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
การให้บริการของ ศพก.						
71.	มีแผนการอบรมที่ชัดเจน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
72.	ฐานเรียนรู้มีความพร้อมในการเรียนรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
73.	สถานที่เอื้อต่อการเรียนรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
74.	ระยะเวลาในการอบรมเหมาะสมกับหลักสูตร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
75.	อุปกรณ์และเทคโนโลยีการสื่อสารต่าง ๆ มีความพร้อมในการฝึกอบรม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
ตอนที่ 4 ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก.						
4.1 ปัญหาในการดำเนินงานของ ศพก.						
การใช้เทคโนโลยีของ ศพก.						
76.	การใช้สื่อที่ไม่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้	+1	+1	0	0.677	ใช้ได้
77.	กิจกรรมการสาธิตและฝึกปฏิบัติในการถ่ายทอดเทคโนโลยีของ ศพก. ไม่เหมาะสม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
78.	เทคโนโลยีที่มีภายใน ศพก. ยังไม่ตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของเกษตรกร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
79.	ศพก. ยังไม่นำนวัตกรรมการเกษตรที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
80.	หลักสูตรในการถ่ายทอดเทคโนโลยีไม่เหมาะสม	+1	0	+1	0.667	ใช้ได้
เกษตรกรต้นแบบ						
81.	เกษตรกรต้นแบบขาดทักษะในการถ่ายทอดความรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
82.	องค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
83.	เกษตรกรต้นแบบขาดแรงจูงใจในการพัฒนา ศพก.	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
84.	เกษตรกรต้นแบบไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงระบบการเกษตรแบบใหม่	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
85.	เกษตรกรต้นแบบไม่อยู่ประจำใน ศพก.	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ข้อ	รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความ คิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
การให้บริการของ ศพก.						
86.	ฐานการเรียนรู้ไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
87.	สถานที่ไม่เอื้ออำนวยในการเรียนรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
88.	ฐานการเรียนรู้ไม่มีองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
89.	ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
90.	ไม่มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของ ศพก. ทำให้ เกษตรกรไม่รับทราบข้อมูลว่ามีแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่และ พื้นที่ใกล้เคียง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนา ศพก.						
การใช้เทคโนโลยีของ ศพก.						
91.	ใช้สื่อที่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
92.	ปรับเปลี่ยนกิจกรรมการสาธิตและฝึกปฏิบัติในการถ่ายทอด เทคโนโลยีของ ศพก. ให้เหมาะสม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
93.	สอบถามความต้องการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีการ เกษตรของ เกษตรกรก่อนดำเนินการถ่ายทอด	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
94.	นำนวัตกรรมการเกษตรที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ใน ศพก.	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
95.	จัดหลักสูตรในการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้เหมาะสม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
เกษตรกรต้นแบบ						
96.	อบรมเกษตรกรต้นแบบในการถ่ายทอดความรู้และฝึกการเป็น วิทยากร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
97.	จัดศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
98.	สร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรต้นแบบในการพัฒนา ศพก. ให้เป็น รูปธรรม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
99.	สร้างกระบวนการยอมรับการเปลี่ยนแปลงให้กับเกษตรกร ต้นแบบ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ข้อ	รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความ คิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
100.	ฝึกอบรมเกษตรกรผู้นำที่สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
การให้บริการของ สพก.						
101.	จัดรูปแบบฐานเรียนรู้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
102.	พัฒนาสถานที่ให้เหมาะสมในการเรียนรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
103.	จัดทำป้ายฐานเรียนรู้และองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
104.	จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
105.	ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของ สพก. ให้เป็นที่รู้จัก	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.3 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ สพก.						
106.	ควรพัฒนา สพก. ให้มีความพร้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติ เพื่อเชื่อมโยงไปสู่ระบบการเกษตรแบบครบวงจร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
107.	ใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนและประสานงานทำงานร่วมกัน ระหว่าง สพก. แปลงใหญ่ และเครือข่าย	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
108.	สร้างและพัฒนาเครือข่าย สพก. ให้ครอบคลุมกิจกรรมในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางบริการทางการเกษตร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
109.	พัฒนากลุ่มให้มีความเข้มแข็ง ยึดหลักการมีส่วนร่วม สร้างความสามัคคีในชุมชน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
110.	เชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างเกษตรกร ภาครัฐ และเอกชน ให้เป็นรูปธรรม และมีความยั่งยืน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
111.	ผลิตสินค้าให้มีคุณภาพและมาตรฐานภายใต้การดำเนินงานโดยใช้ตลาดนำการผลิต	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
112.	สร้างอุดมการณ์และแนวคิดในการพัฒนา เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย นำไปสู่การพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ข้อ	รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความ คิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			ค่า IOC	แปลผล
		1	2	3		
113.	สร้างหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การบริหารจัดการสินค้าเกษตร การสร้างมูลค่าเพิ่ม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
114.	ยึดมั่นการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
115.	บูรณาการกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในการสนับสนุนงบประมาณการพัฒนา ศพก.ให้ยั่งยืน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

$$\text{ค่า IOC} = \frac{112.33}{115} = 0.977$$

สรุปผลการหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านแสดงว่า ข้อคำถาม
ใช้ได้

เกณฑ์การตัดสินค่า IOC ถ้ามีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์ หรือ
ตรงตามเนื้อหา นั้น แสดงว่า ข้อคำถามข้อนั้นใช้ได้

ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา

ทดสอบแบบสัมภาษณ์โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทำการทดสอบกับประชากรที่มีลักษณะ
ใกล้เคียงกันกับกลุ่มประชากรที่ร่วมในการวิจัยจำนวน 30 ราย จากนั้นจึงข้อมูลจากแบบจากสัมภาษณ์
จาก

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกร ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความพึงพอใจของ
เกษตรกร ตอนที่ 4 ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก. ไปทดสอบหาค่า
ความเที่ยง (Reliability Consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient of alpha) ตามวิธีของ
Cronbach โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป คำนวณ ได้ดังนี้

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้ที่ได้รับ ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.963

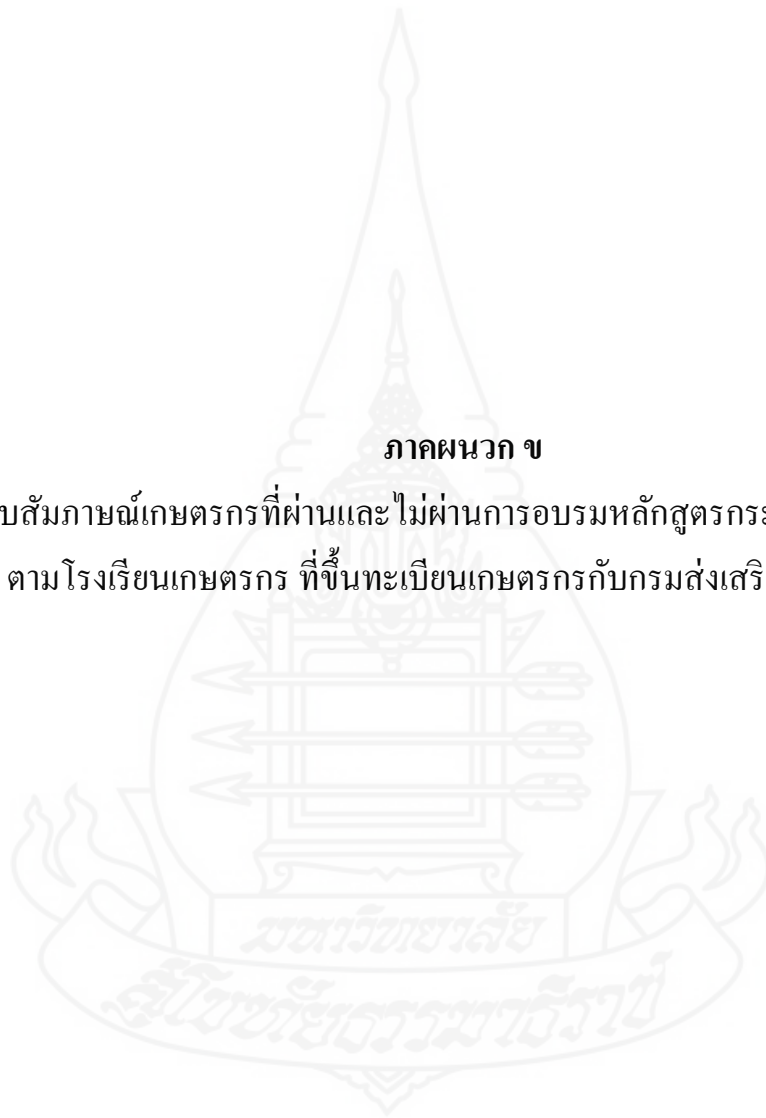
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกร ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.989

ตอนที่ 4 ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก. ค่าสัมประสิทธิ์
อัลฟา เท่ากับ 0.983

สรุป ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟามีค่ามากกว่า 0.700 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงจึงนำไปเก็บรวบรวม
ข้อมูลต่อไปได้

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์เกษตรกรที่ผ่านและไม่ผ่านการอบรมหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้
ตามโรงเรียนเกษตรกร ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร



เลขที่แบบสัมภาษณ์ □□□

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

เรื่อง

แนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....
 บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย
 ประเภท () เกษตรกรที่ผ่านการอบรมกระบวนการเรียนรู้ () เกษตรกรทั่วไป

คำชี้แจง ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟังแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ต้องการ และเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนด แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม และสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก.

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพสังคม และสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

1. เพศ () ชาย () หญิง

2. อายุ.....ปี (เกิน 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี)

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

() 1. ไม่ได้รับการศึกษา

() 2. ประถมศึกษาปีที่ 4

() 3. ประถมศึกษาปีที่ 6

() 4. มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า

() 5. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)

() 6. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)

() 7. ปริญญาตรี

() 8. ปริญญาโทหรือสูงกว่า

4. อาชีพ

4.1 อาชีพหลัก

() 1. เกษตรกร

() 2. รับราชการ/เงินเดือนประจำ

() 3. รับจ้างทางการเกษตร

() 4. ประกอบธุรกิจการค้า

() 5. รับจ้างทั่วไป

() 6. อื่น (ระบุ).....

4.2 อาชีพพรอง

() ไม่มีอาชีพพรอง

() มีอาชีพพรอง (ตอบได้เพียงข้อเดียว)

- () 1. เกษตรกร () 2. รับจ้างทางการเกษตร
 () 3. ประกอบธุรกิจการค้า () 4. รับจ้างทั่วไป () 5. อื่น (ระบุ).....

5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน

1.2 สภาพทางสังคมของเกษตรกร

1. ตำแหน่งทางสังคม

() ไม่เป็น

() เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน () 2. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
 () 3. สมาชิก อบต./สท. () 4. อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
 () 5. หมอдинอาสา () 6. ประมงอาสา
 () 7. อาสาปศุสัตว์ () 8. อสม. () 9. อื่นๆ (ระบุ).....

2. การเป็นสมาชิกกลุ่ม

() ไม่เป็น

() เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. สหกรณ์การเกษตร () 2. กลุ่มส่งเสริมอาชีพ
 () 3. กลุ่มเกษตรกร () 4. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
 () 5. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน () 6. กลุ่มนาแปลงใหญ่
 () 7. กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน () 8. กลุ่มลูกค้า ธกส.
 () 9. อื่นๆ (ระบุ).....

3. ประสบการณ์ทางการเกษตร.....ปี

1.3 สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร

1. รายได้ของครัวเรือน

1.1 รายได้ภาคเกษตร.....บาท/ปี

1.2 รายได้นอกภาคเกษตร.....บาท/ปี

2. หนี้สินของครัวเรือน

2.1 หนี้สินภาคเกษตร.....บาท/ปี

2.2 หนี้สินนอกภาคเกษตร.....บาท/ปี

3. จำนวนแรงงานภาคเกษตร.....คน
- 3.1 แรงงานในครัวเรือน.....คน
- 3.2 แรงงานจ้างประจำ.....คน
- 3.3 แรงงานจ้างรายวัน.....คน
4. ขนาดพื้นที่ทางการเกษตร.....ไร่
- () 1. ของตนเอง.....ไร่ () 2. เช่า.....ไร่ () 3. อื่นๆ.....ไร่
5. ประเภทเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ถือครอง
- () ไม่มีเอกสารสิทธิ์
- () มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1. โฉนด นส.4 , นส.4 จ. () 2. นส.3 , นส.3 ก.
- () 3. สปก. () 4. คทช. () 5. อื่น ๆ

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกร

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์นี้รวม 2 ตอน ได้แก่ 1) ความรู้เกี่ยวกับ ศพก. และการดำเนินงาน 2) แหล่งความรู้ของเกษตรกรที่ได้จาก ศพก.

2.1 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับ ศพก.

ข้อ	ความรู้เกี่ยวกับ ศพก.	ถูก	ผิด
1.	ศพก. เป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดด้านความรู้ ด้านการเกษตรสาขาต่าง ๆ ในระดับอำเภอ	✓	
2.	ที่ตั้งของ ศพก. หลักหนึ่งอำเภอมีเพียงหนึ่งศูนย์เท่านั้น	✓	
3.	ศพก. คือศูนย์กลางประสานงานระหว่าง เกษตรกรและชุมชน ที่ก่อตั้งขึ้นจากนโยบายรัฐบาล	✓	
4.	ศพก. มีองค์ประกอบ คือ เกษตรกรต้นแบบ แปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ และหลักสูตรการเรียนรู้	✓	
5.	บุคคลที่สามารถถ่ายทอดความรู้ต้องเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น		✓
6.	ศพก. มีหน้าที่ให้ความรู้ ด้านวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร ให้กับเกษตรกรในพื้นที่อำเภอที่ตั้ง ศพก.อยู่เท่านั้น		✓
7.	ศพก. มีโครงสร้างการบริหารงานโดยคณะกรรมการ ศพก. แต่งตั้งโดยประธานคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับจังหวัด	✓	

ข้อ	ความรู้เกี่ยวกับ ศพก.	ถูก	ผิด
8.	คณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอมีเกษตรกรอำเภอทำหน้าที่เป็นประธาน และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทำหน้าที่เป็นเลขา		✓
9.	บุคคลที่ทำหน้าที่ประธาน ศพก. ต้องเป็นเกษตรกรที่ผ่านการขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรเท่านั้น		✓
10.	ศพก. มีการดำเนินงานในรูปแบบสหกรณ์		✓
11.	คณะกรรมการบริหารงาน ศพก. มีวาระการปฏิบัติหน้าที่ 2 ปี	✓	
12.	เกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการของ ศพก. ต้องเป็นเกษตรกรที่ผ่านการขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตรเท่านั้น		✓
13.	การผลิตสินค้าเกษตร เน้นให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อเป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตร โดยมีการจัดงาน Field day ปีละ 1 ครั้ง	✓	
14.	ศพก. มีการดำเนินงานเพื่อเป็นจุดเรียนรู้ของชุมชน ในการสนับสนุนด้านการเกษตรเพื่อเตรียมความพร้อมไปสู่การเกษตรแบบแปลงใหญ่เท่านั้น		✓
15.	ศพก. ดำเนินกิจกรรมเผยแพร่ข่าวสาร ด้านการผลิต การตลาดและทางเลือกอาชีพแก่เกษตรกรในชุมชน	✓	
16.	ศพก. ดำเนินงานมีการจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่เพาะปลูกร่วมกับชุมชน	✓	
17.	ศพก. ช่วยประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและช่วยเหลือเกษตรกรด้านความจำเป็นพื้นฐาน		✓
18.	ศพก. เป็นจุดเรียนรู้ของเกษตรกรในด้านเกษตร ปศุสัตว์ ประมง	✓	
19.	ศพก. ดำเนินกิจกรรม การจัดฝึกอบรม ศึกษาดูงานทางด้านการจัดตั้งกลุ่ม การผลิต การแปรรูป		✓
20.	ศพก. ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการประกอบอาชีพของเกษตรกรด้านวิชาการ	✓	

2.2 แหล่งความรู้ของเกษตรกร

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อความจากแหล่งความรู้ของเกษตรกรภายใน สพก.

ข้อ	แหล่งความรู้ของเกษตรกรภายใน สพก.	ระดับความรู้ที่ได้รับ				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
สื่อบุคคล						
1.	เจ้าหน้าที่ (เกษตร, ประมง, ปศุสัตว์, พัฒนาชุมชน, พัฒนาที่ดิน ฯลฯ)					
2.	ประธาน สพก. เครือข่าย					
3.	เกษตรกรผู้นำ					
4.	ปราชญ์ชาวบ้าน, อคม., เกษตรกรรุ่นใหม่					
สื่อกลุ่ม						
1.	การศึกษาดูงาน/ทัศนศึกษา					
2.	การอบรม					
3.	การประชุม/ประชุมกลุ่มย่อย					
4.	ศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ					
5.	การจัดงานวันอาทิตย์					
สื่อมวลชน						
1.	โทรทัศน์					
2.	หอกระจายข่าว					
3.	นิทรรศการ					
4.	หนังสือพิมพ์/วารสาร					
5.	เอกสารแผ่นพับ					
6.	โปสเตอร์					
7.	ป้ายประชาสัมพันธ์					

ข้อ	แหล่งความรู้ของเกษตรกรที่มีต่อ สพก.	ระดับความรู้ที่ได้รับ				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
สื่อออนไลน์						
1.	เว็บไซต์ (กูเกิล)					
2.	ไลน์					
3.	เฟสบุ๊ก					
4.	ยูทูป					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกร

ชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อความ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

3.1 ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อ สพก.

ข้อ	ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อ สพก.	ระดับความเห็นด้วย				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1.	ความรู้ที่ได้จาก สพก. มีประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานในแปลงของตนเอง					
2.	เกิดความสามัคคีในการทำงานร่วมกัน					
3.	มีการเชื่อมโยงระหว่างเกษตรกรและหน่วยงานภาครัฐ					
4.	เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในด้านการเกษตรมากยิ่งขึ้น อย่างเป็นรูปธรรม (การเลี้ยงสัตว์, ปลูกพืช เลี้ยงปลา ฯลฯ)					
5.	ทำให้เกิดเครือข่ายการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกร					
6.	เป็นช่องทางการประสานงานระหว่างเกษตรกรกับหน่วยงานราชการและเอกชน					
7.	เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรที่สามารถแก้ไขปัญหาการเกษตรในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี					

ข้อ	ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อ สพก.	ระดับความเห็นด้วย				
		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
8.	มีการใช้และพัฒนาเครื่องมือทางการเกษตรได้อย่างเหมาะสม					
9.	สามารถปรับเปลี่ยนการทำกรเกษตรแบบพืชเชิงเดี่ยวเป็นแบบผสมผสาน					
10.	ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางการเกษตรร่วมกัน					
11.	เกิดการสร้างเครือข่ายด้านการตลาด					
12.	ฐานเรียนรู้ภายใน สพก. สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างเหมาะสม					
13.	มีการกระตุ้นและการส่งเสริมจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง					
14.	สามารถนำความรู้ที่ได้จาก สพก. ไปลดต้นทุนการผลิตได้จริง					
15.	มีที่ปรึกษาด้านการเกษตรและสามารถกลับมาขอรับการปรึกษาได้ในภายหลัง					

3.2 ความพึงพอใจของเกษตรกร

ข้อ	ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการให้บริการของ สพก.	ระดับความพึงพอใจ				
		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
การใช้เทคโนโลยีของ สพก.						
1.	มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างเหมาะสม					
2.	การสืบค้นข้อมูลทาง Internet ได้ทันต่อการบริการ					
3.	เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างเจ้าของกับเกษตรกรโดยตรง					
4.	การถ่ายทอดความรู้ที่ทันต่อสถานการณ์					

ข้อ	ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการใช้บริการของ ศพก.	ระดับความพึงพอใจ				
		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
5.	ฐานเรียนรู้มีการใช้สื่อตามความเหมาะสมของ พื้นที่					
เกษตรกรต้นแบบ						
1.	มีความเต็มใจในการถ่ายทอดเทคโนโลยีหลักสูตร เรียนรู้ของ ศพก.					
2.	มีความรู้ทักษะ ความพร้อมในการถ่ายทอด					
3.	ประสบความสำเร็จในกิจกรรมการเกษตรในพื้นที่					
4.	สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเกษตรกรราย อื่น ๆ ได้					
5.	มีความสามารถในการสื่อสารทำความเข้าใจกับ ผู้อื่นได้ดี					
การให้บริการของ ศพก.						
1.	มีแผนการอบรมที่ชัดเจน					
2.	ฐานเรียนรู้มีความพร้อมในการเรียนรู้					
3.	สถานที่เอื้อต่อการเรียนรู้					
4.	ระยะเวลาในการอบรมเหมาะสมกับหลักสูตร					
5.	อุปกรณ์และเทคโนโลยีการสื่อสารต่าง ๆ มีความ พร้อมในการฝึกอบรม					

ตอนที่ 4 ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก.

ชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อความ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

4.1 ปัญหาในการดำเนินงานของ ศพก.

ข้อ	ปัญหาในการดำเนินงานของ ศพก.	ระดับปัญหา				
		น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
การใช้เทคโนโลยีของ ศพก.						
1.	การใช้สื่อที่ไม่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้					
2.	กิจกรรมการสาธิตและฝึกปฏิบัติในการถ่ายทอดเทคโนโลยีของ ศพก. ไม่เหมาะสม					
3.	เทคโนโลยีที่มีภายใน ศพก. ยังไม่ตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของเกษตรกร					
4.	ศพก. ยังไม่นำนวัตกรรมการเกษตรที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้					
5.	หลักสูตรในการถ่ายทอดเทคโนโลยีไม่เหมาะสม					
เกษตรกรต้นแบบ						
1.	เกษตรกรต้นแบบขาดทักษะในการถ่ายทอดความรู้					
2.	องค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร					
3.	เกษตรกรต้นแบบขาดแรงจูงใจในการพัฒนา ศพก.					
4.	เกษตรกรต้นแบบไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงระบบการเกษตรแบบใหม่					
5.	เกษตรกรต้นแบบไม่อยู่ประจำใน ศพก.					

ข้อ	ปัญหาในการดำเนินงานของ ศพก.	ระดับปัญหา				
		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
การให้บริการของ ศพก.						
1.	ฐานการเรียนรู้ไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน					
2.	สถานที่ไม่เอื้ออำนวยในการเรียนรู้					
3.	ฐานการเรียนรู้ไม่มีองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์					
4.	ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้					
5.	ไม่มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของ ศพก. ทำให้เกษตรกรไม่รับทราบข้อมูลว่ามีแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง					

ปัญหาด้านอื่น ๆ

.....

4.2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนา ศพก.

ข้อ	ข้อเสนอแนะในการพัฒนาของ ศพก.	ระดับความเห็นด้วย				
		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
การใช้เทคโนโลยีของ ศพก.						
1.	ใช้สื่อที่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้					
2.	ปรับเปลี่ยนกิจกรรมการสาธิตและฝึกปฏิบัติในการถ่ายทอดเทคโนโลยีของ ศพก. ให้เหมาะสม					
3.	สอบถามความต้องการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีการเกษตรของเกษตรกรก่อนดำเนินการถ่ายทอด					
4.	นำนวัตกรรมการเกษตรที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ใน ศพก.					

ข้อ	ข้อเสนอแนะในการพัฒนาของ ศพก.	ระดับความเห็นด้วย				
		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
5.	จัดหลักสูตรในการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้ เหมาะสม					
เกษตรกรต้นแบบ						
1.	อบรมเกษตรกรต้นแบบในการถ่ายทอดความรู้ และฝึกการเป็นวิทยากร					
2.	จัดศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ของ เกษตรกรต้นแบบ					
3.	สร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรต้นแบบในการพัฒนา ศพก. ให้เป็นรูปธรรม					
4.	สร้างกระบวนการยอมรับการเปลี่ยนแปลงให้กับ เกษตรกรต้นแบบ					
5.	ฝึกอบรมเกษตรกรผู้นำที่สามารถถ่ายทอดความรู้ ด้านการเกษตร					
การให้บริการของ ศพก.						
1.	จัดรูปแบบฐานเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้อง กับความต้องการของผู้เรียน					
2.	พัฒนาสถานที่ให้เหมาะสมในการเรียนรู้					
3.	จัดทำป้ายฐานเรียนรู้และองค์ความรู้ที่เป็น ประโยชน์					
4.	จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้					
5.	ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของ ศพก. ให้เป็นที่ รู้จัก					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

4.3 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก.

ข้อ	แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก.	ระดับความเห็นด้วย				
		น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
1.	การพัฒนา ศพก. ให้มีความพร้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติ เพื่อเชื่อมโยงไปสู่ระบบการเกษตรแบบ ครบวงจร					
2.	ใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนและประสานงาน ทำงานร่วมกันระหว่าง ศพก. แปลงใหญ่ และ เครือข่าย					
3.	สร้างและพัฒนาเครือข่าย ศพก. ให้ครอบคลุม กิจกรรมในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งเป็นศูนย์กลาง บริการทางการเกษตร					
4.	พัฒนากลุ่มให้มีความเข้มแข็ง ยึดหลักการมีส่วน ร่วม สร้างความสามัคคีในชุมชน					
5.	เชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างเกษตรกร ภาครัฐ และ เอกชน ให้เป็นรูปธรรม และมีความยั่งยืน					
6.	ผลิตสินค้าให้มีคุณภาพและมาตรฐานภายใต้การ ดำเนินงาน โดยใช้ตลาดนำการผลิต					
7.	สร้างอุดมการณ์และแนวคิดในการพัฒนา เพื่อให้ บรรลุเป้าหมาย นำไปสู่การพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม					
8.	สร้างหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิต การบริหารจัดการสินค้า เกษตร การสร้างมูลค่าเพิ่ม					
9.	ยึดมั่นการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง					
10.	บูรณาการกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในการ สนับสนุนงบประมาณการพัฒนา ศพก. ให้ยั่งยืน					

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพท. อื่นๆ.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์
(.....)
วันที่...../...../2564



ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางกรรณิกา เครืออินทร์
วัน เดือน ปีเกิด	20 มีนาคม 2520
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย
ประวัติการศึกษา	ปริญญาโทศึกษาศาสตร์บัณฑิต วิชาเอก โภชนาการชุมชน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2548
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอเวียงชัย อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย
ตำแหน่ง	เจ้าพนักงานเทคนิคเกษตรชำนาญงาน

